

ΑΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ Τ.Τ. ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
Τ.Ε. σε συνεργασία με το
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ Ε.Π.Κ.
Τμήμα Διοίκησης, Διαχείρισης και Μάρκετινγκ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ: NATURA 2000

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΛΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ

ΣΤ. ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2017

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ: NATURA 2000

ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη εστιάζει στο ζήτημα προστασίας των Δασών όπως ορίζεται από το δίκτυο NATURA 2000. Η σπουδαιότητά του θέματος πηγάζει από την σπουδαιότητα διατήρησης της βιοποικιλότητας στον πλανήτη, καθώς σε συνθήκες που προσφέρει ένας υδροβιότοπος δύναται να αναπτυχθεί και να πολλαπλασιαστεί ένας νέος οργανισμός.

Ως παράδειγμα μελέτης επιλέχτηκε το Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων Περιστερίου και Χαράδρας Αράχθου. Βασικός στόχος της εργασίας είναι η αξιολόγηση της κατάστασης που επικρατεί εντός του Πάρκου από την ίδρυση του μέχρι σήμερα. Πρόκειται για μια ανοιχτή χερσαία περιοχή περίπου 900 τετρ. χιλ. που γεωγραφικά απλώνεται στις ορεινές περιοχές των περιφερειακών ενοτήτων Ιωαννίνων, Άρτας και Τρικάλων. Στο Εθνικό Πάρκο έχουν οριοθετηθεί 4 διαφορετικές ζώνες προστασίας, με σκοπό να επιτευχθεί η προστασία και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και να γίνει ορθή διαχείριση των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων.

Abstract

This study focuses on the issue of protection of forests as defined by the environmental program NATURA 2000. The importance of the issue stems from the importance of conservation of biodiversity on the planet, as well as in conditions offered by a wetland may be developed and a new poll palasiastei organization.

As an example study was selected by the National Park and Tzoumerka Peristeri Arachthos gorge. The main objective of the study is to evaluate the situation in the Park from its establishment until today. This is a an open land area of approximately 900 sq. th. geographical spread in mountainous areas of the county of Ioannina, Arta and Trikala. National Park have delineated four different protection zones, in order to achieve the protection and preservation of the natural environment and a proper management of human activities.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
1. ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ NATURA 2000	12
1.1 Ιστορική Αναδρομή.....	12
1.2 Η Έννοια της Αειφορίας	16
1.3 Η Έννοια της Βιοποικιλότητας	18
1.4 Διαχείριση και Προστασία Οικοσυστημάτων.....	19
1.5 Δίκτυο Natura 2000.....	21
1.6 Στόχοι του Δικτύου Natura 2000	22
1.7 Ζώνες Ειδικής Προστασίας Natura 2000	23
1.8 Η Δασική Εκμετάλλευση στο Πλαίσιο των Περιοχών Natura 2000	24
1.9 Η Υφιστάμενη Κατάσταση στην Ελληνική Επικράτεια	25
2. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	30
2.1 Ευρωπαϊκή Ένωση και Περιβαλλοντική Πολιτική.....	30
2.2 Εθνική Περιβαλλοντική Νομοθεσία	32
2.3 Υφιστάμενο Θεσμικό Πλαίσιο Περιοχής Μελέτης.....	34
3. ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ	36
3.1 Η Ευρύτερη Περιοχή.....	36
3.2 Χρήσεις Γης	39
3.3 Υδατικό Περιβάλλον της Περιοχής	40
3.4 Περιοχές Προστασίας.....	42
3.5 Περιοχές Προστασίας Natura μέσα στο Πάρκο (Ζώνη Ι).....	44

3.6	Περιοχές Διατήρησης Τοπίου μέσα στο Πάρκο (Ζώνη II)	49
3.7	Εθνικό Πάρκο (Ζώνη III)	53
3.8	Η Περιφερειακή Ζώνη (Ζώνη IV).....	60
4.	ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ	62
4.1	Οικοσυστήματα- Οικότοποι.....	62
4.2	Πανίδα	67
4.3	Χλωρίδα	71
4.4	Ανθρωπογενές Περιβάλλον.....	72
4.5	Φορέας Διαχείρισης Πάρκου	75
5.	ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ	79
5.1	Κάτω Τμήμα Κοιλάδας Αράχθου.....	80
5.2	Δυτικές Πλαγιές Περιστερίου	82
5.3	Βόρειες Πλαγιές Περιστερίου	83
5.4	Οροπέδια Κορυφές Περιστερίου.....	85
5.5	Οξυά- Περιοχή Ρόνας.....	85
5.6	Ανατολικές Πλαγιές Περιστερίου- Ασπροπόταμος	87
5.7	Ανατολικές- Νότιες πλαγιές Παχτουρίου	88
5.8	Κύριος όγκος Ορθοπλαγιών Τζουμέρκων	89
5.9	Χαράδρες Άνω τμήματος Καλαρρύτεκου (Συρράκο, Καλαρρύτες, Ματσούκι).....	90
5.10	Οροπέδια-κορυφές Κακαρδίτσας	91
6.	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ ΤΟ ΠΑΡΚΟ	92
6.1	Προβλήματα στον Φυσικό Πλούτο του Πάρκου	92
6.2	Προβλήματα από την Εξορμητική Δραστηριότητα	93
6.3	Προβλήματα από την Βιομηχανική Δραστηριότητα στην Ευρύτερη Περιοχή 95	
6.4	Προβλήματα από την Εσταυλισμένη Κτηνοτροφία.....	98
6.5	Διοικητικά και Χρηματοδοτικά Προβλήματα	99

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	101
8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	106

Ευρετήριο Εικόνων

Εικόνα 1 Συμμετοχή χωρών στο Πρωτόκολλο του Κιότο: με πράσινο χρώμα δηλώνονται οι χώρες που υπέγραψαν και επικύρωσαν το πρωτόκολλο, με κίτρινο όσες το υπέγραψαν και αναμένεται η επικύρωσή του, με κόκκινο οι χώρες που το υπέγραψαν αλλά δεν το επικύρωσαν και με γκρι χρώμα οι χώρες που δεν έχουν πάρει θέση.....	14
Εικόνα 2 Οι τρεις συντελεστές – άξονες της αιεφορίας	17
Εικόνα 3 Ο Ευρωπαϊκός χάρτης με επισημασμένα τα σημεία, όπου υπάρχουν προστατευμένες ζώνες	22
Εικόνα 4 Προστατευόμενες περιοχές δικτύου Natura 2000 στον Ελλαδικό χώρο.....	29
Εικόνα 5 Οι περιοχές Natura στον Ελλαδικό χώρο	29
Εικόνα 6 Το χωριό Θεοδώριανα βρίσκεται σε ύψος 950 μ. και είναι από τα πιο απόμερα του νομού Αρτας, με ελάχιστους κατοίκους τον χειμώνα. Πίσω ξεχωρίζουν οι χιονισμένες επάλλξεις των Τζουμέρκων. Θεωδωρήs Αθανασιάδης / www.viewsofgreece.gr	39
Εικόνα 7 Οι λεκάνες απορροής για το υδατικό διαμέρισμα της Ηπείρου	40
Εικόνα 8 Η συμβολή των ποταμών Αράχθου και Καλαρρύτικου	47
Εικόνα 9 Από την επαρχιακή οδό Αγναντών - Λάζαινα Απόκρημνες ασβεστολιθικές βραχώδεις πλαγιές. Αξιόλογης αισθητικής τοπία και γεωμορφολογικοί σχηματισμοί.....	48
Εικόνα 10 Γέφυρα Παπαστάθη.....	48
Εικόνα 11 Οι κορυφές των Τζουμέρκων	52
Εικόνα 12 Το χωριό των Χρηστών	58
Εικόνα 13 Ο Δήμος Βόρειων Τζουμέρκων και πίσω του δεσπόζει η κορφή Στρογγούλα.....	59
Εικόνα 14 Δρυοδάσος.....	64
Εικόνα 15 Ελατοδάσος	65

Εικόνα 16 Μοναδική παγκοσμίως η καταγραφή αγριόγιδου στο Εθν. Πάρκο Τζουμέρκων	70
Εικόνα 17 Το γεφύρι της Πλάκας πριν την κατάρρευση του. Η μορφολογία του εδάφους στην αριστερή (ανατολική) όχθη του ποταμού είναι πολύ ήπια (πεδινό ανάγλυφο) και ο φλύσχος εμφανίζεται εντόνως αποσαθρωμένος επιφανειακώς, με αποτέλεσμα οι συνθήκες έδρασης της γέφυρας να είναι δυσμενείς	72
Εικόνα 18 Είναι επιτακτικής ανάγκης οι εργασίες αναστήλωσης του ιστορικού Γεφυριού	73
Εικόνα 19 Το Γεφύρι της Πλάκας μετά την κατάρρευση.....	74
Εικόνα 20 Απόσπασμα του γεωλογικού χάρτη του ΙΓΜΕ (Φύλλο Άγναντα) με σημειωμένη τη θέση της γέφυρας στο ανώτερο τμήμα της κοίτης του Αράχθου	75
Εικόνα 21 Το όρος Λάκμος σε σχέση με το Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων.....	84
Εικόνα 22 Ανέκαθεν οι ορεσίβιοι κάτοικοι της Κεντρικής Πίνδου ήταν κτηνοτρόφοι και υλοτόμοι.....	86
Εικόνα 23 Καλαρρύτες με φόντο τα χιόνια της Κακαρδίτσας	91
Εικόνα 24 Χάρτης υφιστάμενης εξορυκτικής δραστηριότητας.....	94
Εικόνα 25 Χάρτης βιομηχανικής δραστηριότητας	96
Εικόνα 26 Κατανομή ρυπαντικών φορτίων στις λεκάνες απορροής από τις κτηνοτροφικές μονάδες.....	97
Εικόνα 27 Κατανομή εσταυλισμένης κτηνοτροφίας στις λεκάνες απορροής	98

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1 Βασικές αρχές της διαχείρισης και προστασίας οικοσυστημάτων	19
Πίνακας 2 Υδάτινα σώματα που έχουν έστω μία δραστηριότητα με μέση ή υψηλή ένταση πίεσης από σημειακές πηγές ρύπανσης στη Λεκάνη Αράχθου (GR14)	41
Πίνακας 3 Οι εκτάσεις των περιοχών προστασίας	42
Πίνακας 4 Χαρακτηριστικά της Ζώνης I	45
Πίνακας 5 Επιτρεπόμενες χρήσεις	45
Πίνακας 6 Επιπρόσθετες επιτρεπόμενες χρήσεις για την Ζώνη II	51

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μελέτη πραγματεύεται την αναγνώριση της οικολογικής αξίας της ευρύτερης περιοχής των Τζουμέρκων τόσο ως προς τα τοπικά ενδημικά και σπάνια είδη πανίδας και χλωρίδας, όσο και ως προς τους υπάρχοντες τύπους οικοτόπων και άλλων ιδιαίτερων ενοτήτων βλάστησης. Επίσης η μελέτη οδηγεί στην αναγνώριση της αισθητικής αξίας αξιόλογων τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και μοναδικότητας, ειδικά σε συνδυασμό με την οικολογική τους αξία. Επιπλέον η μελέτη επιχειρεί την ταυτόχρονη αξιολόγηση όλων των παραπάνω, σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα πολιτισμικά στοιχεία (μνημεία, λαϊκός πολιτισμός), τις υφιστάμενες ανθρώπινες δραστηριότητες και γενικά τα κοινωνικό-οικονομικά χαρακτηριστικά και τις τάσεις τους, καθώς και άλλες, συναφείς με την παρούσα, μελέτες που έχουν ήδη εκπονηθεί κατά το παρελθόν. Τέλος, η μελέτη καταλήγει στη διατύπωση των απαραίτητων μέτρων προστασίας και ορθής διαχείρισης που αφορούν την περιοχή.

Οι κύριοι στόχοι της προστασίας της περιοχής, στην οποία αποσκοπεί πρωτίστως η μελέτη αυτή, είναι:

- η διατήρηση και η ορθή διαχείριση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, καθώς και η εξασφάλιση της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης.
- η διατήρηση στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος που είναι μοναδικά σε διεθνές, εθνικό και τοπικό επίπεδο.
- η διατήρηση στοιχείων και χαρακτηριστικών του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος που χαρακτηρίζουν την ταυτότητα της περιοχής.
- Η υποστήριξη της ήπιας ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο.
- η ανταπόκριση της Ελλάδας σε διεθνείς δεσμεύσεις όσον αφορά την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Ως σκοπός ιδρύσεως του Εθνικού Πάρκου τέθηκε η προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης και του τοπίου, ως φυσικής κληρονομιάς και πολύτιμου εθνικού φυσικού πόρου σε τμήματα της περιοχής των ορεινών όγκων των Τζουμέρκων

(Αθαμανικών Ορέων), του Περιστερίου (Όρους Λάκμος), της χαράδρας του ποταμού Αράχθου και της ενδιάμεσης αυτών περιοχής, που διακρίνονται για τη μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική, επιστημονική, γεωμορφολογική, γεωλογική και εκπαιδευτική τους αξία. Ειδικότερα, επιδιώκεται η διατήρηση και ορθή διαχείριση των σπάνιων τοπίων, οικοτόπων και ειδών χλωρίδας και πανίδας που απαντώνται στη συγκεκριμένη περιοχή καθώς και η θεσμοθέτηση διαδικασιών και μέτρων για την εξασφάλιση της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης. Η ευρύτερη περιοχή του Λάκμου και των Τζουμέρκων αποτελούν μια ιδανική εναλλακτική πρόταση για τουρισμό, η οποία απευθύνεται σε όλες τις ηλικίες και τα κοινωνικά στρώματα.

Συνοπτικά τα παραπάνω θεμελιώνουν και τον κύριο σκοπό της προστασίας που είναι: «Η διατήρηση και η ορθή διαχείριση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και η εξασφάλιση της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης».

Επιπρόσθετα βασικός στόχος της εργασίας είναι η αξιολόγηση της κατάστασης που επικρατεί εντός του Πάρκου απο την ίδρυση του μέχρι σήμερα.

1. ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ NATURA 2000

1.1 Ιστορική Αναδρομή

Η σημασία της επίτευξης μιας αειφόρου ανάπτυξης, αρχικά, αναγνωρίστηκε ως σημαντική πτυχή οποιασδήποτε ανάπτυξης το 1983, στην Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, όπου καθιέρωσε την Παγκόσμια Επιτροπή για την Οικονομική Ανάπτυξη, αλλιώς γνωστή και ως Επιτροπή Brundtland.¹

Η αρχή όμως είχε δοθεί ήδη από τη δεκαετία του 60' όπου εκδηλώθηκαν περιβαλλοντικά προβλήματα εξαιτίας της αλόγιστης χρήσης πόρων που έγινε στο βωμό της βιομηχανικής και οικονομικής ανάπτυξης. Το 1972 η Λέσχη της Ρώμης (Club of Rome) δημοσίευσε μια έκθεση που προέβλεπε ότι, αν η υφιστάμενη τότε οικονομική δραστηριότητα συνεχιζόταν με τον ίδιο ρυθμό, θα υπήρχε σύντομα υπέρβαση των επιτρεπόμενων ορίων ανάπτυξης, ενώ, την ίδια χρονιά, πραγματοποιήθηκε η Σύνοδος των Ηνωμένων Εθνών για το Ανθρώπινο Περιβάλλον στη Στοκχόλμη.²

Η πετρελαϊκή κρίση του 1973, έγινε στην αρχή αισθητή ως ένα πρόβλημα έλλειψης πετρελαίου. Αλλά καθώς ο φόβος έλλειψης του πετρελαίου μειωνόταν, το πρόβλημα των τιμών, με τις χρηματοοικονομικές του συνέπειες, περνούσε στο πρώτο πλάνο. Πράγματι, ενώ οι δυσκολίες εφοδιασμού μειώνονταν, ιδίως μετά τον Δεκέμβριο του 1973, η τιμή του πετρελαίου εξακολούθησε να ανέρχεται για να φθάσει, μετά το δεύτερο πετρελαϊκό σοκ που προκάλεσε ο πόλεμος του Ιράν με το Ιράκ το 1979, δώδεκα φορές τα προ της κρίσης επίπεδα (από 3 σε 36 δολάρια το βαρέλι).³ Αυτή η τεράστια αύξηση της τιμής του αργού πετρελαίου σε διάστημα έξι ετών ήταν ένα ισχυρό πλήγμα για τις οικονομίες πολλών χωρών του κόσμου, μεταξύ των οποίων ήταν και εκείνες της Κοινότητας.⁴

¹ **Anderson M.** Human Approaches to Environmental Protection Oxford, Clarendon Press – 1996 σελ. 34-42.

² **Κεφαλογιάννη Ζ.** Διαγενεακή Αλληλεγγύη και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. - Ανώγεια Κρήτης : ΚΠΕ Ανωγείων, , 2010. σελ. 55-57.

³ **Μαντάλης Γ.** Διεθνείς Οικονομικές Κρίσεις - Ηράκλειο Κρήτης , 2010.

⁴ **Φραντζή Α. Φ** Ανθρώπινα δικαιώματα και εκπαίδευση . - ΑΘΗΝΑ : Επιστημονικό βήμα, 2006.

Σε αυτό το κλίμα διατυπώθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '70 από τον Pirages (“The Sustainable Society”) και τον Brown (“Building a Sustainable Society”) η πρόταση για την οικοδόμηση μιας «αειφόρου κοινωνίας». Η χρήση του όρου αυτού διαδόθηκε μέσα από την έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη του ΟΗΕ δημοσίευσε το 1987 το πόρισμα Brundtland ή αλλιώς το βιβλίο «Our Common Future» (Το κοινό μας μέλλον).⁵

Η Έκθεση Brundtland εισήγαγε τον όρο της «Αειφόρος Ανάπτυξη» ως μέτρου αξιολόγησης και στόχου πολιτικής στις σύγχρονες κοινωνίες και πρόβαλε τις συνέπειες που θα έχουν οι σημερινές πρακτικές παραγωγής και κατανάλωσης στους μελλοντικούς κατοίκους του πλανήτη. Μια σημαντική ιδεολογική στροφή σημειώνεται σε αυτή την Έκθεση, καθώς τα περιβαλλοντικά προβλήματα προκύπτουν ως αποτέλεσμα δυο τάσεων, το τέλος των φυσικών πόρων από τη μια και την αύξηση του ανθρώπινου πληθυσμού και της υπερκατανάλωσης από την άλλη. Στο πόρισμα Brundtland, καθώς και στα πιεστικά περιβαλλοντικά προβλήματα που είχαν προηγηθεί, βασίστηκε η Σύνοδος των Ηνωμένων Εθνών του Ρίο και δρομολόγησε μεταξύ άλλων και την Agenda 21, σημεία σταθμοί στην αλλαγή πολιτικής της διεθνούς κοινότητας.⁶

Το 1995 διοργανώθηκε το Συνέδριο Υπουργών Περιβάλλοντος στη Σόφια, όπου υιοθετήθηκαν ορισμένες Αρχές σχετικά με την Πρόσβαση στην Περιβαλλοντική Πληροφόρηση και τη Συμμετοχή του Κοινού στη Λήψη Αποφάσεων για το Περιβάλλον. Οι Αρχές αυτές αποτέλεσαν το έναυσμα για την έναρξη διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο της UNECE με στόχο την υιοθέτηση ενός δεσμευτικού συμβατικού κειμένου που θα κατοχύρωνε τα εκτεθέντα παραπάνω διαδικαστικά δικαιώματα.⁷

Δύο χρόνια αργότερα τον Δεκέμβριο του 1997, πραγματοποιήθηκε η Διάσκεψη του Κιότο για την προστασία του κλίματος και την καταπολέμηση του φαινομένου του Θερμοκηπίου.⁸

⁵ **Κεφαλογιάννη Ζ.** Διαγενεακή Αλληλεγγύη και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. - Ανώγεια Κρήτης : ΚΠΕ Ανωγείων, , 2010. σελ. 55-57.

⁶ **Σκουλάς Γ** Το δικαίωμα του πολίτη στο περιβάλλον: η συνταγματική και νομική του διάσταση στην παιδεία και στον πολιτισμό . - ΑΘΗΝΑ : Το βήμα των κοινωνικών επιστημών, , 2011.

⁷ ο.π.

⁸ (Ghandhi, , 2010).

Το Πρωτόκολλο του Κιότο αποτέλεσε έναν «οδικό χάρτη», στον οποίο περιλαμβάνονται η μεθοδολογία για τη μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος που προκαλείται λόγω της αύξησης των ανθρωπογενών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Σύμφωνα με αυτό, τα κράτη που το έχουν συνυπογράψει δεσμεύονται να ελαττώσουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου την πρώτη περίοδο ανάληψης υποχρεώσεων (2008-2012) κατά ένα συγκεκριμένο στόχο σε σχέση με τις εκπομπές του 1990 (ή του 1995 για ορισμένα αέρια).

Εικόνα 1 Συμμετοχή χωρών στο Πρωτόκολλο του Κιότο: με πράσινο χρώμα δηλώνονται οι χώρες που υπέγραψαν και επικύρωσαν το πρωτόκολλο, με κίτρινο όσες το υπέγραψαν και αναμένεται η επικύρωσή του, με κόκκινο οι χώρες που το υπέγραψαν αλλά δεν το επικύρωσαν και με γκρι χρώμα οι χώρες που δεν έχουν πάρει θέση.⁹

Σημαντικός σταθμός για την κατοχύρωση της αειφορίας ως ανθρώπινου δικαιώματος υπήρξε η *Σύμβαση του Aarhus*, στην οποία αναγνωρίστηκε το δικαίωμα σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα. Στο προοίμιο της προβλέπει επίσης το δικαίωμα :

« Αναγνωρίζοντας επίσης ότι κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να ζει σε περιβάλλον κατάλληλο για την υγεία και την ευημερία του, καθώς και το καθήκον, τόσο

⁹ By [Kyoto_Protocol_participation_map_2009.png](https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=5884062): Users Emturan on en.wikipediaderivative work: Emturan (talk) - [Kyoto_Protocol_participation_map_2009.png](https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=5884062), CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=5884062>

μεμονωμένα, όσο και σε συνεργασία με άλλους, να προστατεύει και να βελτιώνει το περιβάλλον για να ωφελούνται οι παρούσες και μέλλουσες γενεές .

Η Σύμβαση αποτελεί το πρώτο διεθνώς δεσμευτικό κείμενο, το οποίο επιβάλλει συγκεκριμένες υποχρεώσεις στα κράτη-μέλη. Επίσης, καθιερώνει έναν μηχανισμό ελέγχου εφαρμογής αρκετά αποτελεσματικό ενόψει της αναγνώρισης της δυνατότητας υποβολής ατομικών προσφυγών (αρ. 15). Εντούτοις, υποστηρίζεται ότι η Σύμβαση δεν καθιερώνει το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον αυτό καθαυτό, αλλά μόνο τις διαδικαστικές του όψεις. Η διατύπωση που χρησιμοποιεί ο νομοθέτης αποδεικνύει ότι η αναγνώριση ενός δικαιώματος στο περιβάλλον δεν αποτελεί παρά το μέσο για την ύπαρξη διαδικαστικών δικαιωμάτων που σχετίζονται με το περιβάλλον, ενδεικτικά του δικαιώματος στην πληροφόρηση, στην συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη.¹⁰

Το 2002, δέκα χρόνια μετά το Ρίο και μετά από έναν μεγάλο αριθμό περιφερειακών, υποπεριφερειακών και άλλων διασκέψεων, όπου η πρόοδος είναι ελάχιστη, διοργανώνεται η Διάσκεψη του Γιοχάνεσμπουργκ. Μεταξύ των θετικών αποτελεσμάτων της Διάσκεψης μπορεί να αναφερθεί η συμφωνία σε περίπου είκοσι πέντε στόχους, οι οποίοι συμπεριλαμβάνουν την δέσμευση για μείωση έως το 2015 κατά 50% του πληθυσμού που δεν έχει πρόσβαση σε βασικές υποδομές υγιεινής, την δέσμευση για το ξεκίνημα της υλοποίησης Εθνικών Προγραμμάτων Αειφορικής Ανάπτυξης ως το 2005, την δέσμευση για πρόσβαση σε ενέργεια, την δέσμευση για χρήση χημικών με τρόπους οι οποίοι να μην βλάπτουν την υγεία και το περιβάλλον, την δέσμευση για μείωση του ρυθμού μείωσης της βιοποικιλότητας έως το 2010, την δέσμευση για τον περιορισμό των αλιευμάτων στην μέγιστη αειφόρο απόδοσή τους ως το 2015, την δέσμευση για πρόσβαση των αναπτυσσόμενων χωρών σε χημικά τα οποία δεν βλάπτουν το όζον ως το 2010. Επίσης στα θετικά μπορεί να συμπεριληφθεί η απόρριψη της πρότασης να είναι οι Πολυμερείς Περιβαλλοντικές Συνθήκες υποτελείς του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και οι εξαγγελίες του πρωθυπουργού του Καναδά και των Προέδρων της Ρωσίας και της Κίνας για σύντομη επικύρωση του Πρωτοκόλλου του Κιότο για τον περιορισμό των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου.

¹⁰ (Κουτούπα & Ρεγκάκου, , 2002).

Στη Διάσκεψη του 2012, είκοσι χρόνια μετά τη Διάσκεψη Κορυφής του Ρίο, συμμετείχαν περισσότεροι από 10.000 εκπρόσωποι μη κυβερνητικών οργανισμών και άλλων "μειζόνων ομάδων", καθώς και διαπιστευμένοι αντιπρόσωποι από 191 κράτη μέλη του ΟΗΕ και διεθνείς οργανισμούς. Το Ρίο+20 χαρακτηρίστηκε ως η πιο συμμετοχική Διάσκεψη στην ιστορία» καθώς και ότι αποτέλεσε «μια παγκόσμια έκφραση της δημοκρατίας». Οι εκπρόσωποι των ΜΚΟ συμφώνησαν στο γεγονός ότι «η Διάσκεψη αποτέλεσε ευκαιρία κινητοποίησης και ενεργού δράσης των πολιτών». ¹¹

Οι προαναφερθείσες διεθνείς συναντήσεις είναι ενδεικτικές της εξέλιξης του προβληματισμού ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής αρχικά και αργότερα της κοινωνικής διάστασης στην διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης, δηλαδή του προσδιορισμού της έννοιας της Αειφορικής Ανάπτυξης.

1.2 Η Έννοια της Αειφορίας

Η έννοια της Αειφόρου Ανάπτυξης προσδιορίστηκε πρώτη φορά το 1987 από την έκθεση Bruntland ως

«το είδος της ανάπτυξης που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες». ¹²

Όσον αφορά στο φυσικό περιβάλλον και τα φυσικά οικοσυστήματα, ο ακόλουθος ορισμός είναι ακόμα πιο διευκρινιστικός,

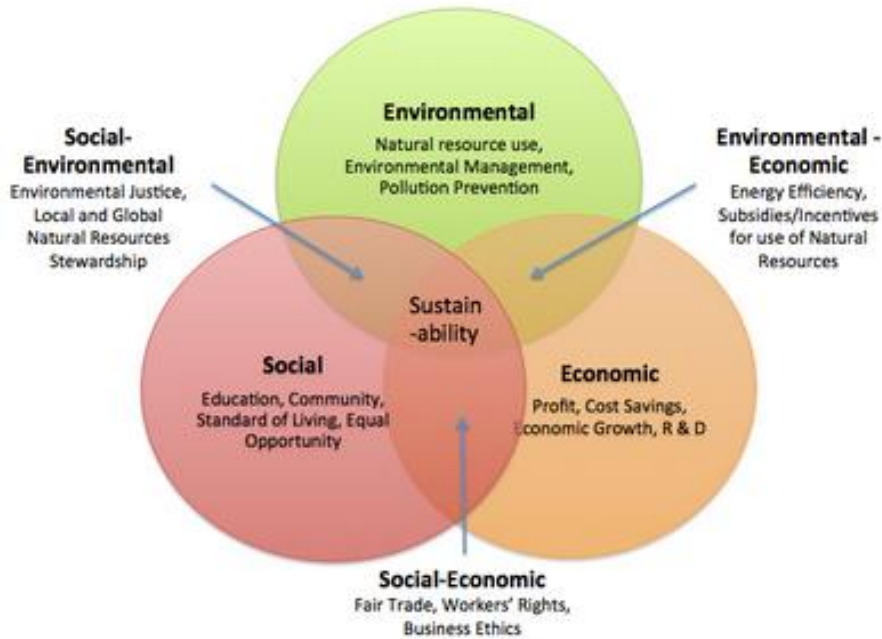
«Αειφόρο θεωρείται το είδος εκείνο της ανάπτυξης που δεν υπερβαίνει τα όρια της φέρουσας ικανότητας των οικοσυστημάτων που στηρίζουν τη ζωή στον πλανήτη»

Ο ορισμός που δίνεται στην έκθεση Bruntland αφορά στη διαγενεακή αλληλεγγύη ενώ ο δεύτερος ορισμός αφορά στην αλληλεγγύη με τα φυσικά οικοσυστήματα και το περιβάλλον. ¹³

¹¹ Γεροντέλη Α.& Μιχαλίδου, Ε. , Διάσκεψη Κορυφής Rio+20 (UNCSD) «Το μέλλον που θέλουμε» (The future we want) Μετά είκοσι έτη . - Αθήνα : Ε.Μ.Π.Μ, 2012.

¹² Σκουλάς Γ Το δικαίωμα του πολίτη στο περιβάλλον: η συνταγματική και νομική του διάσταση στην παιδεία και στον πολιτισμό . - ΑΘΗΝΑ : Το βήμα των κοινωνικών επιστημών, , 2011.

¹³ (Φλογαΐτη Ε., 2006)

Εικόνα 2 Οι τρεις συντελεστές – άξονες της αειφορίας

Πέραν των δύο συντελεστών (κοινωνικός – περιβαλλοντικός) διαμόρφωσης της έννοιας της αειφορίας, υπάρχει και ένας τρίτος εξίσου σημαντικός, η οικονομία. Εάν θέλουμε να έχουμε ρεαλιστική εικόνα της κατάστασης, δεν θα πρέπει να αγνοήσουμε ότι λόγω του καπιταλιστικού συστήματος του δυτικού πολιτισμού, μέσα στο οποίο επιχειρείται η βιώσιμη ανάπτυξη, ο παράγοντας κέρδος καθορίζει την κοινωνική και περιβαλλοντική πολιτική της διεθνούς κοινότητας.¹⁴

Θα πρέπει ωστόσο να αποσαφηνιστεί πως οι οικονομικοί δείκτες δεν αντικατοπτρίζουν τις σχέσεις μεταξύ των οικονομικών μεγεθών και των περιβαλλοντικών, πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών. Οι περιβαλλοντικοί δείκτες από την άλλη συχνά προτείνουν διαδικασίες οι οποίες είτε δεν είναι ρεαλιστικές, είτε δεν επιτρέπουν στις επιχειρήσεις ή στα κράτη να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που έχουν σε κεφάλαιο και σε τεχνογνωσία.¹⁵ Για την επίτευξη μιας ήπιας ανάπτυξης, που θα χαρακτηρίζεται από ισορροπία μεταξύ των αναγκών της οικονομίας και των περιβαλλοντικών αλλαγών απαιτείται μια μεθοδολογική προσέγγιση του ζητήματος, η οποία θα ξεκινάει από την εκπαίδευση των πολιτών.¹⁶

¹⁴ Γεωργόπουλος Α. Γ Περιβαλλοντική Ηθική. - Αθήνα : Gutenberg, 2002. σελ. 23-34

¹⁵ Φραντζή Α. Φ Ανθρώπινα δικαιώματα και εκπαίδευση . - ΑΘΗΝΑ : Επιστημονικό βήμα, 2006.

¹⁶ ο.π.

1.3 Η Έννοια της Βιοποικιλότητας

Ως "Βιοποικιλότητα" νοείται ο πλούτος του φυσικού κόσμου, η ποικιλία ζώων και φυτών, τα ενδιαιτήματα και τα γονιδιά τους. Η βιοποικιλότητα αλληλεπιδρά με το φυσικό περιβάλλον για να δημιουργεί τα οικοσυστήματα που στηρίζουν τους έμβιους οργανισμούς. Χωρίς τον φυσικό κόσμο δεν μπορούμε να επιβιώσουμε, και δυστυχώς πολύ συχνά τον θεωρούμε δεδομένο.¹⁷

Η βιοποικιλότητα είναι στοιχείο ζωτικής σημασίας για αμέτρητες ανθρώπινες δραστηριότητες. Η παραγωγή τροφίμων είναι σε μεγάλο βαθμό εφικτή μόνο και μόνο επειδή υπάρχουν φυσικές συνθήκες, όπως το γόνιμο έδαφος, το νερό και οι μέλισσες που γονιμοποιούν φυτά και δέντρα.¹⁸

Ωστόσο, η βιοποικιλότητα απειλείται παντού ανά την υφήλιο. Φυτά και ζώα εξαφανίζονται συνεχώς, κυρίως λόγω της ανθρώπινης δραστηριότητας. Και όταν χάνεται, η βιοποικιλότητα δεν γυρίζει πίσω.

Η απώλεια της βιοποικιλότητας δεν σημαίνει απλώς ότι εξαφανίζονται σπάνια φυτά και ζώα. Σημαίνει ότι ολόκληρα οικοσυστήματα παράγουν λιγότερο και γίνονται πιο ευάλωτα σε εξωτερικούς κραδασμούς. Τα αποθέματα ψαριών, τα γόνιμα εδάφη και οι πληθυσμοί μελισσών απειλούνται με αφανισμό.

Οι οικονομολόγοι έχουν υπολογίσει το κόστος της ετήσιας απώλειας των πραγμάτων που παίρνουμε δωρεάν από τη φύση στα 50 δισεκατομμύρια ευρώ. Εάν δεν αναλάβουμε δράση, η απώλεια της βιοποικιλότητας στην ξηρά θα μπορούσε να μας κοστίσει, μέχρι το 2050, το 7% του ΑΕΠ.

Η Ευρώπη διαθέτει ισχυρούς νόμους για την προστασία της φύσης, αυτοί όμως πρέπει να εφαρμόζονται και στην πράξη. Τέλος, πρέπει να διασφαλίσουμε ότι δραστηριότητες όπως η αλιεία, η γεωργία και η δασοκομία δεν βλάπτουν το φυσικό περιβάλλον.¹⁹

¹⁷ Υπουργείο Γεωργίας (2000). Εθνική στρατηγική για τους ανθρώπινους πόρους υπαίθρου .Σελ. 365-454 στα: Πρακτικά Συνεδρίου - Συνάντησης Εργασίας : Γεωργία και Περιβάλλον .Κέντρο Γαία-Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

¹⁸ Γεράκης Π.Α & Σ. Ντάφης(2003), Περί Αειφορίας.Σελ 201-213 στο: Χατζηχαραλάμπους Ε. & Π.Α ΓΕΡΑΚΗΣ (συντονιστές έκδοσης).Εκπαιδευτικό Πακέτο για τη Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών . Τεύχος Β: Βασικά Κείμενα.Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων & Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων .

¹⁹ **Europe Direct E** Τι είναι η Βιοποικιλότητα http://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/biodiversity/index_el.htm , 2016.

1.4 Διαχείριση και Προστασία Οικοσυστημάτων

Το οικοσύστημα δεν είναι μία απόλυτα οριοθετημένη περιοχή με συγκεκριμένες πρακτικές εφαρμογές. Τα οικοσυστήματα διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους, ανάλογα με τη συγκεκριμένη περιοχή που βρίσκονται, την ποικιλία της χλωρίδας και της πανίδας, το πλέγμα των τροφικών αλυσίδων και της ροής ενέργειας του συστήματος. Παρόλα αυτά, οι επιστήμονες με τις έρευνές τους προσδιόρισαν τα σημαντικότερα θέματα, τις προτεραιότητες και το πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να κινηθεί η διαχείριση οικοσυστημάτων για να είναι αποτελεσματική και να οδηγήσει στην καλύτερη ποιότητα διατήρησης.²⁰

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 οι επιστήμονες είχαν συμφωνήσει στο πολύπλοκο πλέγμα των προτεραιοτήτων της διαχείρισης και προσδιόρισαν δέκα βασικά θέματα για τη διαχείριση και προστασία οικοσυστημάτων. Τα βασικά θέματα περιγράφονται με σαφήνεια από το γνωστό οικολόγο Grumbine (Sierra Institute) στο κλασικό του άρθρο «What is ecosystem management?».

Πίνακας 1 Βασικές αρχές της διαχείρισης και προστασίας οικοσυστημάτων

Ιεραρχικό Πλαίσιο	Οι διαχειριστές οικοσυστημάτων πρέπει να εστιάσουν την προσοχή τους, όχι μόνο σε ένα επίπεδο της βιοποικιλότητας (γονίδια, είδη, πληθυσμούς, οικοσυστήματα, τοπεία) γιατί θα τους δώσει ένα στενό πλαίσιο γνώσεων, που δεν είναι ικανό για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα των οικοσυστημάτων.
Τα οικολογικά όρια	Τα όρια ενός οικοσυστήματος, είναι συνήθως γεωγραφικά και ορισμένες φορές αυθαίρετα, αλλά πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι μεταβολές, χρονικές και χωρικές, που μπορεί να συμβούν. Η ανάγκη οικολογικών ορίων προκύπτει, γιατί οι διαχειριστές οικοσυστημάτων μπορεί να εργάζονται κατά μήκος διοικητικών/πολιτικών ορίων (για παράδειγμα εθνικά πάρκα, εθνικά δάση) και τα οικολογικά όρια πρέπει να έχουν καθορισμένες κλίμακες.
Οικολογική ακεραιότητα	Με την έννοια αυτή οι επιστήμονες θεωρούν ότι η διαχείριση πρέπει να προστατεύσει το σύνολο των ειδών, των πληθυσμών και των

²⁰ **Europe Direct E** Τι είναι η Βιοποικιλότητα http://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/biodiversity/index_el.htm, 2016.

	<p>επιμέρους οικοσυστημάτων, ώστε να διατηρηθούν τα ποικίλα είδη χλωρίδας και πανίδας.</p> <p>Ορισμένοι επιστήμονες εκφράζουν την έννοια αυτή ως διατήρηση των βιώσιμων πληθυσμών των αυτόχθονων ειδών, συντήρηση των φυσικών αναταραχών σε μικρή κλίμακα, επανεισαγωγή αυτόχθονων, και διατήρηση του οικοσυστήματος μέσα στα φυσικά πλαίσια της ποικιλομορφίας.</p>
Συλλογή δεδομένων	<p>Η διαχείριση οικοσυστημάτων, απαιτεί συστηματική συλλογή δεδομένων για τα ενδιατήματα (οικότοποι, habitats), τα είδη πανίδας και χλωρίδας, τους πληθυσμούς των ειδών και οι χρονικές μεταβολές τους, το γεωλογικό υπόβαθρο, τη δυναμική των μεταβολών που παίζουν ρόλο στην ισορροπία χημικών και βιολογικών παραγόντων, κ.λπ.</p>
Έλεγχος	<p>Ο συστηματικός έλεγχος δημιουργεί τις προϋποθέσεις, για λήψη συμπληρωματικών μέτρων, αποφυγή λαθών και ανασκόπησης της πορείας του οικοσυστήματος.</p>
Προσαρμοστική διαχείριση	<p>Προσαρμοστική διαχείριση σημαίνει, ότι με βάση τα αποτελέσματα των μετρήσεων και της πορείας του οικοσυστήματος διατηρείται μία ευλυγισία στη λήψη αποφάσεων και προσαρμόζεται στις αβεβαιότητες που δημιουργούν οι πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις των παραγόντων του οικοσυστήματος.</p>
Συνεργασία φορέων	<p>Συνεργασία φορέων (κρατικών υπηρεσιών, δήμων, διευθύνσεις διαχείρισης φυσικών πόρων, γεωργικές καλλιέργειες, κ.λπ), ώστε να επιτυγχάνεται αποτελεσματική διαχείριση.</p>
Οργανωτική Αλλαγή	<p>Η εφαρμογή διαχειριστικού ελέγχου οικοσυστημάτων απαιτεί επίσης αλλαγές στις δομές διαχείρισης γαιών και των φορέων που τα χρησιμοποιούν. Οι αλλαγές μπορεί να είναι απλές (π.χ. σχηματισμός ενός μικτού διαχειριστικού φορέα), αλλά και πιο σύνθετες, όπως μεταβολές επαγγελματικών πρακτικών και μεταβολές των συσχετισμών εξουσίας.</p>
Άνθρωποι και φύση	<p>Οι διαχειριστές, πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι τα οικοσυστήματα δεν μπορούν να διαχωριστούν από τους ανθρώπους και τις επεμβάσεις τους. Ανάλογα με τις σχέσεις και τις επιρροές των ανθρώπων με τα οικοσυστήματα, η αλληλεπιδράσεις είναι αμφίδρομες, ορισμένες φορές προκαλούν φθορές αλλά και θετικά αποτελέσματα.</p>

Με βάση τις δέκα βασικές προϋποθέσεις της διαχείρισης των οικοσυστημάτων έχει διαμορφωθεί ένας κλασικός ορισμός της διαχείρισης οικοσυστήματος: Διαχείριση οικοσυστήματος είναι η ολοκληρωμένη επιστημονική γνώση των οικολογικών σχέσεων μέσα σε ένα πολύπλοκο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο αξιών με γενικό στόχο την προστασία της ακεραιότητας του φυσικού οικοσυστήματος για μεγάλο χρονικό διάστημα .

1.5 Δίκτυο Natura 2000

Το δίκτυο Natura 2000 εγκαινιάστηκε το 1979, όταν η ΕΕ εξέδωσε το πρώτο βασικό νομοθέτημά της για την προστασία της φύσης, την οδηγία για τα πτηνά. Η συγκεκριμένη οδηγία προστατεύει το σύνολο των άγριων πτηνών στην ΕΕ, καλύπτοντας περίπου 500 είδη. Οι χώρες της ΕΕ αναγνωρίζουν και προστατεύουν περιοχές που είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τα άγρια πτηνά. Μέχρι σήμερα έχουν δημιουργηθεί περίπου 5.300 "ζώνες ειδικής προστασίας".

Ένα δεύτερο νομοθέτημα, η οδηγία περί οικοτόπων του 1992, υποχρεώνει τις χώρες της ΕΕ να προστατεύουν τους οικοτόπους των απειλούμενων ειδών φυτών και ζώων. Οι προστατευόμενες περιοχές είναι γνωστές ως "ειδικές ζώνες διατήρησης". Η οδηγία περί οικοτόπων καλύπτει γύρω στα 1.500 σπάνια και απειλούμενα φυτά και ζώα και περίπου 230 τύπους οικοτόπων, μεταξύ των οποίων θεριζόμενους λειμώνες, ρεικότοπους και αλίπεδα.

Οι περιοχές που προστατεύονται δυνάμει των δύο αυτών οδηγιών συγκροτούν το δίκτυο Natura 2000. Στόχος του δικτύου είναι να προστατευθούν όλοι οι βασικοί τύποι των ευρωπαϊκών οικοτόπων και τα απειλούμενα είδη.²¹

Το δίκτυο Natura 2000 είναι πλέον σχεδόν πλήρες. Περισσότεροι από 26.000 τόποι έχουν ήδη περιληφθεί σε αυτό, καθιστώντας το το μεγαλύτερο συντονισμένο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών στον κόσμο. Το Natura 2000 καλύπτει το 18 % της ξηράς επιφάνειας της ΕΕ και σημαντικά τμήματα των θαλασσών που την περιβάλλουν.²²

²¹ **Europe Direct E** Τι είναι η Βιοποικιλότητα http://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/biodiversity/index_el.htm , 2016.

²² Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Περιβάλλον - Προστατευόμενες περιοχές της ΕΕ – Natura 2000

http://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/natura2000/index_el.htm

τελευταία

τροποποίηση 14/10/2015

Εικόνα 3 Ο Ευρωπαϊκός χάρτης με επισημασμένα τα σημεία, όπου υπάρχουν προστατευμένες ζώνες²³

Το δίκτυο έχει σημαντικό οικονομικό αντίκτυπο καθώς τα οφέλη που προκύπτουν από το δίκτυο εκτιμώνται μεταξύ 200 και 300 δισεκατομμυρίων ευρώ κατ' έτος, ή 2 έως 3 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της ΕΕ.

1.6 Στόχοι του Δικτύου Natura 2000

Το Natura 2000 δεν είναι απλώς ένα δίκτυο φυσικών προστατευόμενων περιοχών. Αναγνωρίζει ότι οι άνθρωποι και η φύση αποδίδουν καλύτερα όταν συνεργάζονται. Στόχος του δεν είναι ο αποκλεισμός οικονομικών δραστηριοτήτων, αλλά η διασφάλιση της συμβατότητας των δραστηριοτήτων με την προστασία πολύτιμων ειδών και οικοτόπων. Οι κύριοι στόχοι στο πλαίσιο των περιοχών Natura 2000 είναι:

²³ **Europe Direct E** Τι είναι η Βιοποικιλότητα http://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/biodiversity/index_el.htm, 2016.

- να αποφεύγονται δραστηριότητες που θα μπορούσαν να ενοχλήσουν σοβαρά κάποια είδη ή να καταστρέψουν τους οικοτόπους για τους οποίους χαρακτηρίζεται μια περιοχή
- να λαμβάνονται θετικά μέτρα, όπου χρειάζεται, για τη διατήρηση και την αποκατάσταση των συγκεκριμένων οικοτόπων και ειδών με σκοπό την καλύτερη διατήρησή τους.

Η προσέγγιση αυτή έχει πολλά πλεονεκτήματα, ενθαρρύνοντας τις βιώσιμες μορφές δασοκομίας, αλιείας, γεωργίας και τουρισμού, το δίκτυο διασφαλίζει ένα μακρόπνοο μέλλον για τους ανθρώπους που ζουν στις εν λόγω περιοχές και βασίζονται στις συγκεκριμένες δραστηριότητες.²⁴

1.7 Ζώνες Ειδικής Προστασίας Natura 2000

Το δίκτυο δημιουργήθηκε το 1992 με την υιοθέτηση της Οδηγίας των Οικοτόπων (Οικολογικών Ενδιαιτημάτων), η οποία, μαζί με την Οδηγία για τα Πτηνά, αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της ευρωπαϊκής πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος.

Η Οδηγία για την προστασία των άγριων πτηνών απαιτούσε την δημιουργία Ειδικών Ζωνών Προστασίας της ορνιθοπανίδας. Η Οδηγία των Οικοτόπων παρομοίως απαιτούσε τη δημιουργία Ειδικών Ζωνών Προστασίας (Special Areas of Conservation - SAC) για τα υπόλοιπα είδη και το περιβάλλον. Από κοινού αυτές οι ζώνες δημιουργούν τις περιοχές του δικτύου Natura 2000.

Κάθε χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης οφείλει να καταρτίσει μία λίστα με τις καλύτερες περιοχές οι οποίες περιέχουν είδη που περιλαμβάνονται στις δύο οδηγίες. Έπειτα η λίστα πρέπει να υποβληθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η οποία, μετά από τον έλεγχο και την διαδικασία επιλογής σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα ενταχθεί στο δίκτυο.

Οι περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί Ζ.Ε.Π. αποτελούν μέρος του δικτύου προστατευόμενων περιοχών Natura 2000. Με Κ.Υ.Α. του ΥΠΕΝ²⁵ και των εκάστοτε συναρμόδιων υπουργών, ο κατάλογος αυτός μπορεί να συμπληρώνεται με νέες Ζ.Ε.Π.. Αναλυτικοί και ψηφιοποιημένοι χάρτες των Ζ.Ε.Π. τηρούνται σε αρχείο και

²⁴ Προστατευόμενες Περιοχές της ΕΕ – Natura 2000 http://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/natura2000/index_el.htm Ημερομηνία Πρόσβασης : 12/10/2016

²⁵ Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

είναι διαθέσιμοι στο κοινό από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΕΝ. Οι χάρτες αυτοί αναρτώνται και στο διαδίκτυο. Οι Ζ.Ε.Π. μπορούν επιπλέον να ενταχθούν σε οποιαδήποτε άλλη κατηγορία προστασίας. Στην περίπτωση αυτή, διασφαλίζεται ότι η οριοθέτηση, η ζώνωση και οι θεσμοθετούμενες ρυθμίσεις, απαγορεύσεις, όροι και περιορισμοί των προστατευόμενων περιοχών συνάδουν με το στόχο προστασίας τους. Είναι δυνατός ο καθορισμός ειδικότερων όρων και περιορισμών δόμησης, χρήσεων γης, καθώς και κάθε άλλου ζητήματος που αφορά στην προστασία και οικολογική διαχείριση των ΖΕΠ με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση του ΥΠΕΚΑ, σε εφαρμογή ειδικής έκθεσης

1.8 Η Δασική Εκμετάλλευση στο Πλαίσιο των Περιοχών Natura 2000

Το δίκτυο περιλαμβάνει τόσο τα φυσικά δάση όσο και διαχειριζόμενα ημιφυσικά δάση. Όπως και στην περίπτωση της γεωργίας, ο χαρακτηρισμός μιας περιοχής στο Natura 2000 δε σημαίνει ότι όλα τα δάση πρέπει να αποκλειστούν συστηματικά από την εμπορική παραγωγή. Οι υπάρχουσες διαχειριστικές πρακτικές θα πρέπει εν τούτοις να λαμβάνουν υπόψη τις υπάρχουσες οικολογικές αξίες, και συγκεκριμένα όσον αφοράτα είδη και τους οικοτόπους για τους οποίους έχει χαρακτηριστεί η περιοχή.²⁶

Οι προσαρμογές μπορεί να είναι σχετικά απλές, όπως η εγκατάλειψη νεκρών ξύλων στο έδαφος ή η προστασία κάποιων δένδρων που φιλοξενούν φωλιές σπάνιων πουλιών, ή μπορεί να είναι πιο πολύπλοκες, όπως η εισαγωγή επιλεκτικής υλοτομίας εκ περιτροπής σε μακρά χρονικά διαστήματα ή η αφαίρεση εξωτικών ειδών και η φύτευση ιθαγενών φυλλοβόλων δένδρων στη θέση τους.

Πολλά εξαρτώνται από τις τοπικές συνθήκες του δάσους, καθώς και των ειδών και οικοτόπων που απαντώνται. Πάλι, οι αποφάσεις για τη μακροπρόθεσμη διαχείριση είναι καλύτερα να λαμβάνονται ανά περίπτωση, σε στενή διαβούλευση με τους τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς και τους εμπλεκόμενους γαιοκτήμονες.

Για να βοηθήσει αυτή τη διαδικασία, η Ε.Ε. διαθέτει χρηματοδότηση κάτω από τον καινούργιο Κανονισμό Αγροτικής Ανάπτυξης (2007-2013) για ιδιωτικά δάση μέσα

²⁶ European Commission Nature and Biodiversity Newsletter
http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/natura2000nl_en.htm Ημερομηνία Πρόσβασης :
10/10/2016

στο Natura 2000. Καινούργια μέτρα για τα δάση και το περιβάλλον έχουν επίσης εισαχθεί.²⁷

Παρόμοια με τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα, παρέχουν συμπληρωματική οικονομική υποστήριξη για εθελοντικές δασοκομικές πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον.²⁸

1.9 Η Υφιστάμενη Κατάσταση στην Ελληνική Επικράτεια

Από το 1937, η Ελλάδα άρχισε να αναγνωρίζει περιοχές με ειδικό οικολογικό ενδιαφέρον (δάση, υδροτόπους κτλ.) και να τις θέτει υπό καθεστώς προστασίας.

Η προσέγγιση που ακολουθήθηκε στα πρώτα στάδια του θεσμού των προστατευόμενων περιοχών ήταν η απόλυτη προστασία φυσικών περιοχών και ο αποκλεισμός των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Στην πορεία, η προσέγγιση αυτή εγκαταλείπεται και δίνει τη θέση της στην αντίληψη της ενσωμάτωσης της προστατευόμενης περιοχής στον περιβάλλοντα χώρο και της στενής σύνδεσης της προστασίας με την αειφορική χρήση των φυσικών πόρων.²⁹

Στην Ελλάδα φυσικές περιοχές αναγνωρίζονται ως προστατευόμενες είτε μέσω του χαρακτηρισμού τους με βάση την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, είτε με την κατοχύρωσή τους στο πλαίσιο διεθνών συμβάσεων τις οποίες έχει κυρώσει η χώρα και διεθνών ή Ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών. Περαιτέρω, οι περιοχές του Δικτύου Natura 2000, αποτελούν περιοχές διατήρησης τύπων οικοτόπων και ειδών Κοινοτικού ενδιαφέροντος. Σε πολλές περιπτώσεις παρατηρείται αλληλεπικάλυψη μεταξύ των προστατευόμενων περιοχών σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.^{30, 31}

Η καταγραφή των τόπων που πληρούν τα κριτήρια της παρουσίας τύπων οικοτόπων και οικοτόπων ειδών της Οδηγίας 92/43/ΕΚ στη χώρα μας (296 περιοχές –

²⁷ Κορκόβελος Χ. Η προστασία του περιβάλλοντος στην Ευρωπαϊκή Ένωση με αναφορές στα ελληνικά δεδομένα- Αθήνα : Σάκκουλα, , 1997.

²⁸ Γεράκης Π.Α & Σ. Ντάφης (2003), Περί Αειφορίας. Σελ 201-213 στο:Χατζηχαράλαμπος Ε. & Π.Α Γεράκης (συντονιστές έκδοσης).Εκπαιδευτικό Πακέτο για τη Διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών . Τεύχος Β: Βασικά Κείμενα.Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων & Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υδροτόπων .

²⁹ Κασιούμης Κ.(1994). Η Προστασία της Φύσης στην Ελλάδα. Θεσμικό Πλαίσιο ,Προστατευόμενες Περιοχές και Αρμοδιότητες Προστασίας .Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα 5(3) :58-74

³⁰ Ξεφτέρης Γ. – Προστατευόμενες Περιοχές / Βιότοποι Περίπτωση Εθνικού Πάρκου Σχινιά – ΕΜΠ – Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών – Ιανουάριος 2006 – σελ. 4-9

³¹ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ (2000). Εθνική στρατηγική για τους ανθρώπινους πόρους υπαίθρου .Σελ. 365-454 στα: Πρακτικά Συνεδρίου - Συνάντησης Εργασίας : Γεωργία και Περιβάλλον .Κέντρο Γαία-Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

«Επιστημονικός Κατάλογος»), έγινε από ομάδα περίπου 100 επιστημόνων που συστήθηκε ειδικά για το σκοπό αυτό στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος LIFE (1994-1996) με τίτλο «Καταγραφή, Αναγνώριση, Εκτίμηση και Χαρτογράφηση των Τύπων Οικοτόπων και των Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας της Ελλάδας (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ)». Στον «Επιστημονικό Κατάλογο» εντάχθηκε το σύνολο σχεδόν των μέχρι τότε προστατευόμενων περιοχών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Η επιλογή των τόπων που προτάθηκαν από τη χώρα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έγινε από κοινή ομάδα εργασίας των πρώην Υπουργείων ΠΕΧΩΔΕ και Γεωργίας κατόπιν γνωμοδοτήσεων όλων των συναρμόδιων Υπουργείων. Οι συμπληρώσεις – τροποποιήσεις του καταλόγου βασίστηκαν στα συμπεράσματα των βιογεωγραφικών σεμιναρίων για τη Μεσογειακή ζώνη και στον χαρακτηρισμό από το BirdLife International Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά στην Ελλάδα.

Η Ελλάδα έχει χαρακτηρίσει σήμερα 202 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) και 241 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ). Οι δύο κατάλογοι περιοχών παρουσιάζουν μεταξύ τους επικαλύψεις όσον αφορά τις εκτάσεις τους.³²

Ο κατάλογος των Ελληνικών Ζωνών Ειδικής Προστασίας δημοσιεύτηκε στο [ΦΕΚ 1495/Β/06.09.2010](#) ως παράρτημα στη νέα ενσωμάτωση της Οδηγίας 79/4009/ΕΟΚ (η οποία κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ).

239 Ελληνικοί Τόποι Κοινοτικής Σημασίας εκ των 241 χαρακτηρίστηκαν ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης με το Ν3937/2011 ([ΦΕΚ60/Α/31-3-2011](#)).

Ο Ν. 3937/2011 έχει καθορίσει το σύνολο των περιοχών προστασίας, φυσικά πάρκα, περιφερειακά πάρκα, εθνικά πάρκα περιοχές προστασίας οικοτόπων
Παρακάτω δίνονται οι ορισμοί για την κάθε μια κατηγορίας περιοχής προστασίας

Ως φυσικά πάρκα (Natural parks) χαρακτηρίζονται χερσαίες, υδάτινες ή μεικτού χαρακτήρα περιοχές, εφόσον παρουσιάζουν ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον λόγω της ποιότητας και ποικιλίας των φυσικών και πολιτιστικών τους χαρακτηριστικών, ιδίως βιολογικών, οικολογικών, γεωλογικών, γεωμορφολογικών και αισθητικών και παράλληλα προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για ανάπτυξη δραστηριοτήτων που

³² Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura – Πρόσκληση για την υποβολή υποψηφιοτήτων για τα βραβεία EU Natura 2000 Award – 2015 - <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=432&language=el-GR&SkinSrc=%5BG%5DSkins%2Fdefault%2FNo+Skin&ContainerSrc=%5BG%5DContainers%2Fdefault%2FNo+Container&dnnprintmode=true>

εναρμονίζονται με την προστασία της φύσης και του τοπίου. Τα φυσικά πάρκα διακρίνονται σε εθνικά και περιφερειακά

Εθνικά πάρκα (National parks)

Ως εθνικά πάρκα χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης έκτασης που είτε λόγω της θέσης τους, όπως διασυννοριακές, είτε λόγω της εξέχουσας οικολογικής ή άλλης φυσικής σπουδαιότητάς τους θεωρούνται ως σημαντικές σε εθνικό επίπεδο.

Περιφερειακά πάρκα (Regional parks)

Ως περιφερειακά πάρκα χαρακτηρίζονται περιοχές που είτε λόγω της θέσης τους είτε λόγω της οικολογικής σπουδαιότητάς τους θεωρούνται σημαντικές σε περιφερειακό επίπεδο.

Στις αγροτικές περιοχές υψηλής φυσικής αξίας που χαρακτηρίζονται ως περιφερειακά πάρκα, ως κύρια προστατευτέα αξία μπορεί να ορίζεται η διατήρηση των τοπικών ποικιλιών και των αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων, καθώς και των δομικών στοιχείων του αγροτικού τοπίου, όπως φυτοφράχτες, ακαλλιέργητες λωρίδες στα όρια αγρών και νησίδες φυσικής βλάστησης.

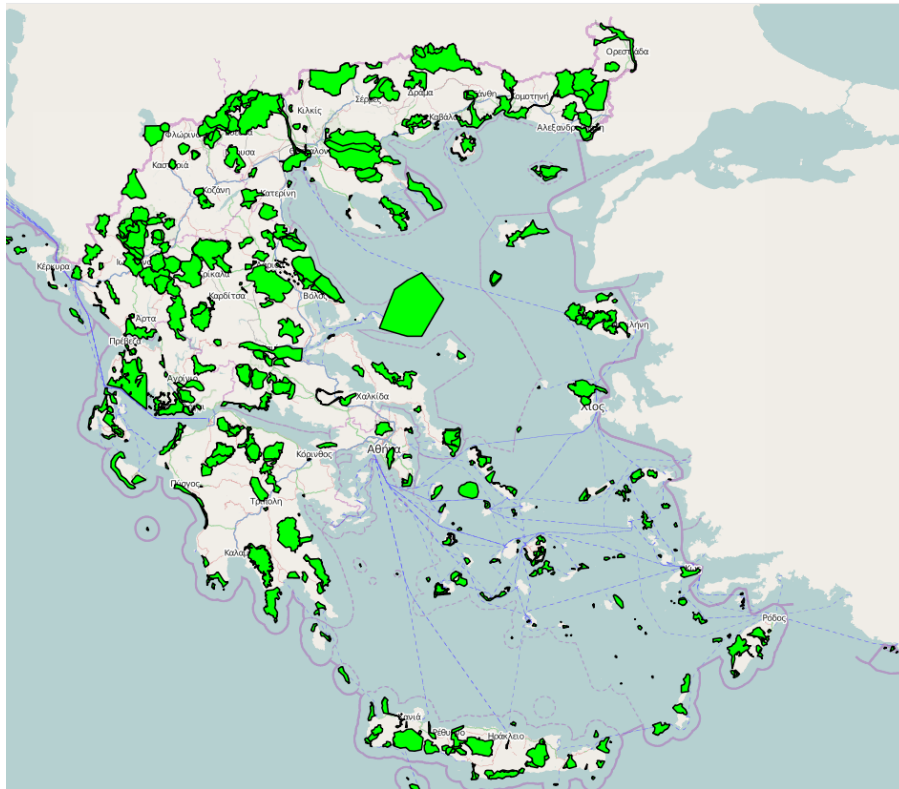
Ως περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών (Habitat / species management areas) χαρακτηρίζονται εκτάσεις χερσαίες, υγροτοπικές ή θαλάσσιες που υπόκεινται σε διαχείριση για τη διασφάλιση ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των προστατευτέων οικοτόπων και ειδών.

Ως προστατευόμενα τοπία (Protected landscapes / seascapes) χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης οικολογικής, γεωλογικής, αισθητικής ή πολιτισμικής αξίας και εκτάσεις που είναι ιδιαίτερα πρόσφορες για αναψυχή του κοινού ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους. Στα προστατευόμενα τοπία μπορεί να δίνονται με βάση τα κύρια χαρακτηριστικά τους, ειδικότερες ονομασίες, όπως αισθητικό δάσος, γεωπάρκο, τοπίο άγριας φύσης, τοπίο αγροτικό, αστικό.

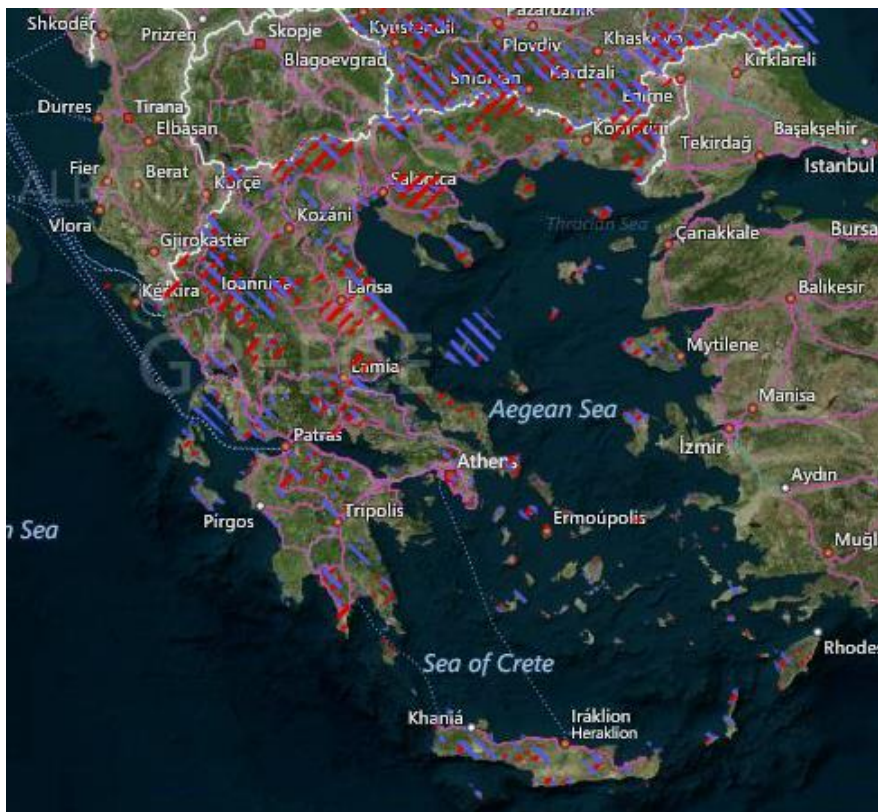
Ως προστατευόμενα στοιχεία του τοπίου χαρακτηρίζονται τμήματα ή συστατικά στοιχεία του τοπίου που έχουν ιδιαίτερη οικολογική, αισθητική ή πολιτισμική αξία ή συμβάλλουν στην προστασία φυσικών πόρων λόγω των ιδιαίτερων φυσικών ή

ανθρωπογενών χαρακτηριστικών τους, όπως αλσύλια, παραδοσιακές καλλιέργειες, αγροικίες, μονοπάτια, πέτρινοι φράχτες, ξερολιθιές και αναβαθμίδες, κρήνες.

β) Ως **προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί (Protected natural formations)** χαρακτηρίζονται λειτουργικά τμήματα της φύσης ή μεμονωμένα δημιουργήματά της, που έχουν ιδιαίτερη επιστημονική, οικολογική, γεωλογική, γεωμορφολογική, ή αισθητική αξία ή συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και στην προστασία φυσικών πόρων, όπως δέντρα, συστάδες δέντρων και θάμνων, θαλάσσια, προστατευτική βλάστηση, παρόχθια και παράκτια βλάστηση, φυσικοί φράχτες, καταρράκτες, πηγές, φαράγγια, θίνες, ύφαλοι, σπηλιές, βράχοι, απολιθωμένα δάση, δέντρα ή τμήματά τους, παλαιοντολογικά ευρήματα, κοραλλιογενείς, γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, γεώτοποι και οικότοποι προτεραιότητας κοινοτικού ενδιαφέροντος. Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί που έχουν μνημειακό χαρακτήρα, χαρακτηρίζονται ειδικότερα ως διατηρητέα μνημεία της φύσης (Protected natural monuments). Ενέργειες ή δραστηριότητες που μπορούν να επιφέρουν καταστροφή, φθορά ή αλλοίωση των προστατευόμενων φυσικών σχηματισμών, όπως και των προστατευόμενων τοπίων ή των επί μέρους στοιχείων τους, απαγορεύονται, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις προστασίας της απόφασης χαρακτηρισμού.

Εικόνα 4 Προστατευόμενες περιοχές δικτύου Natura 2000 στον Ελλαδικό χώρο³³

Εικόνα 5 Οι περιοχές Natura στον Ελλαδικό χώρο³⁴

³³ (Geodata.gov.gr, 2014)

2. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

2.1 Ευρωπαϊκή Ένωση και Περιβαλλοντική Πολιτική

Όσον αφορά στην υιοθέτηση της αειφορικής ανάπτυξης από την Ευρωπαϊκή Ένωση, υπήρξε επίσης μία «εξελικτική» πορεία της έννοιας. Το περιβάλλον απέκτησε αυτοτελή νομική κατοχύρωση το 1987 με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη και συγκεκριμένα με την προσθήκη των Άρθρων 130Π, 130Ρ και 130Σ.³⁵

Όπως έχει ήδη λεχθεί, η αειφόρος ανάπτυξη είναι μία διαδικασία που στοχεύει στο συγκερασμό της οικονομικής ανάπτυξης και της προστασίας των κοινωνικών και περιβαλλοντικών ισορροπιών. Η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων στον ορισμό και την εφαρμογή των άλλων ευρωπαϊκών πολιτικών (της ενεργειακής, ερευνητικής, βιομηχανικής, γεωργικής, κλπ πολιτικής) έχει ουσιαστική σημασία για την επίτευξη του στόχου της αειφόρου ανάπτυξης. Η αρχή αυτή θεσπίστηκε με τη συνθήκη του Μάαστριχτ και τη Σύνοδο Κορυφής του Κάρντιφ, το 1998, και έθεσε τις βάσεις για μία συντονισμένη δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στο Άρθρο 2 της Συνθήκης του Μάαστριχτ (1992) περιγράφεται ως κύρια αποστολή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας η προαγωγή της «αρμονικής» και «ισόρροπης» ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων. Μπορεί η αρχή της αειφορικής ανάπτυξης να μην αναφέρεται ρητά, αλλά περιγράφεται σαφώς. Ωστόσο πρέπει να αναφερθεί πως δεν υπήρξε συσχέτιση της έννοιας της αειφορικής ανάπτυξης με την κοινωνική διάσταση.

Στη συνέχεια, το Μάιο του 2001, η ΕΕ ενέκρινε μία στρατηγική υπέρ της αειφόρου ανάπτυξης. Η στρατηγική αυτή αναθεωρήθηκε το 2006, ώστε να καλύψει τα κενά που είχαν διαπιστωθεί και να δοθεί νέα ώθηση. Εξάλλου, η παγκόσμια σύμπραξη για την αειφόρο ανάπτυξη, η οποία εγκρίθηκε από την Επιτροπή το 2002, της προσέδωσε μια εξωτερική διάσταση.³⁶

³⁴ Natura 2000 Network Viewer <http://natura2000.eea.europa.eu/#> Ημερομηνία Πρόσβασης : 10/9/2016

³⁵ Κορκόβελος Χ. Η προστασία του περιβάλλοντος στην Ευρωπαϊκή Ένωση με αναφορές στα ελληνικά δεδομένα . - Αθήνα : Σάκκουλα, , 1997.

³⁶ Παπαϊωάννου & Μαυροειδής Π Βιώσιμη Ανάπτυξη, Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Εξελίξεις και Προοπτικές - Αθήνα : ΥΠΕΧΩΔΕ, 2010.

Εν συνεχεία στο Άρθρο 2 της Συνθήκης του Άμστερνταμ (1997) γίνεται λόγος για «αρμονική ισόρροπο και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων» (*European Communities, 1999*). Έτσι η βιώσιμη ανάπτυξη έπαψε να θεωρείται αποκλειστικά περιβαλλοντική έννοια και αναγνωρίστηκε πως πρέπει να υπάρξει στενή συσχέτιση ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη, στην κοινωνική συνοχή και στην περιβαλλοντική προστασία στα πλαίσια της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη (*Commission of the European Communities, 2001*). Από την πλευρά των οικονομικών του περιβάλλοντος, το περιβάλλον και οι φυσικοί πόροι τους οποίους αυτό περιλαμβάνει μπορεί να θεωρηθούν ως απόθεμα φυσικού κεφαλαίου. Το απόθεμα αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να αποσπασθεί (Δελλής, , 1998)

Η συνθήκη της Λισαβόνας ενσωματώνει την αειφόρο ανάπτυξη μεταξύ των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 3 § 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση). Συγκεκριμένα το άρθρο 3 παρ. 3 αυτής ορίζει ότι:

«Η Ένωση εγκαθιδρύει εσωτερική αγορά. Εργάζεται για την αειφόρο ανάπτυξη της Ευρώπης με γνώμονα την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα των τιμών, την κοινωνική οικονομία της αγοράς με υψηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, και το υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος. Προάγει την επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο».

Επιπλέον στην παράγραφο 5 του ήδη άρθρου ορίζεται ότι:

«Στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο, η Ένωση προβάλλει και προωθεί τις αξίες της και τα συμφέροντά της και συμβάλλει στην προστασία των πολιτών της. Συμβάλλει στην ειρήνη, την ασφάλεια, την αειφόρο ανάπτυξη του πλανήτη, την αλληλεγγύη και τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των λαών, το ελεύθερο και δίκαιο εμπόριο, την εξάλειψη της φτώχειας και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως των δικαιωμάτων του παιδιού, καθώς και στην αυστηρή τήρηση και ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου και, ιδίως, στον σεβασμό των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.».

Περαιτέρω στα πλαίσια της εξωτερικής δράσης της η ΕΕ καθορίζει και εφαρμόζει κοινές πολιτικές και δράσεις και εργάζεται για την επίτευξη υψηλού βαθμού συνεργασίας σε όλους τους τομείς των διεθνών σχέσεων, με στόχο, μεταξύ άλλων, την προώθηση, στις αναπτυσσόμενες χώρες, της αειφόρου ανάπτυξης από

οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη, με πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη της φτώχειας³⁷ και τη συμβολή στην ανάπτυξη διεθνών μέτρων για τη διαφύλαξη και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και την αειφόρο διαχείριση των παγκόσμιων φυσικών πόρων, με στόχο τη διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης³⁸. (McLaren P., 2011)

Επίσης στο άρθρο 11 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) προβλέπεται ότι οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενταχθούν στον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης, ιδίως προκειμένου να προωθηθεί η αειφόρος ανάπτυξη.³⁹

2.2 Εθνική Περιβαλλοντική Νομοθεσία

Σε ό,τι αφορά την εθνική νομοθεσία, η κήρυξη των προστατευόμενων περιοχών στις διάφορες κατηγορίες προστασίας βασίστηκε, έως το 1986, σε διατάξεις κυρίως του Δασικού Κώδικα. Οι Εθνικοί Δρυμοί, τα Αισθητικά Δάση και τα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης προβλέπονται από τον Ν. 996/1971 που αποτελεί μέρος του Ν. 86/1969 «Περί Δασικού Κώδικος». Τα Καταφύγια Άγριας Ζωής, οι Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές και τα Εκτροφεία θηραμάτων προβλέπονται από τον Ν. 177/75, όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον Ν. 2637/1998. Με τον Νόμο Πλαίσιο για το Περιβάλλον (Ν. 1650/86), ορίζονται πέντε κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών: περιοχή απόλυτης προστασίας της φύσης, περιοχή προστασίας της φύσης, εθνικό πάρκο, προστατευόμενος φυσικός σχηματισμός και προστατευόμενο τοπίο, περιοχή οικοανάπτυξης. Οι κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών φυσικού περιβάλλοντος, σύμφωνα με την υφιστάμενη εθνική νομοθεσία, είναι οι ακόλουθες:

Εθνικοί Δρυμοί (Ν. 996/71)

Εθνικά Πάρκα (Ν. 1650/86)

Αισθητικά Δάση (Ν. 996/71)

Διατηρητέα Μνημεία Natura (Ν. 996/71)

³⁷ Αρ. 21 παρ. 2δ της ΣΕΕ (ΕΕ C 326/29 της 26.10.2012).

³⁸ Αρ. 21 παρ. 2στ της ΣΕΕ (ΕΕ C 326/29 της 26.10.2012).

³⁹ Αρ. 11 της ΣΛΕΕ (ΕΕ C 326/53 της 26.10.2012).

Καταφύγια Άγριας Ζωής (Ν. 177/75, όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον Ν. 2637/98)
Ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές (Ν. 177/75, όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον Ν. 2637/98)
Εκτροφεία θηραμάτων (Ν. 177/75, όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον Ν. 2637/98)
Περιοχές Προστασίας Natura (Ν. 1650/86)
Περιοχές Απόλυτης Προστασίας Natura (Ν. 1650/86)
Προστατευτικά Δάση (Ν. Δ 86/1969, όπως ισχύει)
Προστατευόμενοι Φυσικοί Σχηματισμοί και Τοπία (Ν. 1650/86)
Περιοχές Οικοανάπτυξης (Ν. 1650/86)
Διατήρηση της Βιοποικιλότητας (Ν. 3937/2011)

Ευρωπαϊκές Οδηγίες

Οδηγία 2009/147/ΕΟΚ (πρώην 79/409/ΕΟΚ) περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών Η [Οδηγία 2009/147/ΕΟΚ](#) θεσμοθετήθηκε με σκοπό την προστασία, τη διατήρηση και τη ρύθμιση της εκμετάλλευσης όλων των ειδών πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών.

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με τις ακόλουθες ΚΥΑ:

- [ΚΥΑ 33318/3028/11-12-1998](#) (ΦΕΚ 1289/Β/28-12-98) «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας»

- [ΚΥΑ Η.Π. 14849/853/Ε103/4-4-2008](#) (ΦΕΚ 645/Β/11-4-08) «Τροποποίηση των υπ' αριθμ. 33318/3028/1998 κοινών υπουργικών αποφάσεων (Β'1289) και υπ' αριθμ. 29459/1510/2005 κοινών υπουργικών αποφάσεων (Β'992), σε συμμόρφωση με διατάξεις της οδηγίας 2006/105 του Συμβουλίου της 20ης Νοεμβρίου 2006 της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Οδηγία 79/409/ΕΟΚ (όπως κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ) ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με τις ακόλουθες ΥΑ και ΚΥΑ:

- ΥΑ 414985/29-11-85 (ΦΕΚ Β'757) «Μέτρα διαχείρισης της άγριας πτηνοπανίδας»

- [ΚΥΑ Η.Π. 37338/1807/Ε.103/1-9-10](#) (ΦΕΚ 1495/Β/6-9-10) «Καθορισμός μέτρων

και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων/ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, «Περί διατηρήσεως των άγριων πτηνών», του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979, όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ.» - [ΚΥΑ Η.Π. 8353/276/Ε103/17-2-2012](#) (ΦΕΚ 415/Β/23-2-2012) «Τροποποίηση και συμπλήρωση της υπ' αριθ. 37338/1807/2010 κοινής υπουργικής απόφασης «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων/ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ...» (Β' 1495), σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 4 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των άγριων πτηνών» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979, όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ»

2.3 Υφιστάμενο Θεσμικό Πλαίσιο Περιοχής Μελέτης

Η περιοχή συνδυάζει με μοναδική αρμονία χαρακτηριστικά τόσο του φυσικού περιβάλλοντος (βλάστηση, χλωρίδα, πανίδα, φυσικό τοπίο), όσο και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (πολιτισμικά μνημεία, ιστορικά στοιχεία, παραδοσιακοί οικισμοί και οικισμοί με παραδοσιακά χαρακτηριστικά). Πιο συγκεκριμένα, στην περιοχή μελέτης προστατεύεται σημαντική έκταση με βάση την υφιστάμενη εθνική και διεθνή νομοθεσία, αφού περιλαμβάνονται:

- Σύσταση του Πάρκου Τζουμέρκων με το Π.Δ. 49Δ/12.02.2009.
- Μία (1) Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)-(SPA) για την ορνιθοπανίδα, βάσει της Κοινοτικής Οδηγίας 79/409. Πρόκειται για το «*Όρος Λάκμος (Περιστέρι)*»,
- Δύο (2) Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)-(SCI), βάσει της Κοινοτικής Οδηγίας 92/43. Πρόκειται για τις εξής περιοχές: «*Όρος Λάκμος (Περιστέρι)*» & «*Όρη Αθαμάνων (Νεράϊδα)*».

Οι δύο παραπάνω περιοχές (SPA & SCI) περιλαμβάνονται στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο «Natura 2000» με τις εξής ονομασίες και κωδικούς: «Όρος Λάκμος (Περιστέρι) (GR 2130007)» & «Όρη Αθαμάνων (Νεράϊδα) (GR 2110002)»,

- Δύο (2) Σημαντικές για τα Πουλιά Περιοχές (IBA)-(ΣΠΠΕ). Πρόκειται για τις περιοχές με τις εξής ονομασίες και κωδικούς: «Όρη Αθαμανικά (Κωδ. 079)» & «Όρος Περιστέρι (Κωδ. 069)»,

- Πέντε (5) Καταφύγια Αγριας Ζωής (ΚΑΖ) που περιλαμβάνουν εκτάσεις των παρακάτω ΟΤΑ: Δ. Παμβώτιδας, Δ. Κατσανοχωρίων, Δ. Τζουμέρκων & Δ. Πραμάντων Ν. Ιωαννίνων, Δ. Αθαμανίας, Δ. Αγνάντων & Κ. Θεοδοριάνων Ν. Άρτας καθώς και Κ. Ασπροποτάμου Νομού Τρικάλων

- Μία (1) περιοχή προσωρινής απαγόρευσης του κυνηγίου στην Κοινότητα Ματσουκίου Ν. Ιωαννίνων.

- Πέντε (5) συνολικά παραδοσιακοί οικισμοί, οι οποίοι είναι οι εξής: Συρράκο, Καλαρρύτες, Ραφταναίοι, Χαλίκι και Ανθούσα (594/Δ/13.11.78),

- Δύο (2) Οικισμοί Ειδικής Κρατικής Προστασίας και Τόποι Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους, οι οποίοι είναι οι Καλαρρύτες και το Συρράκο (ΦΕΚ: 929Β/ 5.9.75),

- Πλήθος κηρυγμένων μνημείων (συνολικά 139): Κλασσικά, Βυζαντινά και Νεότερα,

- Δύο Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ), τα οποία είναι τα εξής: «Στενά Αράχθου» και «Φαράγγι ποταμού Χρούσια- Συρράκο- Καλαρρύτες».

Επίσης σε εγγύτητα με την περιοχή μελέτης υπάρχουν οι ακόλουθες προτεινόμενες προς ένταξη περιοχές στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο «Natura 2000», βάσει της Κοινοτικής Οδηγίας 92/43 (περιλαμβάνονται και οι SCI και οι SPA):

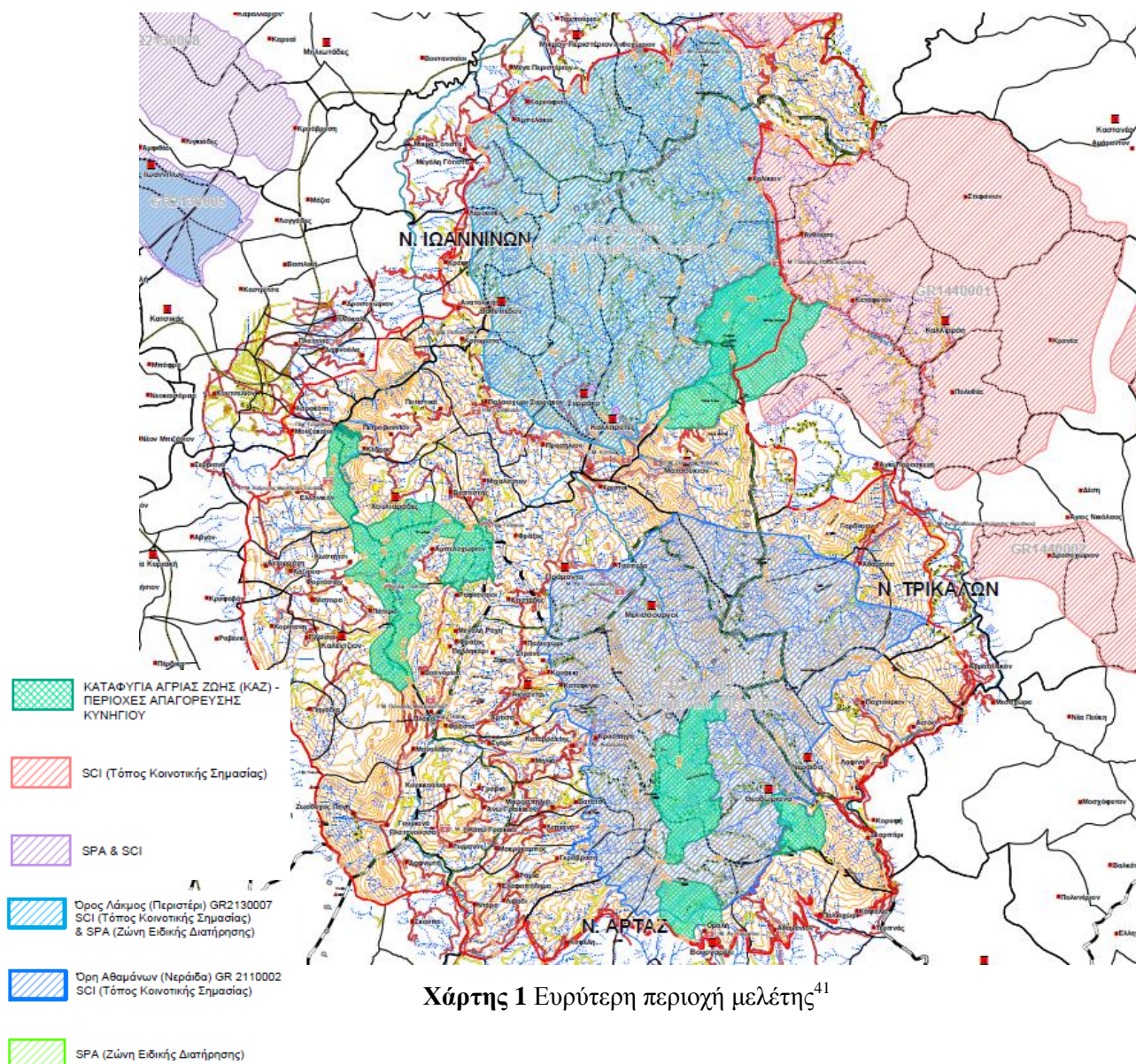
- «Περιοχή Μετσόβου (Ανήλιο – Κατάρα) (GR 2130006)»,
- «Ασπροπόταμος (GR 2130008)» και
- «Κοιλιάδα Αχελώου (GR2110003)»⁴⁰

⁴⁰ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και ... www.tzoumerka-park.gr

3. ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ

3.1 Η Ευρύτερη Περιοχή

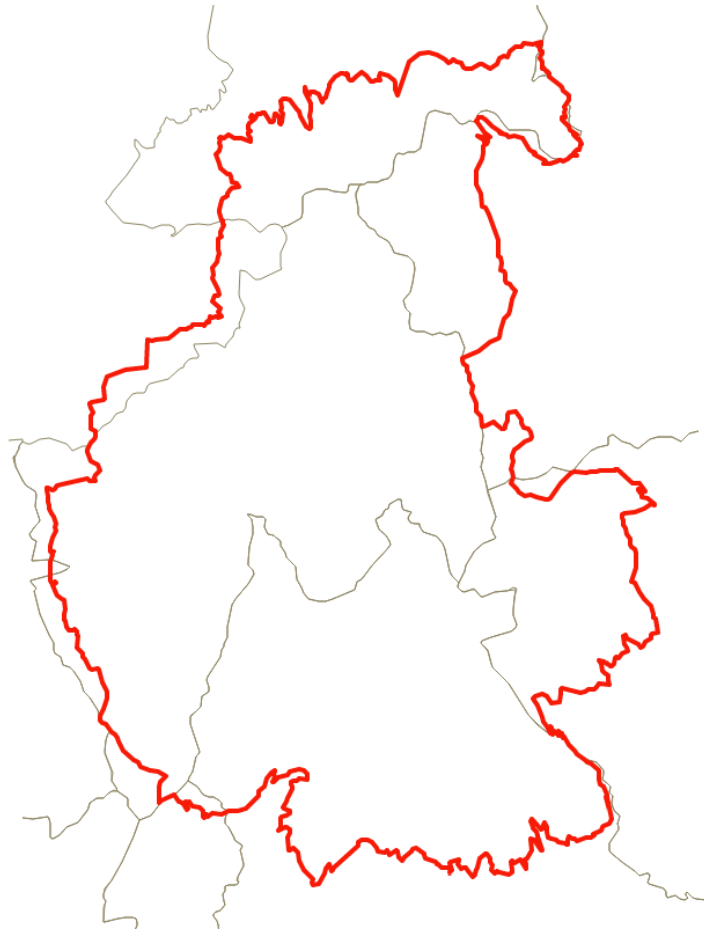
Η περιοχή μελέτης ανήκει στο τμήμα της Κεντρικής Πίνδου. Βρίσκεται στη δυτική πλευρά του Κεντρικού τμήματος της οροσειράς της Πίνδου και περιλαμβάνει δύο μεγάλα ορεινά συγκροτήματα: το Λάκμο (ή Περιστερί) με μεγαλύτερη κορυφή την Τσουκαρέλλα (υψόμετρο 2.221 μ.) και τα Αθαμανικά όρη (ή Τζουμέρκα) με μεγαλύτερες κορυφές την Κακαρδίτσα (2429μ.) και το Καταφίδι (2393μ.).

Χάρτης 1 Ευρύτερη περιοχή μελέτης⁴¹

⁴¹ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και ... www.tzoumerka-park.gr

Το Πάρκο Τζουμέρκων ανήκει στη λεκάνη απορροής του Αράχθου. Σε γενικές γραμμές οριοθετείται από την ακόλουθη οριογραμμή: κοιλάδα ποταμού Μετσοβίτικου στα βόρεια, χαράδρα ποταμού Αράχθου στα δυτικά, νότιες απολήξεις Τζουμέρκων στα Νότια και κοιλάδα ποταμού Αχελώου (Ασπροπόταμος) στα ανατολικά. Μοιράζεται στα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ηπείρου και της Θεσσαλίας και ανήκει διοικητικά στους Νομούς Ιωαννίνων, Άρτας και Τρικάλων. Καταλαμβάνει έκταση 892,4 τετραγωνικών χιλιομέτρων και διαμοιράζεται στο ανατολικό τμήμα του Νομού Ιωαννίνων, στο βορειοανατολικό τμήμα του Νομού Άρτας και στο δυτικό τμήμα του Νομού Τρικάλων.⁴²

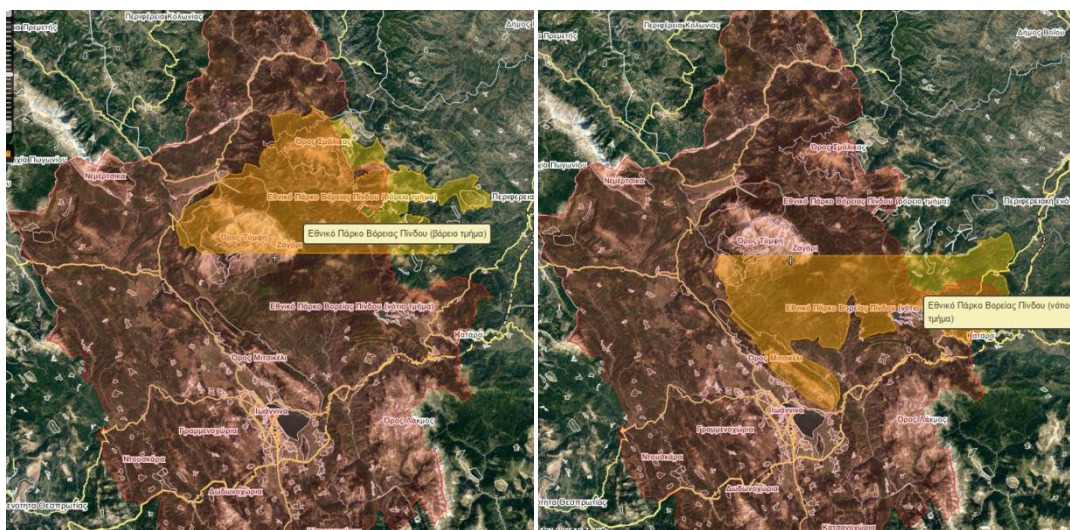

Χάρτης 2 Τα όρια των Καλλικρατικών δήμων σε σχέση με τα όρια του Πάρκου

⁴² Κασσιούμης Κ. (1993). Εθνικοί δρυμοί και προστατευόμενες περιοχές. Ορισμός, σημασία και διαχείριση. Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα 4(1) :101-108

Το Πάρκο εκτείνεται σε δύο Περιφέρειες (Ηπείρου και Θεσσαλίας) και σε τρεις Π.Ε: Ιωαννίνων, Άρτας και Τρικάλων.

Όσον αφορά τη Περιφερειακή ενότητα Ιωαννίνων, στην περιοχή μελέτης περιλαμβάνονται τμήματα ή ολόκληρες οι εκτάσεις των ακόλουθων Δήμων: Δήμος Μετσόβου , Δήμος Βόρειων Τζουμέρκων.

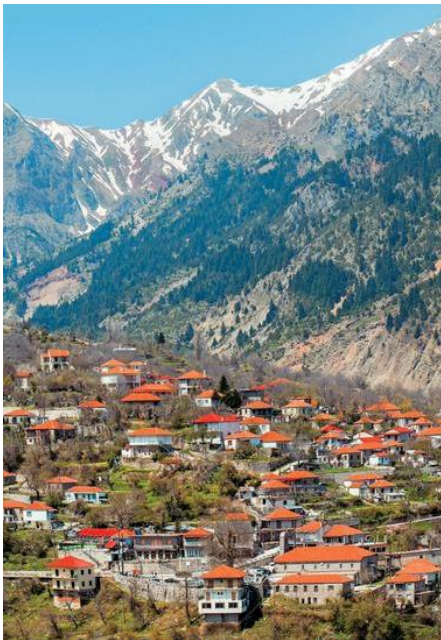
Χάρτης 3 Τα όρια του Εθνικού Πάρκου (νότιο και βόρειο τμήμα) σε σχέση με την περιφερειακή ενότητα Ιωαννίνων

Όσον αφορά την Περιφερειακή ενότητα Άρτας, στην περιοχή μελέτης περιλαμβάνονται τμήματα ή ολόκληρες οι εκτάσεις των Κεντρικών Τζουμέρκων

Όσον αφορά τη Περιφερειακή ενότητα Τρικάλων, στην περιοχή μελέτης περιλαμβάνονται τμήματα του Δήμου Καλαμπάκας,

3.2 Χρήσεις Γης

Οι υφιστάμενες χρήσεις γης στην περιοχή σχετίζονται κυρίως με την κτηνοτροφία. Υπάρχουν μικρές γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις μικτού τύπου, μεγάλες μόνιμες και μετακινούμενες μονάδες εκτατικής μορφής, καθώς και μονάδες εντατικής εκτροφής (κυρίως πουλερικών και λιγότερο χοίρων). Το μεγαλύτερο ποσοστό της άλλοτε καλλιεργήσιμης γεωργικής γης βρίσκεται σε φάση εγκατάλειψης. Η μόνη σημαντική σε μέγεθος επιφάνεια καλλιεργούμενης έκτασης είναι ο κάμπος των χωριών Καλεντζίου- Πλαισίων- Πηγαδιών στη Περιφερειακή ενότητα Ιωαννίνων. Η δασοπονία είναι περιορισμένη και λαμβάνει χώρα στο ανατολικό κυρίως τμήμα της περιοχής μελέτης.

Εικόνα 6 Το χωριό Θεοδώριανα βρίσκεται σε ύψος 950 μ. και είναι από τα πιο απόμαρα του νομού Αρτας, με ελάχιστους κατοίκους τον χειμώνα. Πίσω ξεχωρίζουν οι χιονισμένες επάλξεις των Τζουμέρκων. Θοδωρής Αθανασιάδης / www.viewsofgreece.gr

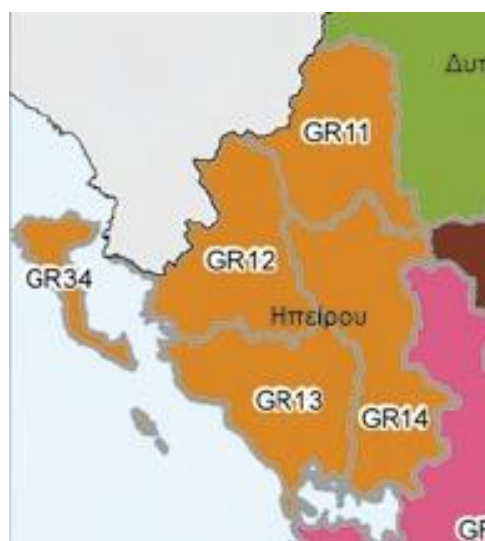
Η τουριστική υποδομή στο σύνολο της περιοχής μελέτης βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο ανάπτυξης. Λιγосτές μονάδες υπάρχουν σε συγκεκριμένα και λίγα σε αριθμό χωριά της ευρύτερης περιοχής (Συρράκο, Καλαρρύτες, Καταρράκτης, Πράμαντα, Αετοράχη (Λάζαινα), Καλέντζι, Άγναντα, Βουργαρέλι, Αθαμάνιο, Θεοδώριανα, Χαλίκι). Από τις υπαίθριες δραστηριότητες η ορειβασία και ο διάπλους των ποταμών, κύρια με ράφτινγκ και λιγότερο με καγιάκ, λαμβάνουν χώρα σε επιλεγμένες διαδρομές στην περιοχή μελέτης. Στην περιοχή μελέτης δεν υπάρχουν χωροθετημένες χρήσεις γης, ενώ ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η όλη περιοχή είναι η διάθεση των στερεών αποβλήτων. Η αυθαίρετη απόρριψη μικρών ποσοτήτων στερεών αποβλήτων

οπουδήποτε -συνήθως σε ρέματα και σε πρανή δρόμων- αποτελεί σύνηθες φαινόμενο, με τελικό αποτέλεσμα τη ρύπανση και τη μόνιμη αισθητική υποβάθμιση του τοπίου.⁴³

3.3 Υδατικό Περιβάλλον της Περιοχής

Το Υδατικό Διαμέρισμα της Ηπείρου χαρακτηρίζεται από την παρουσία πολλών εκ των σημαντικότερων ποταμών της χώρας, εκ των οποίων ο ποταμός Άραχθος διέρχεται μέσα από το πάρκο Τζουμέρκων. Οι κυριότερες υδρολογικές λεκάνες ανήκουν στους ποταμούς Αώο (GR 11) (2.141 km²), Άραχθο (GR 14) (2.005 km²), Καλαμά GR 12), (1.899 km²), Λούρο (GR 13), (963 km²) και Αχέροντα (GR 13), (719 km²), οι οποίες μαζί με την κλειστή λεκάνη Ιωαννίνων (529 km²), καλύπτουν την συντριπτική πλειοψηφία της ηπειρωτικής έκτασης του. Η λεκάνη του ποταμού Αώου, αποτελεί διασυνοριακή λεκάνη (με την Αλβανία). Το ανάντη τμήμα της βρίσκεται επί ελληνικού εδάφους.

Η συνολική επιφάνεια του είναι ίση με 9.384,2 km² (ηπειρωτική χώρα) και 592 km² (Νήσος Κέρκυρα) και περιλαμβάνει το σύνολο των νομών Θεσπρωτίας, Πρεβέζης και Κερκύρας και τη συντριπτική πλειοψηφία της έκτασης των νομών Ιωαννίνων και Άρτας. Μικρά τμήματα του Διαμερίσματος ανήκουν στους νομούς Φλώρινας και Γρεβενών στα βορειοανατολικά, και στην περιφερειακή ενότητα Αιτωλοακαρνανίας στα νότια, ενώ τμήματα των νομών Ιωαννίνων και Άρτας περιλαμβάνουν μικρά τμήματα γειτονικών Υδατικών Διαμερισμάτων (Δυτικής Μακεδονίας και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας).

Εικόνα 7 Οι λεκάνες απορροής για το υδατικό διαμέρισμα της Ηπείρου

⁴³ ΥΠΕΧΩΔΕ : Εθνική Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη, 2007

Γεωμορφολογικά χαρακτηρίζεται από την παρουσία της οροσειράς της Πίνδου στην ανατολική πλευρά, η οποία περιλαμβάνει ορισμένους από τους μεγαλύτερους και υψηλότερους ορεινούς όγκους της χώρας. Τα υψόμετρα των κορυφών φθάνουν πάνω από τα 2.600-2.700 m. Η παρουσία των ορεινών όγκων δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες ορογραφικής βροχόπτωσης, οι οποίες σε συνδυασμό με την επικρατούσα κύρια διεύθυνση των ανέμων κατά το χειμώνα (από τα βορειοδυτικά προς τα νοτιοανατολικά) έχουν ως αποτέλεσμα την παρουσία των υψηλότερων ποσών κατακρήμνισης στην χώρα κατά μέσο όρο. Η μέση ετήσια κατακρήμνιση σε όλη την έκταση του Υδατικού Διαμερίσματος για την περίοδο 1980-2001 υπερβαίνει τα 1.300 mm.⁴⁴

Προς τα δυτικά, η μορφολογία γίνεται σταδιακά ηπιότερη και χαρακτηριστική της παράκτιας μορφολογίας, με εκτεταμένες κοιλάδες που ανοίγονται προς τη θάλασσα (π. Καλαμάς, π. Αχέροντας) και πεδινές, επίπεδες εκτάσεις στα νότια (πεδιάδα Άρτας, χαμηλά τμήματα της λεκάνης του π. Λούρου).

Πίνακας 2 Υδάτινα σώματα που έχουν έστω μία δραστηριότητα με μέση ή υψηλή ένταση πίεσης από σημειακές πηγές ρύπανσης στη Λεκάνη Αράχθου (GR14)

ΛΑΠ	Κωδικός ΥΣ	Όνομα ΥΣ	Κατηγορία ΥΣ	ΕΕΛ	Βιομηχανικές μονάδες	ΒΙΠΕ	Εσταιλισμένες κτηνοτροφικές μονάδες	Ιχθυοκαλλιέργειες	Μεταλλεία	ΧΑΔΑ
GR14	GR0514R000100048N	ΔΙΠΟΤΑΜΟΝ Ρ.	R	L	H	L	M	L	L	M
GR14	GR0514R000102049N	ΜΑΝΤΑΝΗ Ρ.	R	L	L	L	L	L	L	M
GR14	GR0514R000200051H	ΑΡΑΧΘΟΣ Π. 2	R	L	H	L	M	M	L	L
GR14	GR0514R000200055N	ΑΡΑΧΘΟΣ Π. 4	R	L	L	L	L	M	L	M
GR14	GR0514R000200056N	ΑΡΑΧΘΟΣ Π. 5	R	L	L	L	M	L	L	L
GR14	GR0514R000201050H	ΑΡΑΧΘΟΣ Π. 1	R	M	L	L	M	L	L	L
GR14	GR0514R000202052N	ΡΕΤΣΑΝΟΡΡΕΜΑ	R	L	M	L	L	L	L	L
GR14	GR0514R000204053N	ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟΣ Π.	R	L	L	L	L	L	L	H
GR14	GR0514R000206057N	ΚΑΛΑΡΡΙΤΙΚΟΣ Π. 1	R	L	L	L	M	L	L	L
GR14	GR0514R000206159N	ΚΑΛΑΡΡΙΤΙΚΟΣ Π. - ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΟΣ ΜΕΛΙΣΣΟΥΡΓΙΩΤΙΚΟΣ	R	L	M	L	L	L	L	L
GR14	GR0514R000208066H	ΜΕΤΣΟΒΙΤΙΚΟΣ Π. 1	R	L	L	L	M	M	L	L
GR14	GR0514R000208067N	ΜΕΤΣΟΒΙΤΙΚΟΣ Π. 2	R	L	M	L	L	L	L	M
GR14	GR0514R000210170N	ΣΟΥΡΙΚΑ Ρ.	R	L	L	L	L	M	L	L
GR14	GR0514T0002N	Εκβολές Αράχθου	T	L	M	L	H	H	L	H

⁴⁴ Ειδική Γραμματεία Υδάτων - Συνοπτική Περιγραφή του Υδατικού Διαμερίσματος της Ηπείρου http://wfd.ypeka.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=11&Itemid=12

3.4 Περιοχές Προστασίας

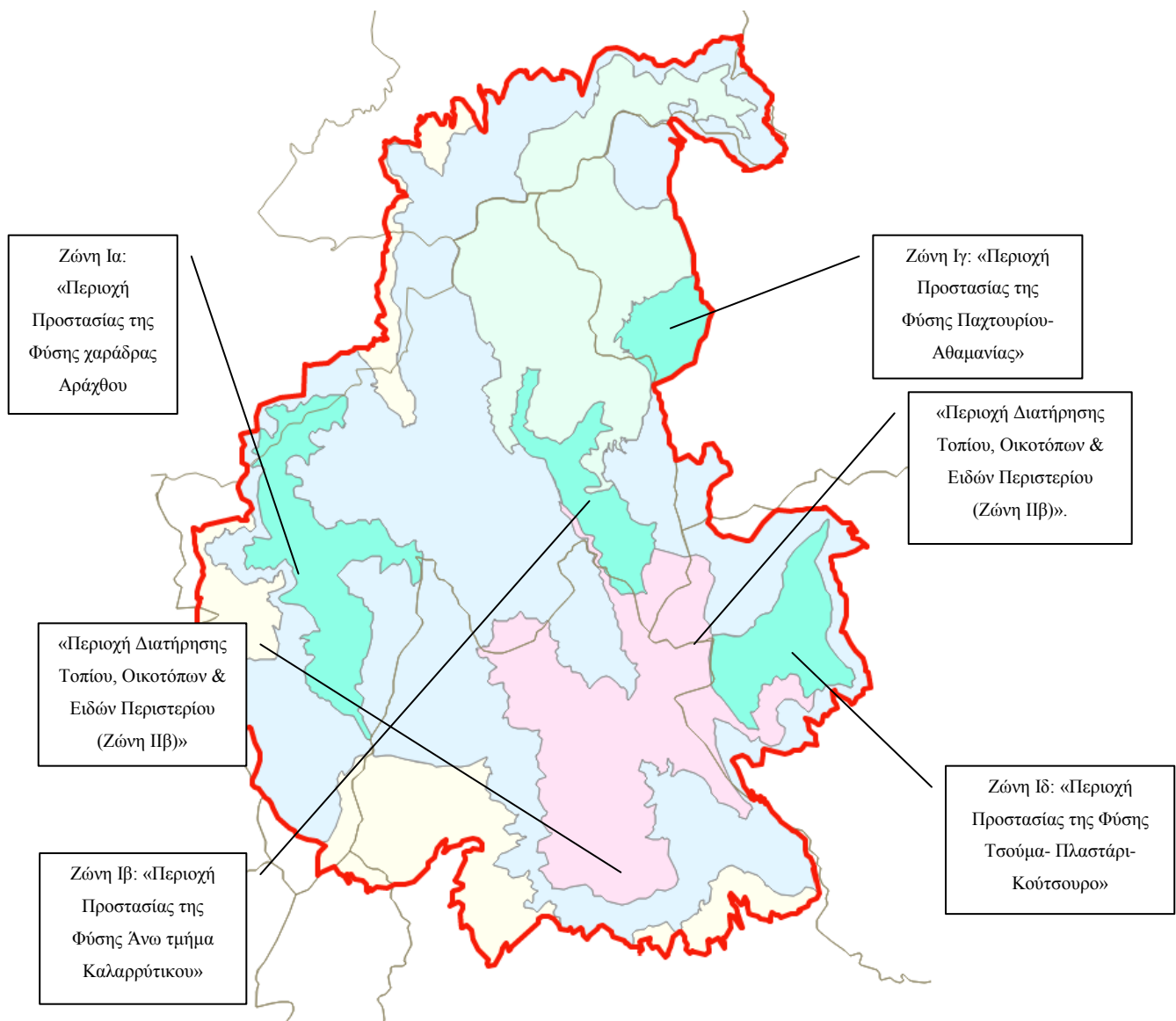
Οι εκτάσεις του Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων- Περιστερίου & χαράδρας Αράχθου, των Περιοχών Προστασίας Natura, των Περιοχών Διατήρησης Τοπίου, Οικοτόπων και Ειδών, καθώς και της Περιφερειακής Ζώνης του Εθνικού Πάρκου αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα.⁴⁵

Πίνακας 3 Οι εκτάσεις των περιοχών προστασίας

Κατηγορία περιοχής προστασίας	Ονομασία περιοχής προστασίας	Έκταση (km ²)
Σύνολο Προστατευόμενης Περιοχής Εθνικό Πάρκο (Ζώνη III)	Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων- Περιστερίου- χαράδρας Αράχθου	817
		393
Περιοχή Προστασίας της Φύσης (Ζώνη I)	Ζώνη Ια: «Περιοχή Προστασίας της Φύσης χαράδρας Αράχθου	44
	Ζώνη Ιβ: «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Άνω τμήμα Καλαρρύτεικου»	21
	Ζώνη Ιγ: «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Παχτουρίου- Αθαμανίας»	26
	Ζώνη Ιδ: «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Τσούμα- Πλαστάρι- Κούτσουρο»	12
Ζώνη Διατήρησης Τοπίου, Οικοτόπων και Ειδών (Ζώνη II)	Ζώνη ΙΙΑ: «Περιοχή Διατήρησης Τοπίου, Οικοτόπων & Ειδών Κακαρδίτσας- Τζουμέρκων»	107
	Ζώνη ΙΙβ: «Περιοχή Διατήρησης Τοπίου, Οικοτόπων & Ειδών Περιστερίου»	120
Περιφερειακή Ζώνη (Ζώνη IV)	Ζώνη ΙVα: «Περιοχή Περιφερειακής Ζώνης Νοτιοδυτικών Τζουμέρκων»	51
	Ζώνη ΙVβ: «Περιοχή Περιφερειακής Ζώνης	17

⁴⁵ Κασσιούμης Κ. (1993). Εθνικοί δρυμοί και προστατευόμενες περιοχές. Ορισμός, σημασία και διαχείριση. Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα 4(1) :101-108

	Κατσανοχωρίων»	
	Ζώνη IVγ: «Περιοχή Περιφερειακής Ζώνης Δυτικού Περιστερίου»	14
	Ζώνη IVδ: «Περιοχή Περιφερειακής Ζώνης Νοτιοανατολικών Τζουμέρκων»	12

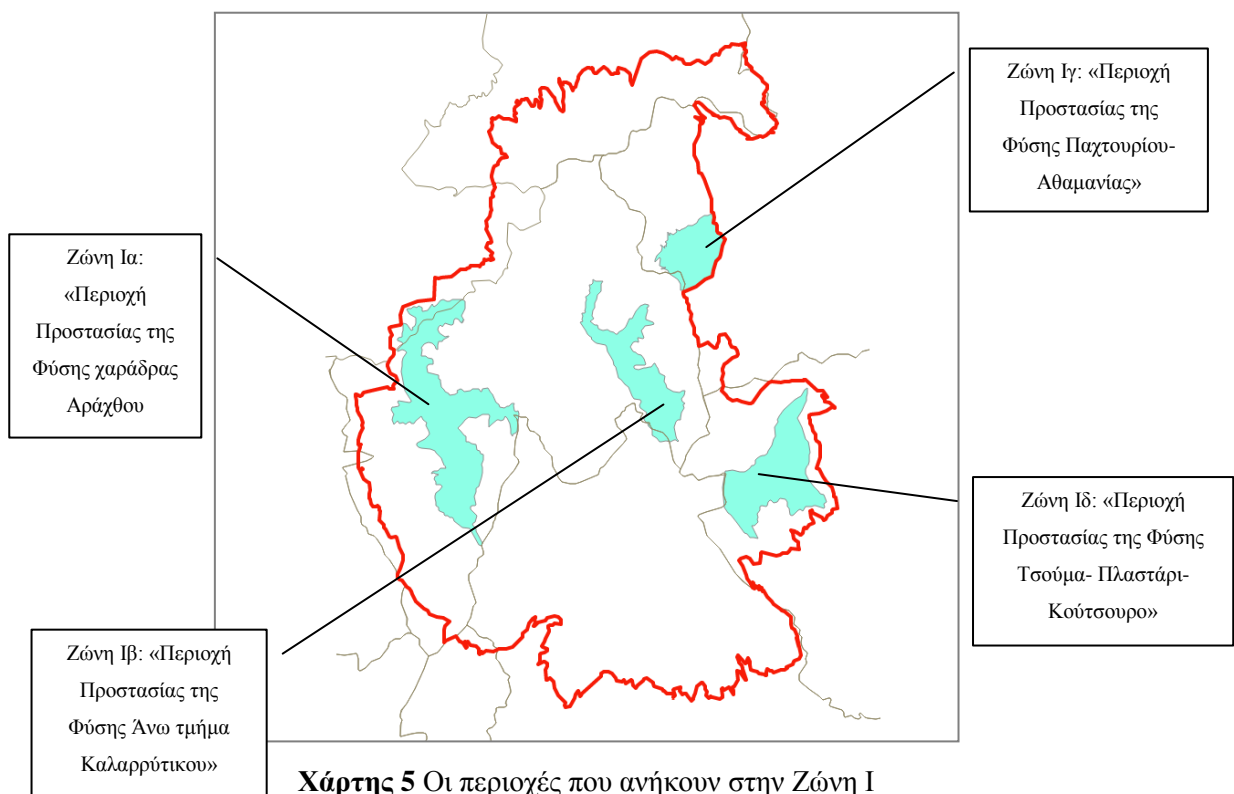
Χάρτης 4 Οι προστατευόμενες ζώνες στα όρια του Πάρκου⁴⁶

⁴⁶ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, www.tzoumerka-park.gr

3.5 Περιοχές Προστασίας της Φύσης μέσα στο Πάρκο (Ζώνη Ι)

Εντός του Εθνικού Πάρκου, χαρακτηρίζονται ως Περιοχές Προστασίας της Φύσης (Ζώνη Ι), χερσαίες περιοχές, οι οποίες βρίσκονται στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προ του 1923 και κάτω των 2000 κατοίκων δήμων και Κοινοτήτων που αναφέρθηκαν στο κεφάλαιο 3.1. Οι περιοχές αυτές είναι οι εξής:

- Η χαράδρα του ποταμού Αράχθου «Περιοχή Προστασίας της Φύσης χαράδρας Αράχθου (Ζώνη Ια)».
- Το άνω τμήμα του ποταμού Καλαρρύτικου με τα φαράγγια και τις διακλαδώσεις του «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Άνω τμήματος Καλαρρύτικου (Ζώνη Ιβ)».
- Οι ορεινές εξάρσεις των ανατολικών Τζουμέρκων «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Παχτουρίου- Αθαμανίας (Ζώνη Ιγ)».
- Οι ορεινές εξάρσεις στην ανατολική ζώνη σύνδεσης Περιστερίου και Τζουμέρκων «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Τσούμα- Πλαστάρι- Κούτσουρο (Ζώνη Ιδ)».

Πίνακας 4 Χαρακτηριστικά της Ζώνης Ι⁴⁷

Κατηγορία περιοχής προστασίας	Όνομασία ζώνης προστασίας	Έκταση (km ²)
(Ζώνη Ι) Προστασίας της φύσης	Ζώνη Ια: «Περιοχή Προστασίας της Φύσης χαράδρας Αράχθου»	44
	Ζώνη Ιβ: «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Άνω τμήμα Καλαρρύτικου»	21
	Ζώνη Ιγ: «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Παχτουρίου-Αθαμανίας»	26
	Ζώνη Ιδ: «Περιοχή Προστασίας της Φύσης Τσούμα- Πλαστάρι-Κούτσουρο»	12

Στις Περιοχές Προστασίας της Φύσης (Ζώνη Ι), διαχειριστικός στόχος είναι η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος ή η επανόρθωσή του σε μια περισσότερο φυσική κατάσταση καθώς και η αποτελεσματική προστασία του, ώστε να ακολουθήσει τη φυσική του εξέλιξη με τις πλέον ελάχιστες ανθρώπινες επεμβάσεις. Οι περιοχές αυτές χαρακτηρίζονται ως Περιοχές Προστασίας της Φύσης του Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων- Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου.

Πίνακας 5 Επιτρεπόμενες χρήσεις⁴⁸

1	Η επιστημονική έρευνα των φυσικών οικοσυστημάτων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας
2	Η συστηματική παρακολούθηση οικολογικών παραμέτρων, η εκτέλεση ειδικών διαχειριστικών έργων και η εφαρμογή μέτρων που αποσκοπούν στην αποκατάσταση, προστασία, διατήρηση, βελτίωση και ανάδειξη των ειδών και των ενδιατημάτων της περιοχής.
3	Η ημερήσια επίσκεψη. Επιπρόσθετα, επιτρέπεται η διανυκτέρευση των πολιτών που ενδεχομένως κατοικούν στη ζώνη αυτή ή διεξάγουν εκεί νόμιμες παραγωγικές δραστηριότητες.

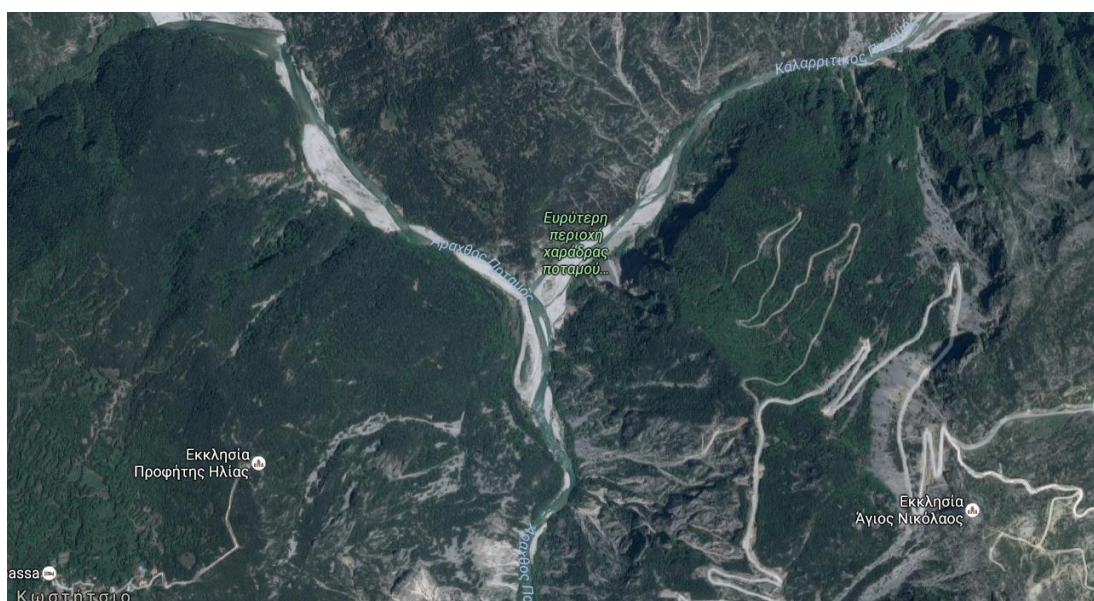
⁴⁷ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και ... www.tzoumerka-park.gr

⁴⁸ ο.π.

4	Η οργάνωση περιηγητικών εκδρομών, ξεναγήσεων και οικοτουριστικών προγραμμάτων, με σκοπό την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την παρατήρηση της φύσης και την ήπια αναψυχή.
5	Η κατασκευή υποδομών με αποκλειστικό στόχο τη διαχείριση και φύλαξη της περιοχής καθώς και η λήψη μέτρων και η εκτέλεση έργων. Έργα συντήρησης και βελτίωσης των υφιστάμενων μονοπατιών με τις αντίστοιχες υποδομές ξεκούρασης και ενημέρωσης επισκεπτών, που θα γίνουν χωρίς τη χρήση μηχανοκίνητων μέσων και με βάση τα συμπεράσματα της μελέτης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και διαχείρισης επισκεπτών.
6	Η εγκατάσταση πινακίδων για την οριοσίμανση των προστατευόμενων ζωνών και την ενημέρωση επισκεπτών, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας του άρθρου 4 παρ. Ε του παρόντος.
7	Η συντήρηση των υφιστάμενων οδών με σκοπό την άσκηση των επιτρεπομένων δραστηριοτήτων, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους του Κανονισμού Διοίκησης και Λειτουργίας του άρθρου 4 παρ. Ε του παρόντος και εφόσον συγκεκριμενοποιούνται στο εγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου.
8	Η ελεύθερη βόσκηση κοπαδιών κτηνοτροφικών ζώων σε εκτατική μορφή, υπό την εποπτεία βοσκού, κύρια για διαχειριστικούς σκοπούς, ως μέσο αειφορικής διαχείρισης των ενδιαιτημάτων.
9	Η γεωργία και η δενδροκαλλιέργεια με βιολογικές μεθόδους στις υφιστάμενες καλλιεργούμενες εκτάσεις καθώς και σε εκείνες που αποδεδειγμένα καλλιεργούνταν στο παρελθόν.
10	Η λειτουργία των υφιστάμενων μόνιμων μελισσοκομικών μονάδων. Νέες εγκαταστάσεις κυψελών μελισσοσηγνών (μόνιμων ή εποχιακών) επιτρέπονται μετά από άδεια των αρμόδιων Υπηρεσιών και σύμφωνη γνώμη του Φορέα Διαχείρισης.
11	Η διαχείριση των δασών και δασικών εκτάσεων με σκοπό την προστασία, διατήρηση, αποκατάσταση και ανάδειξη των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας σύμφωνα με τη δασική νομοθεσία και μετά από γνώμη του φορέα Διαχείρισης, αποκλεισμένων των πρακτικών που επιφέρουν αλλοιώσεις στα φυσικά οικοσυστήματα.
12	Η συλλογή και μεταφορά καυσόξυλων από τα ιδιόκτητα δάση και δασικές εκτάσεις για την κάλυψη ατομικών αναγκών σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις της νομοθεσίας.
13	Η ελεγχόμενη ερασιτεχνική αλιεία σε περιορισμένες χρονικές περιόδους και σε επιλεγμένες θέσεις.

14	<p>Η επισκευή και η πιστή αναστήλωση και αποκατάσταση, με παραδοσιακά υλικά και τεχνικές, ερειπωμένων κτισμάτων τα οποία όμως πρέπει να διατηρήσουν την προηγούμενη χρήση τους ή η νέα τους χρήση να είναι συμβατή με τις επιτρεπόμενες από το Π.Δ. δραστηριότητες για τη ζώνη αυτή.</p>
----	--

Η περιοχή χαράδρας Αράχθου – Καλαρρύτεκου πρόκειται για μεγάλου μήκους χαράδρα, που περιλαμβάνει και τη συμβολή των ποταμών Αράχθου και Καλαρρύτεκου, στα δυτικά της ζώνης προστασίας Ια, χωρίς να ανήκει σε αυτή έως σήμερα.

Εικόνα 8 Η συμβολή των ποταμών Αράχθου και Καλαρρύτεκου

Το συνολικό μήκος είναι περίπου 25 χλμ και το μέγιστο κάθετο ύψος περί τα 700 μέτρα. Ουσιαστικά πρόκειται για δύο χαράδρες: του Αράχθου με κατεύθυνση βορά-νότο και του Καλαρρύτεκου, που συμβάλλει στην προηγούμενη, με κατεύθυνση ανατολή- δύση.

Εικόνα 9 Από την επαρχιακή οδό Αγναντών - Λάζαινα Απόκρημνες ασβεστολιθικές βραχώδεις πλαγιές. Αξιόλογης αισθητικής τοπία και γεωμορφολογικοί σχηματισμοί

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από

- Ύπαρξη παραδοσιακών γεφυριών και ενδιαφερόντων μονοπατιών.
- Αξιόλογα ενδιαιτήματα αρκούδας, ζαρκαδιού, αγριογούρουνου.
- Περιοχή φωλεοποίησης του χρυσαετού, του ασπροπάρη και παλαιότερα του όρνιου και του Γυπαετού.
- Παρουσιάζονται σε καλούς πληθυσμούς ο φιδαιτός, ο πετρίτης και η πετροπέρδικα, ενώ φωλιάζει και ο μαυροπελαργός.

Εικόνα 10 Γέφυρα Παπαστάθη

Στην περιοχή έχει καταγραφεί παρουσία σφηκιάρη καθώς και φασσοπερίστερου, ενώ είναι ιδιαίτερα σημαντικός βιότοπος βίδρας.. Παρουσία στρουθιόμορφων πουλιών τυπικών της θαμνώδους υγροφιλικής βλάστησης και των κάθετων βραχωδών εξάρσεων. Υψηλή κατάσταση διατήρησης φυσικής ομορφιάς και φυσικότητας τοπίου, εξαιτίας δυσχερειών στην πρόσβαση από τον άνθρωπο λόγω γκρεμών και έντονου ανάγλυφου.

Σημαντικά προβλήματα της εν λόγω περιοχής είναι

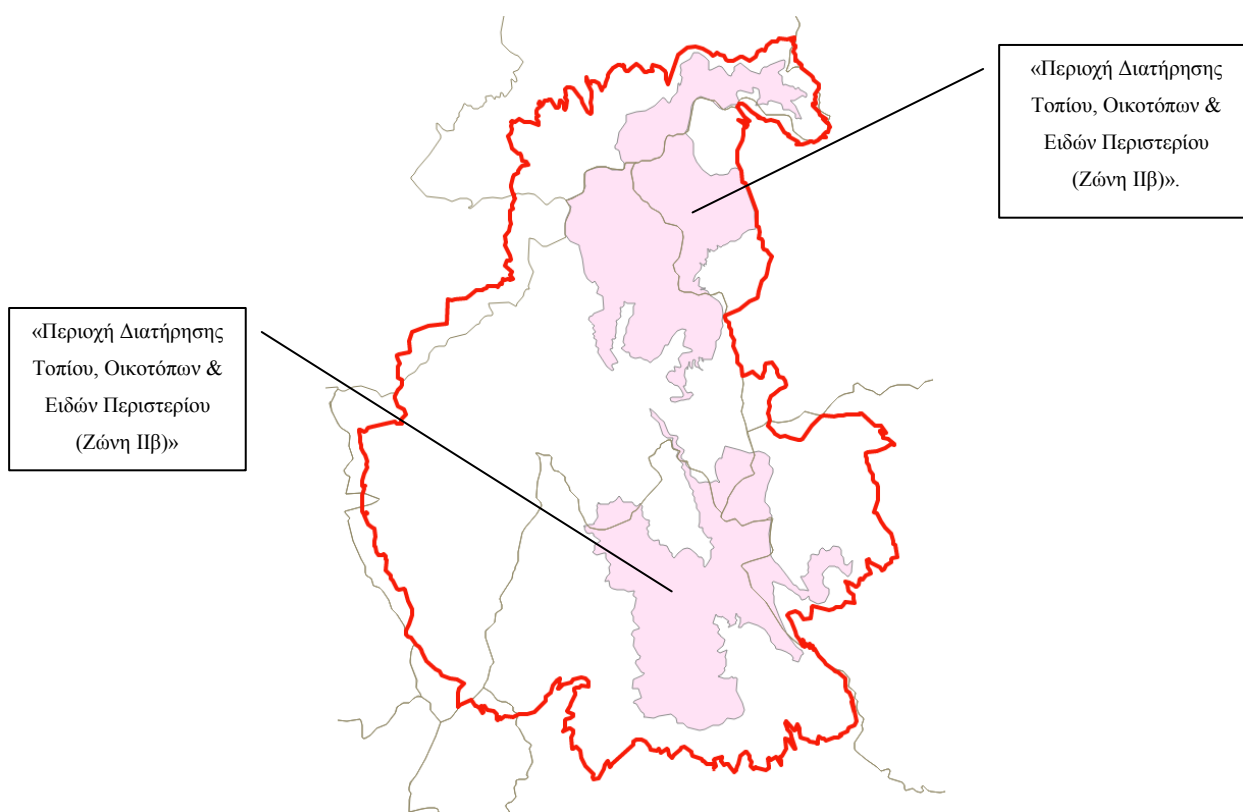
- Θολερότητα υδάτων από δραστηριότητες ανάντη της περιοχής.
- Απόρριψη οργανικών αποβλήτων κτηνοτροφικών- πτηνοτροφικών μονάδων εντατικής μορφής.
- Ανεξέλεγκτη απόρριψη απορριμμάτων.
- Υποβάθμιση της αισθητικής του τοπίου εξαιτίας της διάνοιξης οδικού δικτύου σε ιδιαίτερα επικλινείς και βραχώδεις πλαγιές.
- Καταστροφή παλαιών μονοπατιών εξαιτίας της διάνοιξης νέων με μηχανοκίνητα μέσα.⁴⁹

3.6 Περιοχές Διατήρησης Τοπίου μέσα στο Πάρκο (Ζώνη II)

Εντός του Εθνικού Πάρκου, ως Περιοχές Διατήρησης Τοπίου, Οικοτόπων & Ειδών (Ζώνη II), χαρακτηρίζονται χερσαίες περιοχές, οι οποίες βρίσκονται στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προ του 1923 και κάτω των 2000 κατοίκων. Συγκεκριμένα αυτές είναι :

⁴⁹ Περιοδικό «Το Κυνήγι στα Γιάννενα» Τεύχος 65 – Διμηνιαίο Περιοδικό του Κυνηγετικού Συλλόγου Ιωαννίνων – Μαΐος Ιούνιος 2015

- Ο κύριος ορεινός όγκος των Τζουμέρκων και της Κακαρδίτσας με την ονομασία: «Περιοχή Διατήρησης Τοπίου, Οικοτόπων & Ειδών Τζουμέρκων-Κακαρδίτσας (Ζώνη Πα)».
- Ο κύριος ορεινός όγκος του Περιστερίου με την ονομασία: «Περιοχή Διατήρησης Τοπίου, Οικοτόπων & Ειδών Περιστερίου (Ζώνη Πβ)».

Χάρτης 6 Οι περιοχές που ανήκουν στην Ζώνη Π⁵⁰

Διαχειριστικός στόχος είναι η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος και η αποτελεσματική προστασία και διαχείριση του. Στις περιοχές αυτές επιτρέπεται να εκτελούνται έργα και εργασίες, να γίνονται έρευνες και να ασκούνται δραστηριότητες, κυρίως παραδοσιακού χαρακτήρα, με τους όρους και περιορισμούς του παρόντος, όπως αυτοί θα εξειδικευθούν από τον οικείο Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας και εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση με τους σκοπούς προστασίας.

⁵⁰ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, www.tzoumerka-park.gr

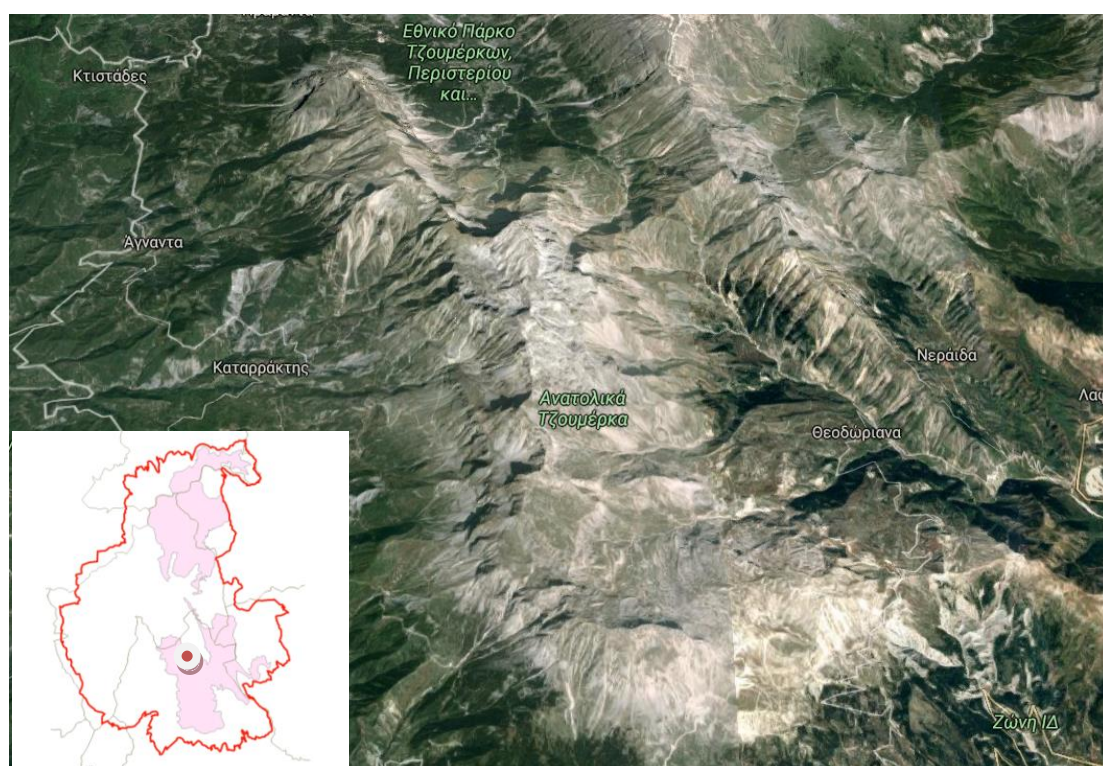
Εντός των ορίων των Περιοχών Διατήρησης Τοπίου, Οικοτόπων και Ειδών (Ζώνη II) πέραν των όσων αναφέρθηκαν για την ζώνη I επιτρέπονται και τα ακόλουθα

Πίνακας 6 Επιπρόσθετες επιτρεπόμενες χρήσεις για την Ζώνη II

Ο διάπλους των ποταμών με πλωτά σκάφη τύπου καγιάκ και ράφτινγκ
Η εγκατάσταση πινακίδων για την οριοσήμανση των προστατευόμενων ζωνών και την ενημέρωση επισκεπτών σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας.
Η συντήρηση των υφιστάμενων οδών με αποκλειστικό σκοπό την άσκηση των επιτρεπομένων δραστηριοτήτων
Η ελεύθερη βόσκηση σε εκτατική μορφή, καθώς και η επεξεργασία γάλακτος-τυροκόμηση, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και τα εγκεκριμένα σχέδια.
Οι δασοκομικές εργασίες, τα έργα δασοπροστασίας και η διαχείριση των δασών και δασικών εκτάσεων γενικά, με σκοπό την προστασία, διατήρηση, αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και την παραγωγή δασικών προϊόντων, εξαιρουμένων των πρακτικών που επιφέρουν αλλοιώσεις στα φυσικά οικοσυστήματα (π.χ. αποψιλωτικές υλοτομίες, χρησιμοποίηση ξενικών ή μη αυτοφυών ειδών κατά τις αναδασώσεις, κ.ά.).
Η άσκηση της δραστηριότητας της μελισσοκομίας. Η εγκατάσταση νομαδικών μελισσοκομείων να είναι σύμφωνη με την ισχύουσα νομοθεσία.
Η θήρα με συγκεκριμένους όρους, σε περιορισμένες χρονικές περιόδους και σε ειδικές περιοχές εντός των Περιοχών της Ζώνης II, μετά από ειδική επιστημονική μελέτη πολύ-λειτουργικότητας & διαχείρισης της άγριας πανίδας & ιχθυοπανίδας και σύμφωνα με τα ετήσια σχέδια θήρας, στα οποία θα λαμβάνονται υπόψη οι κατά τόπους ιδιαιτερότητες.
Η κατασκευή και λειτουργία ορειβατικών καταφυγίων και μικρής κλίμακας υποδομής δραστηριοτήτων εναλλακτικού τουρισμού, εφόσον τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα τους από τη μελέτη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και διαχείρισης επισκεπτών, δεν δημιουργούνται προβλήματα στο φυσικό περιβάλλον, δεν τίθενται υπό περιορισμό παραγωγικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα.
Η κατασκευή και λειτουργία των απαραίτητων υποδομών στήριξης του Φορέα Διαχείρισης.
Επεκτάσεις οικισμών περιορισμένης κλίμακας και σε περιπτώσεις διαπιστωμένων στεγαστικών αναγκών που προκύπτουν από μελέτη στο πλαίσιο της ισχύουσας νομοθεσίας (ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ, κ.λ.π.)
Η επισκευή και η πιστή αναστήλωση και αποκατάσταση, με παραδοσιακά υλικά και τεχνικές, ερειπωμένων κτισμάτων τα οποία όμως πρέπει να διατηρήσουν την προηγούμενη χρήση τους ή η νέα τους χρήση να είναι συμβατή με τις επιτρεπόμενες από το Π.Δ. δραστηριότητες για

τη ζώνη αυτή.

Οι κορυφές των Τζουμέρκων αποτελούν μια έκταση (οροπέδια) που βρίσκεται εντός της περιοχής Natura 2000 «Όρη Αθαμάνων (Νεράιδα)». Η περιοχή δεν περιλαμβανόταν στην ΕΠΜ ανάδειξης χαράδρας Αράχθου & ευρύτερης περιοχής (Τομεακή, Χωροταξική ειδική μελέτη) του 1996, όμως έχει προταθεί να ενταχθεί στη Ζώνη Διατήρησης Τοπίου, Οικόπων και Ειδών (Ζώνη Ια).

Εικόνα 11 Οι κορυφές των Τζουμέρκων

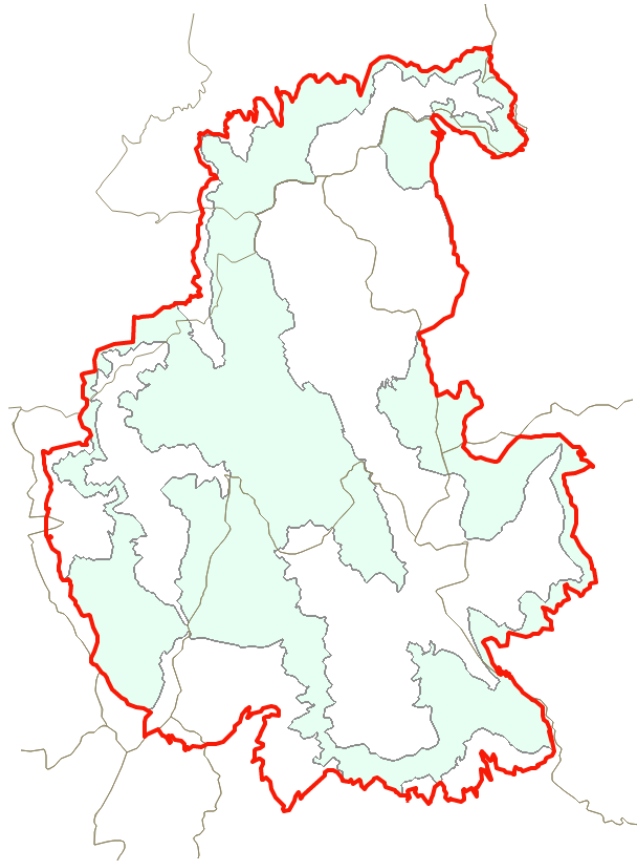
Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η παρουσία οροπεδίων σε υψηλά υψόμετρα, χωρίς δενδρώδη βλάστηση. Περιλαμβάνει πλαγιές με ποικιλία κλίσεων και εκθέσεων, χαλικώνες και γενικά ορεινά, υπο-αλπικά λιβάδια. Η περιοχή περιλαμβάνει ενδιαιτήματα της οχιάς των λιβαδιών. Αποτελεί σημαντικό χώρο φωλιάσματος και τροφοληψίας του χρυσαετού, του φιδαιτού, του πετρίτη, του βραχοκιρκινέζου, του κιρκινεζιού και της πετροπέρδικας. Αποτελεί σήμερα μία από τις δύο σημαντικότερες

περιοχές για το κούρνιασμα και την τροφοληψία του όρνιου στην Ήπειρο και ιστορικά τον χώρο αναζήτησης τροφής του Γυπαετού. Περιλαμβάνει αξιολογότατα υποαλπικά ενδιαιτήματα για τα στρουθιόμορφα πουλιά και την ασπόνδυλη πανίδα των υψηλών υψομέτρων, συμπεριλαμβάνοντας ενδημικά είδη. Είναι πιθανή η περιστασιακή παρουσία αγριόγιδου σε επιμέρους θέσεις της περιοχής. Σημειώνεται η παρουσία της σβαρνίστρας. Δεν υπάρχει σήμερα ούτε υπήρξε στο παρελθόν κανένας μόνιμος οικισμός στην περιοχή αυτή.⁵¹

3.7 Εθνικό Πάρκο (Ζώνη III)

"Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων- Περιστερίου & χαράδρας Αράχθου", ορίζεται η χερσαία περιοχή των ορεινών όγκων της κεντροδυτικής Πίνδου, όπως φαίνεται οριοθετημένη στον ακόλουθο χάρτη

⁵¹ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, www.tzoumerka-park.gr

Χάρτης 7 Οι περιοχές που ανήκουν στην Ζώνη ΙΙΙ

Εντός των ορίων του «Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων- Περιστερίου & χαράδρας Αράχθου» και εκτός των περιοχών των Ζωνών Ι και ΙΙ, δηλαδή στη Ζώνη ΙΙΙ, επιτρέπεται:⁵²

1	Η επιστημονική έρευνα των φυσικών οικοσυστημάτων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας.
2	Η συστηματική παρακολούθηση οικολογικών παραμέτρων, η εκτέλεση ειδικών διαχειριστικών έργων και η εφαρμογή μέτρων που αποσκοπούν στην αποκατάσταση,

⁵² Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, www.tzoumerka-park.gr

	προστασία, διατήρηση, βελτίωση και ανάδειξη των ειδών και των ενδιαιτημάτων της
3	περιοχής.
4	Η εκτέλεση έργων προστασίας, συντήρησης, ανάδειξης και ανασκαφών στους ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και μετά από ενημέρωση του Φορέα Διαχείρισης.
5	Η επίσκεψη και ξενάγηση επισκεπτών, καθώς και η οργάνωση οικοτουριστικών προγραμμάτων με σκοπό την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την παρατήρηση της φύσης και την ήπια αναψυχή.
6	Η κατασκίηση και η υπαίθρια οργανωμένη άθληση, εκτός των οχλουσών, σε οργανωμένους για τη χρήση αυτή χώρους, όπως οι επί μέρους προϋποθέσεις θα εξειδικευθούν από τον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας του άρθρου 4 παρ. Ε του παρόντος, σε συνεργασία με τους κατά περίπτωση οικείους ΟΤΑ.
7	Η ανέγερση και χρήση εγκαταστάσεων προσωρινού ή μόνιμου χαρακτήρα για την οργάνωση και εξυπηρέτηση όλων των προαναφερόμενων δραστηριοτήτων
8	Η κυκλοφορία οχημάτων. Η κίνηση οχημάτων σε τμήματα του υφιστάμενου οδικού δικτύου –πλην του επαρχιακού- δύναται να απαγορεύεται κατά την περίοδο που δεν λαμβάνουν χώρα εκεί παραγωγικές δραστηριότητες, ύστερα από συνεργασία του Φορέα Διαχείρισης με τους οικείους ΟΤΑ.
9	Έργα βελτίωσης, επέκτασης και συντήρησης του υφιστάμενου οδικού δικτύου (επαρχιακοί, δημοτικοί και κοινοτικοί δρόμοι) στα τμήματα που συνδέουν οικισμούς
10	Οι δασοκομικές εργασίες, τα έργα δασοπροστασίας και η διαχείριση των δασών και δασικών εκτάσεων γενικά, με σκοπό την προστασία, διατήρηση, αποκατάσταση, ανάδειξη των οικοσυστημάτων καθώς και την παραγωγή δασικών προϊόντων.
11	Η ελεύθερη βόσκηση κοπαδιών κτηνοτροφικών ζώων σε εκτατική μορφή, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις και τα εγκεκριμένα σχέδια.
12	Η λειτουργία και ο εκσυγχρονισμός των νόμιμα υφισταμένων πτηνοτροφικών και κτηνοτροφικών μονάδων.
13	Η γεωργία και η δενδροκαλλιέργεια στις νόμιμα καλλιεργούμενες εκτάσεις, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που βρίσκονται σε αγρανάπαυση, καθώς και εκείνων που εγκαταλείφθηκαν, δασώθηκαν, αλλά η εκχέρσωση τους επιτρέπεται από τη δασική νομοθεσία, απαγορευμένης της με οποιονδήποτε τρόπο καταστροφής ή αλλοίωσης των φυτοφρακτών και της καταστροφής των παραδοσιακών γεωργικών κατασκευών από πέτρα.
14	Η θήρα, όπως ασκείται σήμερα, πλην των υφιστάμενων και νέων περιοχών απαγόρευσης της θήρας και των Καταφυγίων Άγριας Ζωής, που ορίζονται με σχετικές αποφάσεις των αρμοδίων δασικών αρχών και με την προβλεπόμενη από το Νόμο

	διαδικασία.
15	Η άσκηση της δραστηριότητας της μελισσοκομίας.
16	Η ερασιτεχνική αλιεία με τους ειδικότερους όρους που περιλαμβάνονται στον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας του άρθρου 4 παρ. Ε του παρόντος και με βάση τα πορίσματα της μελέτης πολύ-λειτουργικότητας & διαχείρισης της άγριας πανίδας & ιχθυοπανίδας.
17	Η συλλογή και μεταφορά καυσόξυλων από τα δάση και τις δασικές εκτάσεις γενικότερα, για την κάλυψη των ατομικών αναγκών των κατοίκων του Εθνικού Πάρκου σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις της δασικής νομοθεσίας.
18	Η συλλογή βοτάνων, ασπόνδυλων και μυκήτων (μανιταριών), για την κάλυψη ατομικών αναγκών των κατοίκων του Εθνικού Πάρκου σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις της δασικής νομοθεσίας.
19	Η κατασκευή, βελτίωση και συντήρηση έργων και υποδομών, που εξυπηρετούν επιτρεπόμενες από το παρόν Π.Δ. δραστηριότητες, μετά από έγκριση των αρμόδιων υπηρεσιών και μετά από σύμφωνη γνώμη του Φορέα Διαχείρισης.
20	Η επισκευή και η αναστήλωση-αποκατάσταση ερειπωμένων κτισμάτων, καθώς και η αποκατάσταση στοιχείων του αγροτικού τοπίου (κρήνες, λιθόστρωτα, γέφυρες, κλπ.) αντιπροσωπευτικών της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.
21	Η αμμοληψία από τις κοίτες των ποταμών και η εγκατάσταση και λειτουργία λατομείων εξόρυξης παραδοσιακών λατομικών προϊόντων.
22	Η κατασκευή έργων δημιουργίας, επέκτασης, βελτίωσης, αποκατάστασης, συντήρησης και εκσυγχρονισμού λειτουργικών υποδομών και μεταφορών (αποχέτευση, ύδρευση, δίκτυα ΔΕΗ, ΟΤΕ, κ.λ.π.).
23	Η εγκατάσταση και λειτουργία μικρών υδροηλεκτρικών μονάδων δυναμικότητας έως 5 MW
24	Η εγκατάσταση και λειτουργία μικρών αιολικών μονάδων παραγωγής ενέργειας (αιολικά πάρκα)
25	Η διατήρηση, αποκατάσταση και επανακατασκευή των παραδοσιακών αναβαθμίδων.
26	Η ανέγερση και χρήση κατοικίας, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, καθώς και τα οριζόμενα στην παρ. Α του άρθρου 4 του παρόντος.
27	Επεκτάσεις οικισμών, περιορισμένης κλίμακας και σε περιπτώσεις διαπιστωμένων στεγαστικών αναγκών που προκύπτουν από μελέτη στο πλαίσιο της ισχύουσας νομοθεσίας (ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ, κ.λ.π.),
28	Η κατασκευή και λειτουργία ορειβατικών καταφυγίων
29	Η ίδρυση και λειτουργία μικρών εργαστηρίων ή μεταποιητικών μονάδων τοπικών προϊόντων (π.χ. ξυλουργείων, τυροκομείων, κλπ.)

30	Η ανέγερση και χρήση μικρών ξενώνων δυναμικότητας έως τριάντα (30) κλινών, χώρων εστίασης και κτιρίων δημοσίων ή δημοτικών-κοινοτικών σκοπών και εν γένει μικρών κτιρίων κοινής ωφέλειας.
31	Η κατασκευή, βελτίωση και συντήρηση έργων και υποδομών, που εξυπηρετούν επιτρεπόμενες από το παρόν Π.Δ. δραστηριότητες, μετά από έγκριση των αρμόδιων υπηρεσιών και μετά από σύμφωνη γνώμη του Φορέα Διαχείρισης.
32	Η επισκευή και η αναστήλωση-αποκατάσταση ερειπωμένων κτισμάτων, καθώς και η αποκατάσταση στοιχείων του αγροτικού τοπίου (κρήνες, λιθόστρωτα, γέφυρες, κλπ.) αντιπροσωπευτικών της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.
33	Η αμμοληψία από τις κοίτες των ποταμών και η εγκατάσταση και λειτουργία λατομείων εξόρυξης παραδοσιακών λατομικών προϊόντων.
34	Η κατασκευή έργων δημιουργίας, επέκτασης, βελτίωσης, αποκατάστασης, συντήρησης και εκσυγχρονισμού λειτουργικών υποδομών και μεταφορών (αποχέτευση, ύδρευση, δίκτυα ΔΕΗ, ΟΤΕ, κ.λ.π.).
35	Η εγκατάσταση και λειτουργία μικρών υδροηλεκτρικών μονάδων δυναμικότητας έως 5 MW
36	Η εγκατάσταση και λειτουργία μικρών αιολικών μονάδων παραγωγής ενέργειας (αιολικά πάρκα)
37	Η διατήρηση, αποκατάσταση και επανακατασκευή των παραδοσιακών αναβαθμίδων.
38	Η ανέγερση και χρήση κατοικίας, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, καθώς και τα οριζόμενα στην παρ. Α του άρθρου 4 του παρόντος.
39	Επεκτάσεις οικισμών, περιορισμένης κλίμακας και σε περιπτώσεις διαπιστωμένων στεγαστικών αναγκών που προκύπτουν από μελέτη στο πλαίσιο της ισχύουσας νομοθεσίας (ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ, κ.λ.π.),

Η κοιλάδα Καλαρρύτικου έχει έκταση περίπου 25 km² καταλαμβάνει κεντρική θέση στο πάρκο και χαρακτηρίζεται από ομαλές και μέτριας κλίσης πλαγιές, καλυμμένες με δάση φυλλοβόλων δέντρων νεαρών ηλικιακών κλάσεων. Επίσης εμφανίζονται αξιόλογα αμιγή δάση ελάτης και μικτά δάση ελάτης- δρυός. Κατά θέσεις υπάρχουν αναδασώσεις με μαύρη Πεύκη. Συχνή είναι η παρουσία σκληρόφυλλων αειφύλλων θαμνώνων. Ενδιαφέρουσα συστάδα ώριμων δρυών μεσαίας ηλικιακής κλάσης (με φανερή εκμετάλευση κλαδονομής) υπάρχει πλησίον του οικισμού των Χριστών.

Εικόνα 12 Το χωριό των Χρηστών⁵³

Γενικά, στην περιοχή διακρίνονται αρκετές θέσεις με διαβρωμένα εδάφη. Επίσης υπάρχουν αρκετές χαλικώδεις ποτάμιες αποθέσεις. Ο ποταμός διακρίνεται από άφθονη και μόνιμη παροχή νερού. Στην περιοχή υπάρχουν κατάλληλα ενδαιτήματα αρκούδας, αγριογούρουνου, λύκου, καθώς και αξιόλογα ενδαιτήματα ζαρκαδιού σε ορισμένα τμήματά της. Επίσης χαρακτηριστική είναι η παρουσία της βίδρας.

⁵³ <http://www.fanaripress.gr/periphoreia-epeirou/monadike-pagkosmios-katagraphe-agriogidou.html>
Ημερομηνία Πρόσβασης : 10/8/2016

Εικόνα 13 Ο Δήμος Βόρειων Τζουμέρκων και πίσω του δεσπόζει η κορφή Στρογγούλα⁵⁴

Στην περιοχή υπάρχει σημαντική ανθρώπινη παρουσία και κύριως παραγωγικός τομέας είναι η κτηνοτροφία, (αιγών, προβάτων, βοοειδών). Σημαντικά προβλήματα της περιοχής είναι

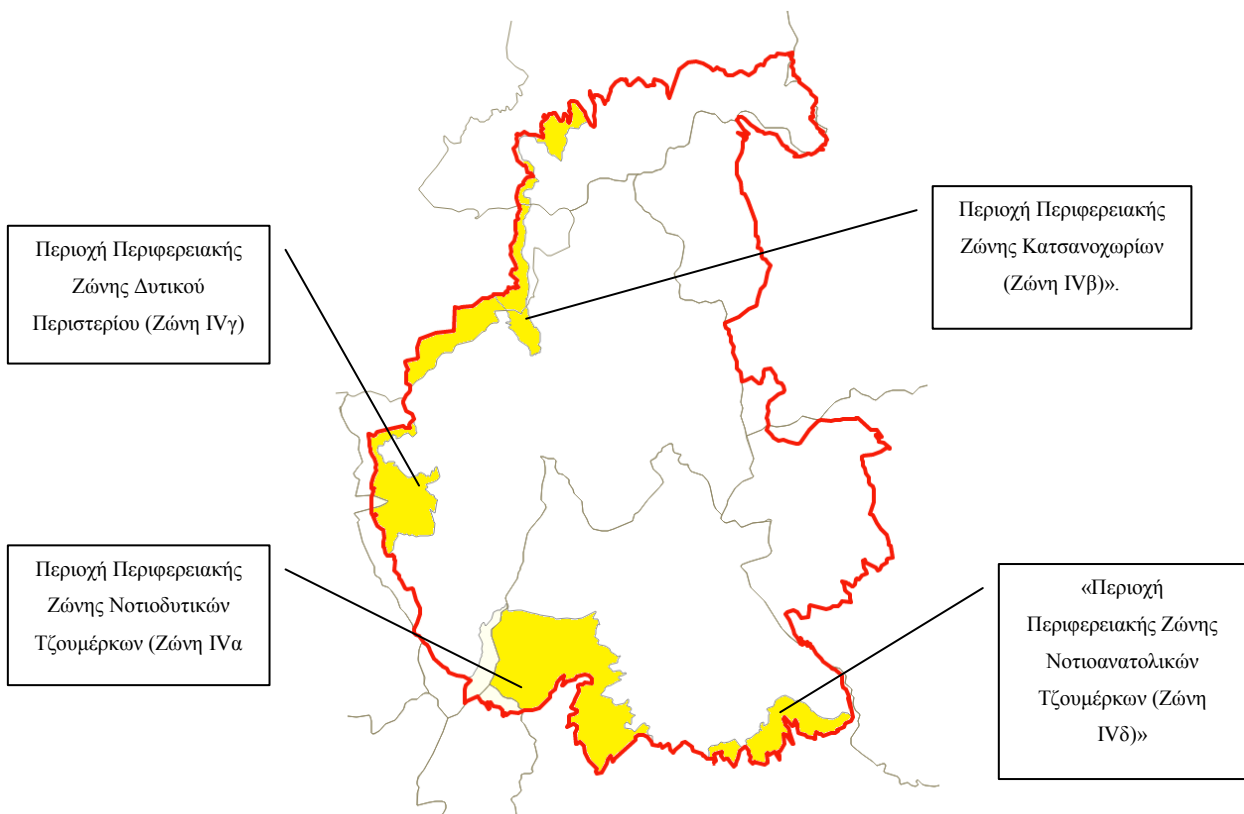
- Έντονες αμμοληψίες στην κοίτη του ποταμού.
- Ανεξέλεγκτη απόρριψη απορριμμάτων.

⁵⁴ <http://www.fanaripress.gr/periphereia-epeirou/monadike-pagkosmios-katagraphe-agriogidou.html>
Ημερομηνία Πρόσβασης : 10/8/2016

3.8 Η Περιφερειακή Ζώνη (Ζώνη IV)

Οι κάτωθι χερσαίες περιοχές που βρίσκονται στην περιφερειακή Ζώνη IV είναι:

- Τμήμα στα νοτιοδυτικά της οροσειράς των Τζουμέρκων, συμπεριλαμβανομένου τμήματος των ανατολικών παρυφών του όρους Ξηροβουνίου με την ονομασία «Περιοχή Περιφερειακής Ζώνης Νοτιοδυτικών Τζουμέρκων (Ζώνη IVα)»
- Τμήμα στα δυτικά της χαράδρας του ποταμού Αράχθου με την ονομασία «Περιοχή Περιφερειακής Ζώνης Κατσανοχωρίων (Ζώνη IVβ)».
- Τμήμα στα δυτικά του όρους Περιστερί, με την ονομασία «Περιοχή Περιφερειακής Ζώνης Δυτικού Περιστερίου (Ζώνη IVγ)».
- Τμήμα στα νοτιοανατολικά της οροσειράς των Τζουμέρκων με την ονομασία «Περιοχή Περιφερειακής Ζώνης Νοτιοανατολικών Τζουμέρκων (Ζώνη IVδ)»

Χάρτης 8 Οι περιοχές που ανήκουν στην Ζώνη IV

Εντός των ορίων της Περιφερειακής Ζώνης, δεν επιτρέπεται:

- Η χωροθέτηση και λειτουργία Βιομηχανικών Περιοχών και Πάρκων καθώς και η εγκατάσταση βιομηχανιών υψηλής όχλησης.

- Η εγκατάσταση μεγάλων πτηνοτροφικών και κτηνοτροφικών μονάδων εντατικής εκτροφής
- Η κατασκευή μεγάλων Υδροηλεκτρικών Έργων
- Η κατασκευή μεγάλων τουριστικών εγκαταστάσεων και ξενοδοχειακών μονάδων
- Η εγκατάσταση ΧΥΤΑ.

Επιτρέπονται τυχόν υπόγειες μεταλλευτικές εκμεταλλεύσεις, τα λατομεία μαρμάρου και οι παρατάσεις των αδειών εκμεταλλεύσεως των νομίμως λειτουργούντων λατομείων αδρανών υλικών με όρους και περιορισμούς, που να διασφαλίζουν τον στόχο της ανωτέρω παραγράφου α' και μετά από γνώμη του Φορέα Διαχείρισης. Η εγκατάσταση και λειτουργία λατομείων εξόρυξης παραδοσιακών λατομικών προϊόντων επιτρέπεται. Οι χώροι για την εγκατάσταση των ως άνω λατομείων επιλέγονται και οριοθετούνται με σαφήνεια και έτσι ώστε, να μην αλλοιώνονται σημαντικοί γεωλογικοί και γεωμορφολογικοί σχηματισμοί και το τοπίο εν γένει, τίθενται δε όροι και περιορισμοί για τη λειτουργία τους στον Κανονισμό Διοίκησης και Λειτουργίας του άρθρου 4 παρ. Ε του παρόντος μετά από σχετική μελέτη. Η εξόρυξη αδρανών υλικών για την εξυπηρέτηση της περιοχής επιτρέπεται μόνο σε λατομικές περιοχές που έχουν χωροθετηθεί ή μπορούν να χωροθετηθούν ως λατομικές ζώνες μετά από ειδική μελέτη και σύμφωνη γνώμη του φορέα. Η αμμοληψία από τις κοίτες των ποταμών επιτρέπεται μετά από έγκριση περιβαλλοντικών όρων.⁵⁵

⁵⁵ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, Περισταρίου και ... www.tzoumerka-park.gr

4. ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

4.1 Οικοσυστήματα- Οικότοποι

Το ισχυρό ανάγλυφο, οι μεγάλες υψομετρικές διαφορές (144μ- 2.429μ) και ο μεγάλος αριθμός ρεμάτων συμβάλλουν στη δημιουργία ποικιλίας βιοτόπων, που αντικατοπτρίζει ένα πολυποίκιλο μωσαϊκό οικοσυστημάτων με κύριο χαρακτηριστικό τους τη μεγάλη ποικιλία ειδών. Συγκεκριμένα, στην περιοχή μελέτης συναντώνται δύο βασικές κατηγορίες οικοσυστημάτων τα Υδάτινα Οικοσυστήματα και τα Χερσαία Οικοσυστήματα. Στην περιοχή μελέτης υπάρχουν 16 κύριοι τύποι **υδάτινων ενδιαιτημάτων**, οι οποίοι μαζί με τις υποδιαιρέσεις τους αριθμούν συνολικά 30 διακριτές ταξινομικές μονάδες (τύποι και υποτύποι). Η καταγεγραμμένη αυτή ποικιλότητα των υδάτινων ενδιαιτημάτων αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της περιοχής μελέτης και είναι από τις υψηλότερες που συναντώνται σε άλλες περιοχές, παρόμοιας περίπου έκτασης με αυτήν της περιοχής μελέτης.⁵⁶

- 1) Αλπικές – υπαλπικές πηγές / πηγαίοι ρυάκες.
- 2) Ορεινές- ημιορεινές πηγές / πηγαίοι ρυάκες.
- 3) Αλπικοί-υπαλπικοί ρυάκες περιοδικής ροής χωρίς ψάρια.
- 4) Αλπικοί -υπαλπικοί ρυάκες διαρκούς ροής χωρίς ψάρια.
- 5) Υψηλοί καταρράκτες:
 - i) Καταρράκτες ρυάκων περιοδικής ροής
 - ii) Καταρράκτες ρυάκων διαρκούς ροής,
 - iii) Καταρράκτες μεγάλων ρυάκων διαρκούς ροής,
 - iv) Καταρράκτες από πηγαίους ρυάκες.
- 6) Ορεινοί ρυάκες περιοδικής ροής χωρίς ψάρια:
 - i) Ορεινοί ρυάκες περιοδικής ροής τοπίου διάβρωσης, χωρίς ψάρια,
 - ii) Τυπικοί ορεινοί ρυάκες περιοδικής ροής, χωρίς ψάρια.
- 7) Ορεινοί ρυάκες διαρκούς ροής χωρίς ψάρια:
 - i) Ορεινοί ρυάκες διαρκούς ροής τοπίου διάβρωσης χωρίς ψάρια,
 - ii) Τυπικοί ορεινοί ρυάκες διαρκούς ροής χωρίς ψάρια.
- 8) Ημιορεινοί ρυάκες διαρκούς ροής κυπρινιδών:
- 9) Ημιορεινοί ρυάκες με *Barbus peloponnesius*,

⁵⁶ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, www.tzoumerka-park.gr

- 10) Ημιορεινοί ρύακες μικτών κυπρινιδών.
- 11) Ημιορεινοί ρύακες περιοδικής ροής.
- 12) Ορεινοί μεγάλοι ρύακες «Άνω ζώνη της πέστροφας»:
 - i) Ορεινοί μεγάλοι ρύακες φαραγγιών,
 - ii) Ορεινοί ρύακες πέστροφας.
- 13) Ορεινοί μεγάλοι ψυχροί ρύακες:
 - i) Ορεινοί μεγάλοι ρύακες «ζώνη πέστροφας»,
 - ii) Ορεινοί μεγάλοι ρύακες «ζώνη πέστροφας- χαμοσούρτη».
- 14) Ορεινοί ποταμοί μικτής πέστροφας Αχελώου:
 - i) Ζώνη μικτής πέστροφας Αχελώου,
 - ii) Ζώνη μικτών κυπρινιδών Αχελώου.
- 15) Ημιορεινοί ποταμοί μικτών κυπρινιδών Αράχθου:
 - i) Ημιορεινοί μαϊάνδροι Αράχθου,
 - ii) Χαράδρα Αράχθου,
 - iii) Φαράγγι Αράχθου,
 - iv) Ζώνη Στροσιδιού *Barbus albanicus* Αράχθου,
 - v) Διακλαδιζόμενος ποταμός Καλαρρύτικου,
 - vi) Φαράγγι Καλαρρύτικου.
- 16) Τεχνητές ποτίστρες-δεξαμενές.
- 17) Ημιφυσικές ποτίστρες-λίμνες.
- 18) Μικρές αλπικές λίμνες/ έλη.

Από το σύνολο των 30 τύπων και υποτύπων υδάτινων ενδιαιτημάτων οι 11 (ποσοστό 36.6%) κρίνεται ότι βρίσκονται σε ασφαλή κατάσταση διατήρησης στην περιοχή, ενώ οι υπόλοιποι τύποι αντιμετωπίζουν διαφόρων ειδών και έντασης προβλήματα.

Όσο αφορά τα **χερσαία οικοσυστήματα** της περιοχής εμφανίζονται 15 τύποι οικοτόπων του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43 και είναι οι εξής:

- Οι θαμνώνες και τα δάση αείφυλλων σκληρόφυλλων με αριά (*Quercus ilex*) και με δάφνη (*Laurus nobilis*)
- Οι υποβαθμισμένοι βοσκούμενοι θαμνώνες με πουρνάρι (*Quercus coccifera*) (πρινώνες), φιλλύκι (*Phillyrea latifolia*) και κέδρο τον οξύκεδρο (*Juniperus oxycedrus*)
- Οι μικτοί θαμνώνες αείφυλλων σκληρόφυλλων και φυλλοβόλων με πουρνάρι (*Quercus coccifera*), γαύρο (*Carpinus orientalis*) και άλλα είδη φυλλοβόλων,
- Τα δάση φυλλοβόλων δρυών με πλατύφυλλη δρυ (*Quercus frainetto*)

Εικόνα 14 Δρυοδάσος⁵⁷

- Τα δάση οξιάς (*Fagus sylvatica*) [τύπος οικοτόπου NATURA 2000 code : 9130].
- Τα δάση με βουνόκεδρο (*Juniperus foetidissima*) [τύπος οικοτόπου NATURA 2000 code : 9560].
- Τα δάση υβριδογενούς ελάτη (*Abies borisii-regis*) [τύπος οικοτόπου NATURA 2000 code : 9270].

⁵⁷<http://www.fanaripress.gr/periphereia-epeirou/monadike-pagkosmios-katagraphe-agriogidou.html>
Ημερομηνία Πρόσβασης : 10/8/2016

Εικόνα 15 Ελατοδάσος⁵⁸

- Τα δάση μαύρης πεύκης (*Pinus nigra* subsp. *pallasiana*)
- Οι χαμηλοί σκληρόφυλλοι θαμνώνες με *Juniperus oxycedrus*
- Τα πετρώδη-βραχώδη (‘στεππόμορφα’) λιβάδια, που απαντούν πάνω από τα δασοόρια
- Οι ‘ξυρισμένοι’ ή ‘χιονόφιλοι’ λειμώνες που απαντούν πάνω από τα δασοόρια
- Οι κοινότητες χασμοφυτικής βλάστησης
- Οι κοινότητες των κινούμενων και των σχετικά σταθεροποιημένων ασβεστολιθικών σαρών
- Η παρόχθια ποολιβαδική βλάστηση σε ποταμούς και ρέματα περιοδικής ροής της Paspalo-Agrostidion
- Τα δάση ανατολικής πλατάνου (πλατανοδάση) με *Platanus orientalis* και οι μικτές συστάδες με πλατάνι και σκλήθρο (*Alnus glutinosa*)

Τρεις από τους παραπάνω οικοτόπους συμπεριλαμβάνονται σε εκείνους που είναι προτεραιότητας σύμφωνα με την Οδηγία 92/43 και κατά συνέπεια η παρουσία και η διατήρησή τους αποκτούν ιδιαίτερη σημασία σε επίπεδο κυρίως Ευρωπαϊκό. Οι οικοτόποι αυτοί είναι οι εξής:

⁵⁸<http://www.fanaripress.gr/periphereia-epeirou/monadike-pagkosmios-katagraphe-agriogidou.html>
Ημερομηνία Πρόσβασης : 10/8/2016

- Τα δάση με βουνόκεδρο (*Juniperus foetidissima*)
- Τα δάση μαύρης πεύκης (*Pinus nigra* subsp. *pallasiana*) [τύπος οικοτόπου NATURA 2000 code : 9530], τα οποία στην πλειονότητά τους στην περιοχή μελέτης προέρχονται από αναδασώσεις αποψιλωμένων/ γυμνών/ διαβρωμένων/ υποβαθμισμένων εκτάσεων.
- Οι 'ξυρισμένοι' ή 'χιονόφιλοι' λειμώνες που απαντούν πάνω από τα δασοόρια

Ορισμένες ενότητες βλάστησης των χειρσαίων οικοσυστημάτων της περιοχής μελέτης παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω της σπανιότητάς τους, της αισθητικής τους ή και της αυξημένης βιοπικυιότητας τους. Εκείνες οι οποίες έχουν καταγραφεί στα πλαίσια αυτής της μελέτης είναι οι ακόλουθες:

- Οι εγκατελειμένες καλλιέργειες, οι οποίες είναι -ως επί το πλείστον- εγκατεστημένες σε αναβαθμίδες σε μεγάλο υψομετρικό εύρος (π.χ. στην περιφέρεια των οικισμών: Συρράκο, Καλαρρύτες, Ματσούκι, Θεοδώριανα, Πλατανούσα) κá.
- Οι καλλιεργούμενες με παραδοσιακό τρόπο εκτάσεις, οι οποίες βρίσκονται συνήθως γύρω από οικισμούς (π.χ. Κάμπος Καλεντζίου),
- Το ώριμο δρυοδάσος, το οποίο αποτελείται από δέντρα με χαρακτηριστικά διαμορφωμένη κόμη εξαιτίας της παραδοσιακά ασκούμενης κλαδονομής (Χριστοί),
- Οι ώριμες συστάδες με κυρίαρχο είδος το πουρνάρι, το οποίο βρίσκεται σε δενδρώδη μορφή (Ελληνικό, Μονή Βύλιζας Ματσουκίου),
- Οι φυτοκοινωνίες δάφνης και αριάς {χαράδρα Άραχθου (ανατολικά Μονής Τσούκας- Κοροβέσι, γέφυρα Πολιτσάς κá), Δαφνωτή κá},
- Οι συστάδες με ώριμα άτομα αριάς σε δενδρώδη μορφή ή τα διάσπαρτα μεμονωμένα δέντρα επίσης σε δενδρώδη μορφή (Πλατανούσα, Δαφνωτή κá),
- Τα δάση ελάτης (Ποτιστικά, Ματσούκι, Πράμαντα, Άγναντα- Καταρράκτης, Ανθοχώρι- Ανήλιο, Χαλίκι, Παχτούρι, Αθαμανία, Βουργαρέλι κá), τα οποία λόγω του προστατευτικού τους χαρακτήρα και συνήθως της έλλειψης διαχειριστικών μέτρων με σκοπό την απόληψη ξυλείας, διατηρούν σε μεγάλο βαθμό τα φυσικά χαρακτηριστικά τους και σε πολλές περιπτώσεις δεν έχουν υποστεί την αφαίρεση των γέρικων, υπερώριμων νεκρών ιστάμενων ή κατακείμενων και κουφαλερών δέντρων που συνήθως απομακρύνονται από τα εντατικά διαχειριζόμενα δάση.
- Το ώριμο δάσος ορεινής αρκεύθου στη θέση «Πύργος» Κυψέλης καθώς και οι μικρές συστάδες ή μεμονωμένα δέντρα του ίδιου είδους, που είναι διάσπαρτες στην περιοχή μελέτης.

Χάρτης 9 Καταφύγια άγριων ζώων⁵⁹

4.2 Πανίδα

Όσο αφορά την ιχθυοπανίδα, στην περιοχή μελέτης συναντώνται 7 είδη ψαριών. Εξαιρετική σημασία για την ανάδειξη της προστατευμένης περιοχής και την προώθηση της προστασίας της βιοποικιλότητάς, έχουν τρία είδη ψαριών:

- Η άγρια πέστροφα (*Salmo trutta*), της οποίας διατηρούνται γενετικά «καθαροί» πληθυσμοί σε πολύ καλή κατάσταση σε παραπόταμους στον Άνω Αχελώο και σε ορισμένα τμήματα του Καλαρρύτεκου και πιθανότατα και του Αράχθου. Υπάρχουν ενδείξεις ότι η φυλή της τοπικής πέστροφας μπορεί να αποτελεί ξεχωριστή ταξινομική μονάδα, η οποία περιορίζεται μόνο στους ποταμούς της Δυτικής Ελλάδας, γεγονός που προσδίδει ακόμα μεγαλύτερη αξία στην παρουσία των πληθυσμών του είδους στην περιοχή μελέτης.

⁵⁹ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, www.tzoumerka-park.gr

- Το Στροσίδι (*Barbus albanicus*), το οποίο είναι ενδημικό είδος της Δυτικής Ελλάδας και είναι αρκετά κοινό στο κάτω τμήμα του Αράχθου.
- Η Μικρή Ασπρίτσα (*Telestes pleurobipunctatus*), η οποία είναι ενδημικό είδος της Δυτικής Ελλάδας και είναι σχετικά κοινό και διαδεδομένο είδος στην περιοχή.

Όσο αφορά τα ερπετά και τα αμφίβια, έχουν καταγραφεί 19 και 6 είδη αντίστοιχα. Στα ερπετά της περιοχής μελέτης συμπεριλαμβάνεται το ιδιαίτερα σπάνιο και ενδημικό υποείδος της οροσειράς της Πίνδου, η οχιά των λιβαδιών (*Vipera ursinii graeca*), η οποία και ζει μόνο σε ορισμένες απομονωμένες περιοχές της υποαλπικής/αλπικής ζώνης. Κατάλληλα ενδιαιτήματα του υποείδους αυτού στην περιοχή μελέτης βρίσκονται στα μεγάλα υψόμετρα του Περιστερίου και των Τζουμέρκων.⁶⁰ Σημειώνεται ότι για πρώτη φορά στην Ελλάδα το είδος καταγράφηκε στα Τζουμέρκα. Από τα αμφίβια, επισημαίνεται η ύπαρξη στην περιοχή αποικιών του σπάνιου αλπικού τρίτωνα (*Triturus alpestris*). Η περιοχή μελέτης αποτελεί μία από τις σημαντικότερες ορεινές περιοχές της χώρας για τη διατήρηση των απειλούμενων ειδών πουλιών, σύμφωνα με τα μέχρι τώρα συγκεντρωμένα στοιχεία και βάση ιστορικών πληροφοριών. Αν και είναι αρκετά νωρίς για να αξιολογηθεί με ακρίβεια το σύνολο του ορεινού συμπλέγματος, υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι αυτό δεν συμβαίνει μόνο λόγω της παρουσίας κάποιων από τα σπανιότερα είδη πουλιών της χώρας μας εδώ, αλλά και λόγω της φυσικότητας, τυπικότητας, ποικιλότητας και αντιπροσωπευτικότητας της ορνιθοπανίδας της περιοχής, συγκριτικά με άλλες ορεινές περιοχές της Μεσογείου και σύμφωνα με συγκεκριμένα διεθνή κριτήρια. Σημαντικό ρόλο παίζει ακόμη το μεγάλο μέγεθος, η γεωγραφική θέση στο κέντρο της νότιας Βαλκανικής, αφού αποτελεί πυρήνα αλλά και χώρο σύνδεσης ειδών που βρίσκονται σε κρίσιμη κατάσταση στα βόρεια και στα νότια της χερσονήσου. Συνολικά έχουν καταγραφεί 144 είδη πουλιών από τα οποία τα 95 ανήκουν στα στρουθιόμορφα είδη, ενώ τα υπόλοιπα 49 στα μη στρουθιόμορφα. Στα τελευταία συγκαταλέγονται 21 είδη αρπακτικών και 7 είδη δρυοκολαπτών. Αναλυτικότερα και σε σχέση κυρίως με τα σπάνια και απειλούμενα είδη πουλιών, η μεγάλη σημασία της περιοχής για τη διατήρηση των ειδών προτεραιότητας έγκειται κυρίως στους παρακάτω λόγους:

⁶⁰ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, www.tzoumerka-park.gr

- Αποτελεί πολύ σημαντικό χώρο παρουσίας ενός από τους τελευταίους πληθυσμούς όρνιου της χώρας,
- Βρίσκεται γεωγραφικά ανάμεσα στους 2 από τους 4 κυριότερους πληθυσμούς ασπροπάρη της νοτιοανατολικής Ευρώπης και αποτελεί τη ζώνη σύνδεσης μεταξύ των δύο πληθυσμών,
- Διατηρεί σε άριστη κατάσταση το χώρο παρουσίας του Χρυσαιτού καθώς και των ενδιαιτημάτων του,
- Αναφορικά με τα στρουθιόμορφα πουλιά, στην περιοχή μελέτης συνολικά έχουν αναφερθεί 10 είδη της κατηγορίας SPEC 2⁶¹, δηλαδή είδη των οποίων ο πληθυσμός συγκεντρώνεται στην Ευρώπη και βρίσκονται σε δυσμενές καθεστώς διατήρησης. Επιπλέον η σημασία της περιοχής μελέτης στην προστασία της ορνιθοπανίδας των στρουθιόμορφων πτηνών τεκμηριώνεται από την επιβεβαιωμένη παρουσία 15 ακόμα ειδών τα οποία ανήκουν στην κατηγορία SPEC 3.
- Διατηρεί –αν και σε περιορισμένη έκταση- το παραδοσιακό αγροτικό τοπίο (μικρής έκτασης αγροί και λιβάδια – βοσκοτόπια, τα οποία διαχωρίζονται με πυκνούς φυτοφράχτες από θάμνους ή δέντρα) το οποίο είναι ιδιαίτερα πλούσιο σε αριθμό ειδών στρουθιόμορφων πουλιών αφού φιλοξενεί 32 είδη.
- Διατηρεί επίσης το ορεινό παραδοσιακό γεωργο-κτηνοτροφικό τοπίο σε υψόμετρο 1000-1300μ., το οποίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα στρουθιόμορφα πουλιά αφού φιλοξενούνται 23 συνολικά είδη.
- Διαθέτει εκτεταμένα ανωδασικά λιβάδια (άνω των 1200μ), τα οποία έχουν ιδιαίτερη σημασία στη διατήρηση της ορνιθοπανίδας αφού φιλοξενούν 15 είδη στρουθιόμορφων ειδών εκ των οποίων τα 10 είναι είδη προστατευόμενα με δυσμενές καθεστώς διατήρησης στην Ευρώπη.

Στην περιοχή μελέτης διατηρούν πληθυσμούς τουλάχιστον 30 είδη θηλαστικών. Περισσότερο σημαντική είναι η παρουσία των μεγάλων θηλαστικών και ειδικά των σπάνιων και προστατευόμενων από την εθνική ή και την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Τα πιο σημαντικά είδη θηλαστικών της περιοχής μελέτης είναι τα εξής:

⁶¹ SPEC2

- Η αρκούδα (*Ursus arctos*). Σημειώνεται ότι η περιοχή μελέτης αποτελεί το νοτιοδυτικό όριο εξάπλωσής του είδους αυτού στον πυρήνα κατανομής του στην οροσειρά της Πίνδου.
- Ο λύκος (*Canis lupus*), ο οποίος εμφανίζει ορισμένα κέντρα επικρατειών του είδους εντός της περιοχή μελέτης.
- Το ζαρκάδι (*Capreolus capreolus*), αξιόλογα ενδιααιτήματα του οποίου υπάρχουν στην περιοχή μελέτης.
- Το αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra balcanica*), περιορισμένος αριθμός ατόμων του οποίου υπάρχει σε απομονωμένα τμήματα του πάρκου.

Εικόνα 16 Μοναδική παγκοσμίως η καταγραφή αγριόγιδου στο Εθν. Πάρκο Τζουμέρκων⁶²

Στην περιοχή μελέτης επίσης έχει καταγραφεί η παρουσία 165 ειδών ασπονδύλων, αριθμός ο οποίος αφορά σχεδόν αποκλειστικά τα Λεπιδόπτερα και τα Ορθόπτερα. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η πανίδα των Λεπιδοπτέρων αντιπροσωπεύεται στην περιοχή με ένα ποσοστό της τάξεως του 32% της συνολικής πανίδας των λεπιδοπτέρων της Ελλάδας. Επίσης, όσον αφορά τα ορθόπτερα, από τα 83 είδη που εμφανίζονται στην περιοχή μελέτης τα 13 είναι ενδημικά της χώρας μας.

⁶² <http://www.fanaripress.gr/periphereia-epeirou/monadike-pagkosmios-katagraphe-agriogidou.html>
 Ημερομηνία Πρόσβασης : 10/8/2016

4.3 Χλωρίδα

Όσο αφορά τη χλωρίδα, στα όρη Τζουμέρκα και Περιστέρι απαντούν 698 φυτικά taxa, από τα οποία τα 16 είναι Πτεριδόφυτα και ανήκουν σε 6 Οικογένειες, ενώ τα 682 είναι Σπερματόφυτα. Στα τελευταία περιλαμβάνονται 6 taxa Γυμνόσπερμων (ανήκουν σε 2 Οικογένειες) και 676 taxa Αγγειόσπερμων (580 Δικότυλα και 96 Μονοκότυλα). Από τα ενδημικά taxa σημειώνουμε την παρουσία:

- 20 ενδημικών taxa, από τα οποία ένα (1) είναι ενδημικό της Ν Πίνδου (*Achillea absinthoides*) και ένα (1) είναι ενδημικό της Πίνδου ως σύνολο (Β και Ν Πίνδος: *Hieracium trikalense*),
- 3 ενδημικών taxa, που περιορίζουν τη γεωγραφική τους εξάπλωση σε δύο φυτογεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας, στη Στερεά Ελλάδα και τη Ν Πίνδο (StE / SPi),
- 3 ενδημικών taxa, που εξαπλώνονται στη Στερεά Ελλάδα, τη Ν και τη Β Πίνδο (StE / SPi / Npi),
- 4 ενδημικών taxa, που θεωρούνται υπό την ευρεία έννοια Προστατευόμενα (είναι ενταγμένα σε νομοθετικό καθεστώς προστασίας) και Απειλούμενα.

Ο συνολικός αριθμός ενδημικών και λοιπών φυτικών ειδών που αξιολογούνται ως Σημαντικά για την περιοχή μελέτης ανέρχονται σε 79. Πρόκειται για τα 20 ενδημικά taxa της Ελλάδας (Ελληνικά Ενδημικά), και τα 59 taxa που περιλαμβάνουν εκείνα τα φυτά που με βάση την χωρολογική τους εξάπλωση κατατάσσονται στα Υπενδημικά ή Βαλκανικά. Στην περιοχή μελέτης απαντούν 8 (οκτώ) 'Απειλούμενα' υπό την ευρεία έννοια μη Ενδημικά taxa από το σύνολο των 79 taxa που έχουν χαρακτηριστεί ως Σημαντικά. Αναφερόμενοι αναλυτικά στον αριθμό των taxa ανά Κατηγορία Επικινδυνότητας και τις κατατάξεις που δίνει η WCMC 1997 σε επίπεδο Ελλάδας αλλά και παγκόσμια, σημειώνουμε τα παρακάτω:

- 8 taxa ανήκουν στα Σπάνια (R), σύμφωνα με WCMC 1997 (Ελλάδα),
- 5 taxa ανήκουν στα Σπάνια (R), σύμφωνα με WCMC 1997 (Παγκόσμια),
- 1 taxon ανήκει στα Απειλούμενα (V) σύμφωνα με WCMC 1997 (Ελλάδα), 1 taxon σύμφωνα με την WCMC 1997 (Παγκόσμια),
- 13 και 14 taxa αντίστοιχα εντάσσονται στην κατηγορία όπου δεν είναι επαρκώς γνωστή η δυναμική κατάσταση των πληθυσμών τους, σύμφωνα με WCMC 1997 (Ελλάδα) και WCMC 1997 (παγκόσμια),

- 5 και 7 taxa αντίστοιχα έχουν χαρακτηριστεί μη απειλούμενα (nt) σύμφωνα με WCMC 1997 (Ελλάδα) και WCMC 1997 (παγκόσμια) (nt).

4.4 Ανθρωπογενές Περιβάλλον

Στην περιοχή μελέτης, έχουν χαρακτηριστεί ως παραδοσιακοί, πέντε (5) οικισμοί, από τους οποίους οι τρεις βρίσκονται στο Ν. Ιωαννίνων και οι δύο στο Ν. Τρικάλων. Οι οικισμοί αυτοί είναι οι παρακάτω:

Περιφερειακή ενότητα Ιωαννίνων

- Συρράκο, Καλαρρύτες και Ραφταναίοι,

Περιφερειακή ενότητα Τρικάλων

- Χαλίκι και Ανθούσα

Η ευρύτερη περιοχή των Τζουμέρκων χαρακτηρίζεται από την παρουσία πολυάριθμων μνημείων κάθε εποχής (κλασσικά, βυζαντινά νεώτερα), τα οποία είναι ενδιαφέροντα όχι μόνο από ιστορική και αρχαιολογική άποψη, αλλά και από τον τρόπο κατασκευής τους και την ιδιαίτερη αρχιτεκτονικής τους. Πολλά από τα μνημεία αυτά έχουν κηρυχθεί διατηρητέα. Πρόκειται συνολικά για 139 μνημεία (22 Προϊστορικά & Κλασσικά, 91 Βυζαντινά & 26 Νεότερα).

Εικόνα 17 Το γεφύρι της Πλάκας πριν την κατάρρευση του. Η μορφολογία του εδάφους στην αριστερή (ανατολική) όχθη του ποταμού είναι πολύ ήπια (πεδινό ανάγλυφο) και ο φλύσσης εμφανίζεται εντόνως αποσαθρωμένος επιφανειακά, με αποτέλεσμα οι συνθήκες έδρασης της γέφυρας να είναι δυσμενείς.⁶³

⁶³ Αγγελόπουλος Α., (2014). Πέτρινα Γεφύρια. Ανάκτηση από www.anohora.com/πέτρινα-γεφύρια

Το ονομαστό Γεφύρι της Πλάκας, ήταν το μεγαλύτερο μονότοξο γεφύρι στα Βαλκάνια, με επιβλητικό τόξο ανοίγματος 40 μέτρων. Ήταν ένα από τα ομορφότερα στολίδια της Ηπείρου. Οι κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής το αποκαλούσαν «Ακρόπολη» και χτίστηκε από μάστορες της πέτρας τον 19ο αιώνα. Θεωρούνταν μοναδικό μνημείο, αριστούργημα λαϊκής αρχιτεκτονικής, έργο Τζουμερκιωτών μαστόρων με εξαιρετική τεχνική άξια θαυμασμού. Το Γεφύρι, δρόμος εμπορίου, ένωνε τα Τζουμέρκα με την υπόλοιπη Ήπειρο και τα Ιωάννινα. Η καμάρα του δέχτηκε τις βόμβες των γερμανικών αεροπλάνων, όμως άντεξε με μικρές φθορές στη δεξιά του πλευρά. Οι Ραφτανίτες το επισκεύασαν με τσιμέντο το 1943 και η γέφυρα έκτοτε λειτουργούσε χωρίς προβλήματα. Τα τελευταία χρόνια η γέφυρα λειτουργούσε ως αξιοθέατο της περιοχής.

Ωστόσο, το ιστορικό Γεφύρι της Πλάκας δεν άντεξε τα ακραία καιρικά φαινόμενα που έπληξαν τα Τζουμέρκα και κατέρρευσε τα ξημερώματα στις 2 Φεβρουαρίου 2015. Προκάλεσε αμέτρητη θλίψη, θρήνο και συγκίνηση τόσο στην περιοχή όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Σε ένα ιστορικό τοπόσημο της ευρύτερης περιοχής και ταυτισμένο με καίριες στιγμές που αντανακλούν σε πανελλήνιο επίπεδο, απέμειναν μονάχα οι δυο του άκρες και μεγάλοι πέτρινοι όγκοι στον ρου του ορμητικού ποταμού.

Εικόνα 18 Είναι επιτακτικής ανάγκης οι εργασίες αναστήλωσης του ιστορικού Γεφυριού

Η ανακατασκευή του Γεφυριού της Πλάκας θα αποτελέσει πανελλήνιο ενδιαφέρον και συγκίνηση, μόλις ολοκληρωθεί. Παρόλο που δεν υπάρχουν οι απαραίτητοι πόροι

και τα κονδύλια έχουν ξεκινήσει εδώ και λίγους μήνες οι προκαταρκτικές εργασίες για την πρόσβαση στην κοίτη του ποταμού. Ιδιαίτερα δύσκολο ήταν να κατέβουν τα μεγάλα μηχανήματα που ανασύρουν από το ποτάμι κομμάτια της παλιάς γέφυρας. Είναι αναγκαίο να επισημανθεί ότι ο φορέας υλοποίησης του έργου είναι η εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που συστάθηκε ειδικά για αυτόν τον σκοπό, με τη συμμετοχή της Περιφέρειας Ηπείρου, του Δήμου Βορείων Τζουμέρκων, του Εθνικού Μετσόβειου Πολυτεχνείου, του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, του Συλλόγου Προστασίας Αράχθου και των δύο μητροπόλεων, Άρτης και Ιωαννίνων, στις «όχθες» των οποίων έστεκε το Γεφύρι.

Απώτερος στόχος είναι σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα να αναστηλωθεί το Γεφύρι της Πλάκας και όχι ένα παρόμοιό του. Επιδιώκουν να δημιουργηθούν νέες προσβάσεις και δύο εργοτάξια, ένα σε κάθε πλευρά. Θα στηθεί ένας μεταλλότυπος, στο ακριβές πρότυπο του παλιού γεφυριού, πανομοιότυπος με το «ξύλοτυπο» πάνω στο οποίο ο παλιός πρωτομάστορας είχε «στήσει» το παλιό γεφύρι και με τεράστιους γερανούς μεγάλα, αυτούσια κομμάτια του μεσόβαθρου, βάρους 200- 300 τόνων, θα σηκωθούν και επανατοποθετηθούν στην αλλοτινή τους θέση⁶⁴.

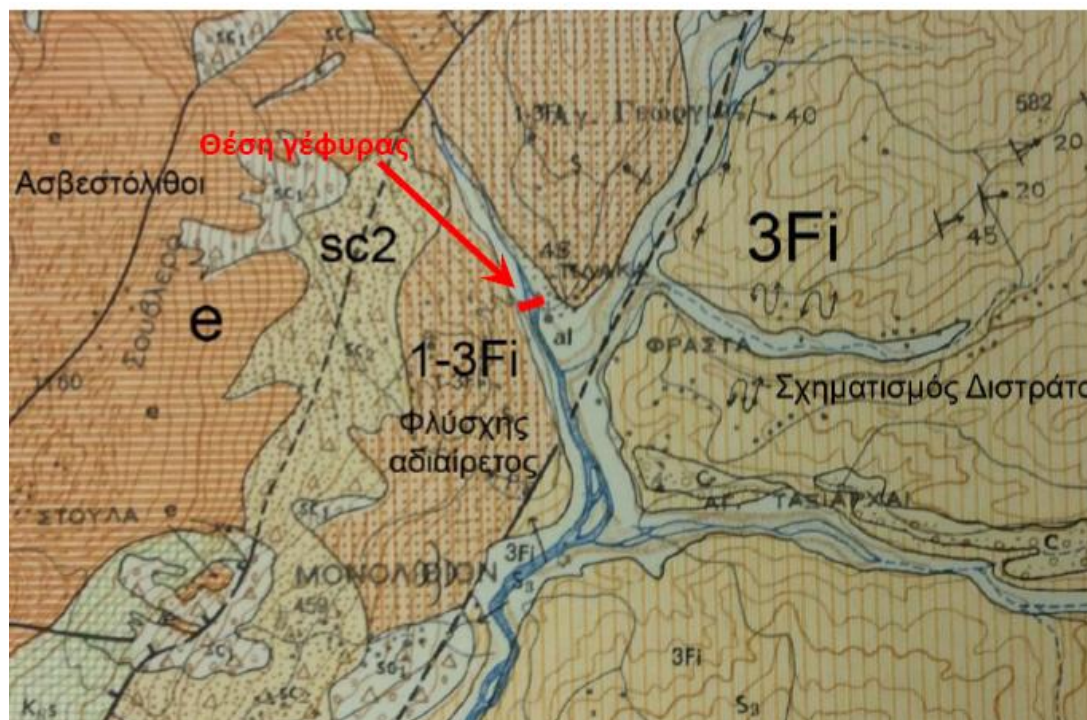
Εικόνα 19 Το Γεφύρι της Πλάκας μετά την κατάρρευση

Βασικό στοιχείο της ευρύτερης περιοχής είναι η ύπαρξη του δεξιόστροφου ρήγματος μετασχηματισμού στο βορειοδυτικό τμήμα του Ελληνικού τόξου. Μέσω αυτού η

⁶⁴http://www.huffingtonpost.gr/2015/09/27/koinwnia-culture-gefyri-ths-plakas-project-anastilwsis_n_8202828.html

βορειοδυτική Ελλάδα κινείται σε σχέση με το Αιγαίο και την Πελοπόννησο. Το ρήγμα αυτό διαχωρίζει τα νησιά που βρίσκονται στο νότιο Ιόνιο και την Πελοπόννησο από τα νησιά του βορείου Ιονίου και της Βορειοδυτικής Ελλάδας τα οποία παρουσιάζουν ασήμαντη κίνηση σε σχέση με την Ευρώπη. Το συγκεκριμένο ρήγμα το δεύτερο μεγάλο όριο της κινητικότητας στη περιοχή της Ελλάδας.⁶⁵

Μέρος των υλικών αναμένεται να χρησιμοποιηθεί στην ανέγερσή του.

Εικόνα 20 Απόσπασμα του γεωλογικού χάρτη του ΙΓΜΕ (Φύλλο Άγναντα) με σημειωμένη τη θέση της γέφυρας στο ανώτερο τμήμα της κοίτης του Αράχθου⁶⁶

4.5 Φορέας Διαχείρισης Πάρκου

Ο Φορέας Διαχείρισης είναι επιφορτισμένος με το έργο της διοίκησης του πάρκου Τζουμέρκων, είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και συστάθηκε το 2009 με το Π.Δ. 49Δ/12.02.2009.

Το εννεαμελές (9μελές) Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) είναι αρμόδιο για τη διοίκηση και λειτουργία του Φορέα, την προστασία και δια-χείριση των μοναδικών βιοτόπων

⁶⁵ ο.π.

⁶⁶ **Τσόγκας Κ.** – Καταγραφή και Μελέτη των Παραδοσιακών Γεφυριών του Νομού Άρτας και ειδικότερα του Ισοτικού Γεφυριού της Πλάκας – ΤΕΙ Πειραιά – Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών – 2016 – σελ. 44-68.

και των ειδών γλωρίδας και πανίδας που συναντώνται στο Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αράχθου. Ο Φορέας Διαχείρισης εποπτεύεται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος.⁶⁷

Η έδρα του Φορέα βρίσκεται στα Ιωάννινα, ενώ υπό την εποπτεία του λειτουργούν κέντρα πληροφόρησης, στους Χουλιαράδες στην Άγναντα, στο Βουργαρέλι, στη Νεράιδα και στην Καλλιρρόη Ασπροποτάμου (θέση: Τρία Ποτάμια). Το πρόγραμμα δράσης που εφαρμόζει ο Φορέας Διαχείρισης στοχεύει:

- Στην προστασία, τη διατήρηση και τη διαχείριση της άγριας γλωρίδας και πανίδας, του φυσικού τοπίου και της πολιτιστικής κληρονομιάς, ως πολύτιμων εθνικών φυσικών πόρων.
- Στην παροχή ενός μεγάλου φάσματος ευκαιριών χρήσεων μέσα στο Πάρκο, για τους κατοίκους της περιοχής, με βασικό στόχο την αποτελεσματική διαχείριση και προστασία του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- Στην αποτελεσματική διαχείριση των επιπτώσεων από τις ανθρώπινες δραστηριότητες, με στόχο την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα της ζωής των κατοίκων, καθώς και τη διατήρηση της ιστορικής και πολιτιστικής παράδοσης και των αισθητικών αξιών της περιοχής.

Βασικές αρμοδιότητες του Φορέα Διαχείρισης αποτελούν:

- Η παρακολούθηση, επιτήρηση και φύλαξη του Εθνικού Πάρκου.
- Η εφαρμογή επιστημονικού προγράμματος παρακολούθησης της κατάστασης του περιβάλλοντος στην περιοχή του Πάρκου.
- Η πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση του κοινού και η ενημέρωση των επισκεπτών και των χρηστών του Εθνικού Πάρκου.
- Η ενημέρωση και συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων στη λειτουργία και διαχείριση του Εθνικού Πάρκου.
- Η προσφορά κοινωνικού έργου στην τοπική κοινωνία.

Ο Φορέας Διαχείρισης έχει δεσμευτεί ότι θα βρίσκεται κοντά στις τοπικές κοινωνίες και τους τοπικούς φορείς και με τη στήριξη και συνεργασία τους θα αναπτύξει

⁶⁷ Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων και Χαράδρας Αράχθου Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, www.tzoumerka-park.gr τελευταία επίσκεψη 20/12/2016

δραστηριότητες και θα εφαρμόσει προγράμματα που θα στοχεύουν στην προστασία του φυσικού πλούτου, στην ανάδειξη της περιοχής του Εθνικού Πάρκου, συμβάλλοντας έτσι ενεργά στη δημιουργία περιβαλλοντικής συνείδησης και στη θεσμοθέτηση διαδικασιών και μέτρων για την εξασφάλιση της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης.

Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου έχει ως εξής:

- Νόμος 1650/1986 (ΦΕΚ Α' 160/16.10.1986) όπως ισχύει «Για την προστασία του περιβάλλοντος».
- Ν. 2742/ 1999 (ΦΕΚ Α'207/7.10.1999) όπως ισχύει «Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις», Κεφάλαιο Ε': «Διοίκηση και διαχείριση προστατευόμενων περιοχών».
- ΠΔ / ΦΕΚ 49 Δ' / 12.2.2009 όπως ισχύει Χαρακτηρισμός της περιοχής των ορεινών όγκων των Τζουμέρκων (Αθαμανικών Ορέων), του Περιστερίου (Όρους Λάκμου), της χαράδρας του ποταμού Αράχθου και της ενδιάμεσης αυτών έκτασης της Κέντρο-δυτικής Πίνδου ως Εθνικού Πάρκου, καθορισμός ζωνών προστασίας, καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης και ίδρυση Φορέα Διαχείρισής της.
- ΥΑ 39798/ ΦΕΚ 2100Β' /29.09.2009 όπως ισχύει «Έγκριση κανονισμού Οικονομικής διαχείρισης του Φορέα Διαχείρισης».
- ΥΑ 39808/ ΦΕΚ 2152Β' /2.10.2009 όπως ισχύει «Έγκριση κανονισμού λειτουργίας του Διοικητικού Συμβουλίου του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αράχθου
- ΥΑ 39809 ΦΕΚ/2152Β' /2.10.2009: όπως ισχύει «Έγκριση κανονισμού για την εκτέλεση έργων, για την ανάθεση, παρακολούθηση και παραλαβή μελετών και υπηρεσιών, την προμήθεια, παράδοση και παραλαβή αγαθών, υλικών και προϊόντων και για τη σύναψη και εκτέλεση σχετικών συμβάσεων».
- ΥΑ 39803/ ΦΕΚ 2142Β' /2.10.2009 όπως ισχύει «Έγκριση κανονισμού λειτουργίας Υπηρεσιών και Προσωπικού του Φορέα Διαχείρισης».

- ΦΕΚ 415 ΥΟΔΔ'/16.09.2009 (ΥΑ 20134/15-9-2009) όπως ισχύει Συγκρότηση του Διοικητικού Συμβουλίου του Φ.Δ.
 - ΥΑ 52363/ΦΕΚ 546 ΥΟΔΔ'/31.12.2009 (Τροποποίηση).
 - ΥΑ 22758/ΦΕΚ 194 ΥΟΔΔ' /16.06.2011 (Τροποποίηση).
 - Νόμος 3937/2011 ο οποίος τροποποιεί τον νόμο 1650/1986
-
- ΥΑ 17998/ΦΕΚ 179 ΥΟΔΔ'/24.04.2013 (Τροποποίηση).
 - Το άρθρο 8 του Ν. 4109/2013 όπως ισχύει Κατάργηση και συγχώνευση νομικών προσώπων του Δημοσίου και ευρύτερου δημοσίου τομέα – Σύσταση Γενικής Γραμματείας για το συντονισμό του κυβερνητικού έργου και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α'16/23.01.2013), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 36 του Ν. 4342/2015 (ΦΕΚ 143Α'/9-11-2015) (52ΜΒ).
 - Απόφαση αριθ. πρωτ. οικ. 22479/ΦΕΚ 229 ΥΟΔΔ'/5-5-2016 (Τροποποίηση απόφασης συγκρότησης Δ.Σ.)⁶⁸

⁶⁸ Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων και Χαράδρας Αράχθου Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, www.tzoumerka-park.gr τελευταία επίσκεψη 20/12/2016

5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ

Με σκοπό την επιμέρους εκτίμηση και αξιολόγηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της σε τοπική κλίμακα, η περιοχή μελέτης διαιρέθηκε, με βάση γεωμορφολογικά και οικολογικά κριτήρια, σε 20 διακριτές γεωγραφικές υπο-ενότητες:

1. Περιοχή χαράδρας Αράχθου- Καλαρρύτεκου
2. Περιοχή κοιλάδας Καλαρρύτεκου
3. Λάπατα Δήμου Τζουμέρκων
4. Προφήτης Ηλίας Αμπελοχωρίου- Ραφταναίων
5. Ξηροβούνι
6. Κάτω τμήμα κοιλάδας Αράχθου
7. Περιοχή δυτικά χαράδρας Αράχθου
8. Δυτικές πλαγιές Περιστερίου
9. Βόρειες πλαγιές Περιστερίου
10. Οροπέδια- κορυφές Περιστερίου
11. Οξυά- Περιοχή Ρόνας
12. Ανατολικές πλαγιές Περιστερίου- Ασπροπόταμος
13. Κοιλάδα Μουτσαρίτικου
14. Ανατολικές- Νότιες πλαγιές Παχτουρίου
15. Θεοδώριανα- Περδικόβρυση
16. Νότια- Νοτιοδυτικά Τζουμέρκα
17. Κύριος όγκος Ορθοπλαγιών Τζουμέρκων
18. Οροπέδια-κορυφές Τζουμέρκων
19. Χαράδρες Άνω τμήματος Καλαρρύτεκου (Συρράκο, Καλαρρύτες, Ματσούκι)
20. Οροπέδια-κορυφές Κακαρδίτσας⁶⁹

⁶⁹ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και ... www.tzoumerka-park.gr

Σκοπός της διαίρεσης ήταν η πληρέστερη κατανόηση και αξιολόγησή της περιοχής μελέτης σε σχέση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων υπο-ενοτήτων, το υφιστάμενο καθεστώς προστασίας, τυχόν προβλήματα, τις ενασκούμενες ανθρώπινες δραστηριότητες και γενικά την ανθρώπινη παρουσία.

5.1 Κάτω Τμήμα Κοιλιάδας Αράχθου

Πρόκειται για την κοιλάδα του ποταμού Αράχθου, κοντά στην κοίτη του ομώνυμου ποταμού από τη γέφυρα της Πλάκας και κάτω. Η περιοχή αυτή χαρακτηρίζεται από δασωμένες πλαγιές με συνήθως μέτρια κλίση. Υπάρχει πυκνή βλάστηση θαμνώνων με κουμαριές- ρείκια και κατά τόπους αριές και δάφνες. Συχνή είναι η παρουσία συστάδων πλατάνου και γενικά υπάρχει ενδιαφέρουσα και ποικιλόμορφη παραποτάμια βλάστηση. Συχνή επίσης είναι η παρουσία «τοπίων διάβρωσης», με χαρακτηριστικά σημεία κατολισθήσεων όπως στη θέση «Ρίπες»- Ανάληψη», όπου υπάρχει μια από τις μεγαλύτερες κατολισθήσεις στην περιοχή, ακριβώς δίπλα από την κοίτη του ποταμού. Το άνω τμήμα αυτής της περιοχής, δηλαδή από τη γέφυρα της Πλάκας έως το σημείο «Ρίπες-Ανάληψη» (ανάντη του χωριού Δαφνωτή), έχει ιδιαίτερο αισθητικό ενδιαφέρον διότι πλαισιώνεται από τον όγκο του Ξηροβουνίου και έχει πολύ μεγάλη ποικιλότητα ενδιαιτημάτων. Κατάντη της θέσης «Ανάληψη» και έως το σημείο της γέφυρας Τζαρή, η περιοχή διατηρεί το υψηλό ενδιαφέρον για τη βιο-ποικιλότητα και έχει υπάρξει έντονη ανάπτυξη της παραποτάμιας δασικής βλάστησης λόγω του περιορισμού των γεωργικών και κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων. Αφθονη και σταθερή είναι η παροχή του ποταμού. Η ιχθυοπανίδα της περιοχής είναι σαφώς διαφορετική ως προς την ποσοστιαία σύνθεση ειδών, από τα ανάντη τμήματα του Αράχθου ή τους παραπόταμους του, με έντονη την παρουσία μεγάλων ατόμων του Στρωσιδίου (*Barbus albanicus*). Ενδιαφέρον παρουσιάζει η παρουσία της βίδρας, του μαυροπελαργού, του σφηκιάρη. Συχνά η περιοχή χρησιμοποιείται από γλάρους και ερωδιούς (σταχτοτσικνιάς). Οικισμοί: Χαρακτηριστικό της υπο-ενότητας αυτής είναι η παρουσία οικισμών και μεμονωμένων αγροικιών. Υπάρχουν αρκετές εκτάσεις με εγκαταλειμμένες και

ορισμένες σύγχρονες καλλιέργειες. Η κτηνοτροφία είναι εκτατικής μορφής και μόνιμη. Ποτάμιες δραστηριότητες αναψυχής (ράφτινγκ) και ερασιτεχνική αλιεία λαμβάνουν χώρα στον ποταμό. Σημαντικό πρόβλημα για την περιοχή αποτελεί η εγκατάλειψη της παραδοσιακής καλλιέργειας γης. Στην περιοχή έχει χωροθετηθεί η κατασκευή μεγάλου φράγματος (φράγμα Αγ. Νικολάου), το οποίο θα οδηγήσει στην κατάκλιση μεγάλης έκτασης αυτής της υπο-ενότητας.

Το ιστορικό του έργου έχει ως εξής. Ο σχεδιασμός των ΥΗΕ στο μέσο ρου του ποταμού Αράχθου από τη ΔΕΗ (1984-86), προέβλεπε μεταξύ άλλων και το ΥΗΕ Αγίου Νικολάου, με φράγμα ύψους 115 m περίπου (με στέψη στο υψόμετρο +276.30), ωφέλιμο όγκο ταμιευτήρα 100 m³ και κατακλυζόμενη έκταση 5000 στρεμμάτων. Με την προβλεπόμενη μέγιστη στάθμη λειτουργίας του ταμιευτήρα στο υψόμετρο +270 θα κατακλυζόταν στο σύνολό της η ιστορική γέφυρα της Πλάκας (κοίτη ποταμού στη θέση της γέφυρας στο +238, κλειδα γέφυρας στο +256 περίπου).

Η ετήσια παραγωγή του έργου, με βάση τα μάλλον αισιόδοξα υδρολογικά στοιχεία της εποχής, προβλεπόταν στις ~400 GWh και η ισχύς των μονάδων του υδροηλεκτρικού σταθμού στα 140 MW. Το έργο περιλαμβανόταν, μέχρι και στο τελευταίο, πριν από το νόμο για την απελευθέρωση της αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας, εγκεκριμένο από το ΥΠ.ΑΝ. πενταετές πρόγραμμα της ΔΕΗ (1998-2002), με την προοπτική ανασχεδιασμού του λόγω και της κατάκλυσης της γέφυρας της Πλάκας, αλλά περιλαμβάνεται επίσης ακόμη και στα διάφορα κατά καιρούς διαχειριστικά σχέδια των υδατικών πόρων της Ηπείρου.

Όταν η ΔΕΗ εγκατέλειψε την ιδέα να κατασκευάσει το έργο, υπεβλήθη πρόταση από ιδιώτη επενδυτή, ο οποίος και έλαβε, εδώ και μερικά χρόνια, την προβλεπόμενη άδεια παραγωγής από τη ΡΑΕ, για κατασκευή στην ίδια περιοχή, μικρότερου σε ύψος φράγματος (~90 m), δηλαδή με μέγιστη στάθμη λειτουργίας κατά 30 m χαμηλότερη από την αρχική (στο +240), με κατακλυζόμενη έκταση 2700 στρέμματα, με υπόγειο αγωγό προσαγωγής (σήραγγα) προς το σταθμό παραγωγής μήκους 7.5 km, και πρόβλεψη για οικολογική παροχή 6 m³/s, στον πόδα του φράγματος, ώστε να διατηρείται συνεχής ροή στο ενδιάμεσο τμήμα της κοίτης μεταξύ φράγματος και σταθμού παραγωγής. Η οικολογική παροχή προβλέπεται να παρέχεται μέσω μικρού υδροηλεκτρικού σταθμού εγκατεστημένου στον πόδα του φράγματος.

Η εγκατεστημένη ισχύς του κυρίως σταθμού παραγωγής θα είναι ~90 MW, με εκτιμώμενη συνολική παραγωγή ενέργειας ~320 GWh. Το συνολικό κόστος του έργου εκτιμάται περί τα 150 εκατ. €. Τέλος σημαντικό από περιβαλλοντική άποψη

είναι να επισημανθεί ότι με το υπόψη σχήμα αξιοποίησης όταν ο ταμιευτήρας θα βρίσκεται στη ΜΣΛ, θα κατακλύζεται μόνο ένα μικρό τμήμα της κοίτης του ποταμού, βάθους 2.0 m περίπου, στην περιοχή της ιστορικής γέφυρας της Πλάκας.

Παρά τις ριζικές τροποποιήσεις σχεδιασμού, ώστε να μη θίγεται το γεφύρι της Πλάκας, το ΣτΕ έχει απορρίψει τους περιβαλλοντικούς όρους του έργου ⁷⁰.

Επίσης να επισημανθεί πως στο οδικό δίκτυο της ευρύτερης περιοχής υπάρχουν σημεία, όπου τα έργα οδοποιίας, που έχουν γίνει, έχουν προκαλέσει διάβρωση και κατολισθήσεις. Γενικότερα για την δυτική Ελλάδα καταγράφεται πως η λιθολογική σύσταση και δομή δημιουργούν συνθήκες αρκετά επισφαλείς, ιδιαίτερα στις περιοχές που καταλαμβάνονται από τους χαλαρούς σχηματισμούς και αργιλομιγή ιζήματα, όπως π.χ. σε πολλούς οικισμούς στους νομούς Ιωαννίνων. ^{71 72}

5.2 Δυτικές Πλαγιές Περιστερίου

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από την παρουσία πλαγιών με απότομη και μέτρια κλίση. Η βλάστηση αποτελείται κύρια από αείφυλλους και φυλλοβόλους θαμνώνες και λιγότερο από δάση με φυλλοβόλα δέντρα νεαρών ηλικιακών κλάσεων. Κατά τόπους εμφανίζονται αραιές ενδιαφέρουσες συστάδες φυλλοβόλων (οστρυνές, σφενδάμια). Υπάρχουν χαρακτηριστικές βραχώδεις πλαγιές, χαλικώνες και ορεινά και υποαλπικά λιβάδια. Η παραποτάμια βλάστηση περιλαμβάνει πλατάνια και σκλήθρα. Χαρακτηριστική είναι η παρουσία οικισμών, στα μεσαία υψόμετρα (600- 800 μ), οι οποίοι κατοικούνται όλο το χρόνο. Επίσης υπάρχουν διάσπαρτες αγροικίες και μικροί οικισμοί, ως επί το πλείστον εγκαταλειμμένοι. Αξιοσημείωτη είναι η παρουσία σύγχρονων, αλλά και πολλών εγκαταλειμμένων γεωργικών καλλιεργειών. Σε σημαντικές εκτάσεις, διακρίνονται έντονα φαινόμενα διάβρωσης. Πρόκειται για περιοχή τροφοληψίας και πιθανά φωλεοποίησης αρπακτικών πουλιών. Στα μεσαία υψόμετρα υπάρχουν ενδιαιτήματα αρκούδας, ζαρκαδιού, αγριογούρουνου. Η παρουσία της βίδρας αποτελεί χαρακτηριστικό των ποτάμιων οικοσυστημάτων. Η

⁷⁰ Στεφανάκος, Μουτάφης, Πραγματικές Περιβαλλοντικές Ανησυχίες και Προβληματισμοί ή Αφορμές για Καθολική Αντίθεση στα Μεγάλα Φράγματα -

<http://portal.tee.gr/portal/page/portal/teelar/EKDILWSEIS/damConference/eisigiseis/2.1.pdf>

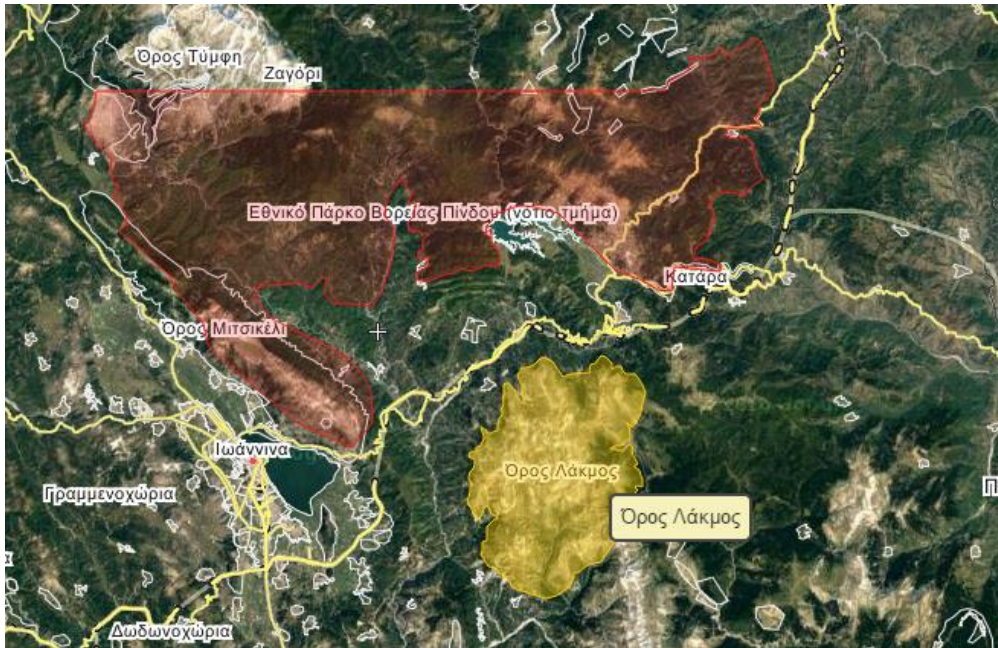
⁷¹ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και ... www.tzoumerka-park.gr

⁷² Ντίνη Μεταξιτινού Το κατολισθητικό φαινόμενο και η διαχείριση της συναρτημένης διακινδύνευσης. Η περίπτωση του ελλαδικού χώρου με έμφαση στον Νομό Ιωαννίνων, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης Πολυτεχνική Σχολή Ξάνθης Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Τομέας Γεωτεχνικής Μηχανικής - 2012

περιοχή αποτελεί σημαντικό χώρο φωλιάσματος και τροφοληψίας του χρυσαετού, του φιδαιτού, του πετρίτη και της πετροπέδικας καθώς και αναζήτησης τροφής του όρνιου και του Κιρκινεζιού, ενώ στο παρελθόν του ασπροπάρη και του Γυπαετού. Επίσης η περιοχή παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον λόγω της προσέλκυσης πολύ μεγάλων πληθυσμών Κιρκινεζιού για τροφοληψία Οικισμοί: Υπάρχουν διάσπαρτοι οικισμοί και αγροικίες. Περιορισμένη γεωργία. Μόνιμη και περιορισμένη εποχιακή (καλοκαίρι) κτηνοτροφία εκτατικής μορφής.

5.3 Βόρειες Πλαγιές Περιστερίου

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από πλαγιές με απότομη και μέτρια κλίση. Η βλάστηση αποτελείται από αείφυλλους και φυλλοβόλους θαμνώνες και λιγότερο δάση με φυλλοβόλα δέντρα νεαρών ηλικιακών κλάσεων. Ενδιαφέρον παρουσιάζει σημαντική συστάδα αιωνόβιων ατόμων ορεινής αρκεύθου. Στην υπο- ενότητα αυτή διακρίνονται βραχώδεις -μέτριας κλίσης- πλαγιές, χαλικώνες και ορεινά και υποαλπικά λιβάδια. Χαρακτηριστική είναι η παρουσία οικισμών στα μεσαία υψόμετρα (600- 800 μ). Επίσης υπάρχουν διάσπαρτες αγροικίες και μικροί οικισμοί, που κατοικούνται μόνιμα ή εποχιακά. Επιπλέον υπάρχουν περιορισμένης έκτασης σύγχρονες καλλιέργειες. Πρόκειται για περιοχή τροφοληψίας αρπακτικών πουλιών. Αποτελεί επίσης ιστορικά σημαντική περιοχή για την αναζήτηση της τροφής και το κούρνιασμα του όρνιου και του Γυπαετού.

Εικόνα 21 Το όρος Λάκμος σε σχέση με το Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων⁷³

Η περιοχή αυτή περιλαμβάνει αξιόλογα υποαλπικά ενδιαιτήματα για τα στρουθιόμορφα πουλιά και την ασπόνδυλη πανίδα των υψηλών υψομέτρων, συμπεριλαμβάνοντας ενδημικά είδη. Εποχιακή επίσης είναι η παρουσία της αρκούδας. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η παρουσία βίδρας, και άγριας πέστροφας σε ορισμένους μικρούς παραπόταμους του Μετσοβίτικου ποταμού. Επίσης η παρουσία αποικιών αλπικού τρίτωνια σε μικρές υδατοσυλλογές αποτελεί ένα ακόμα ενδιαφέρον στοιχείο της υπο-ενότητας αυτής.

Στα χαμηλότερα υψόμετρα της υπο-ενότητας αυτής υπάρχουν ορισμένοι οικισμοί. Στην περιοχή υπάρχουν λιγοστές καλλιέργειες. Η κτηνοτροφία είναι εκτατική, μόνιμη και εποχιακή (καλοκαίρι). Στα χαμηλά υψόμετρα, εκτός της περιοχής, υπάρχουν λίγες μονάδες εντατικής κτηνοτροφίας (χοιροστάσια). Σημαντικά προβλήματα: Διάνοιξη ορεινών οδών. Σημερινό καθεστώς προστασίας: Περιέχεται εξ ολοκλήρου στην περιοχή Natura 2000 «Όρος Λάκμος (Περιστέρι)», GR2130007. Δεν υπάρχουν άλλες θεσμοθετημένες προστατευόμενες περιοχές. Δεν περιλαμβανόταν στην ΕΠΜ ανάδειξης χαράδρας Αράχθου & ευρύτερης περιοχής (Τομεακή, Χωροταξική ειδική μελέτη) (2006).

⁷³ www.wikimapia.com

5.4 Οροπέδια Κορυφές Περιστερίου

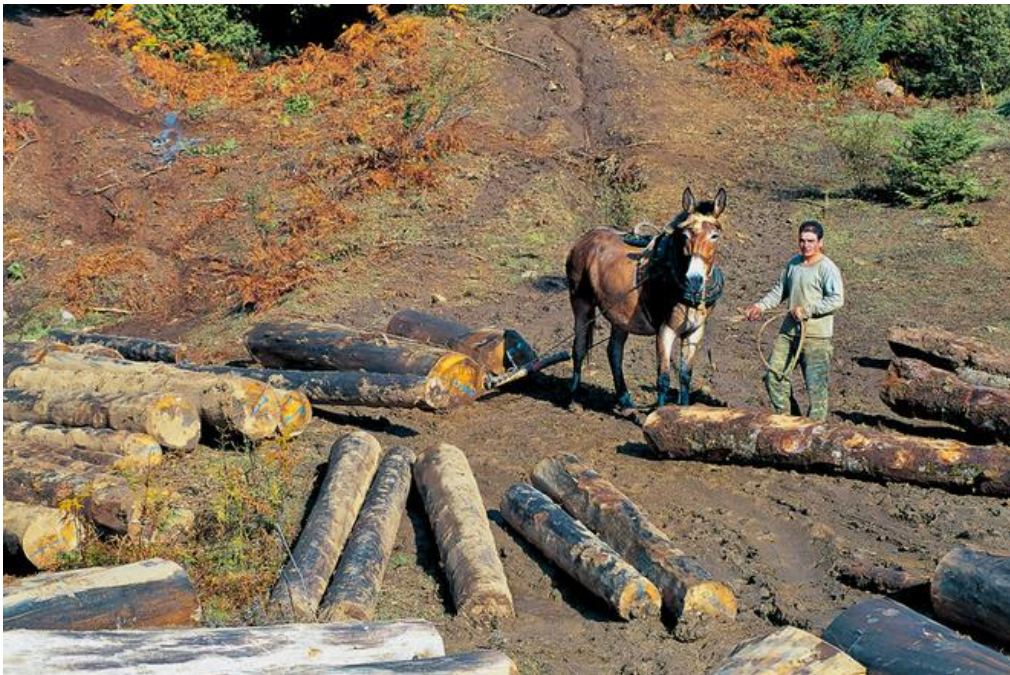
Η περιοχή χαρακτηρίζεται από την παρουσία οροπεδίων σε υψηλά υψόμετρα, καθώς και πλαγιών με ποικιλία κλίσεων και εκθέσεων. Χαλικώνες και ορεινά, υπο-αλπικά λιβάδια υπάρχουν επίσης στην περιοχή αυτή. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι μικρές φυσικές ή ημιφυσικές λίμνες με αποικίες αλπικού τρίτωνα. Η περιοχή περιλαμβάνει σημαντικά ενδιαιτήματα της σπάνιας οχιάς των λιβαδιών. Είναι σημαντική περιοχή τροφοληψίας αρπακτικών πουλιών, όπως ο φιδαιτός και ο πετρίτης και σποραδικά του όρνιου. Επίσης αξιόλογη είναι η παρουσία του χρυσαετού. Η περιοχή αυτή περιλαμβάνει αξιολογότερα υποαλπικά ενδιαιτήματα για τα στρουθιόμορφα πουλιά και την ασπόνδυλη πανίδα των υψηλών υψομέτρων, συμπεριλαμβάνοντας ενδημικά είδη. Επίσης περιστασιακή είναι η παρουσία του αγριόγιδου στην περιοχή αυτή. Δεν υπάρχει σήμερα ούτε υπήρξε στο παρελθόν κανένας μόνιμος οικισμός στην περιοχή αυτή. Η παρουσία του ανθρώπου είναι εποχιακή (καλοκαίρι) ή περιστασιακή. Υπάρχει αξιόλογη εκτατική εποχιακή κτηνοτροφία (καλοκαίρι), που περιλαμβάνει κύρια κοπάδια προβάτων, ενώ τα τελευταία χρόνια και αγέλες αγελάδων. Άλλες δραστηριότητες που γίνονται στην περιοχή αυτή είναι η ορειβασία και το κυνήγι, κυρίως πέρδικας. Ενδεχόμενα υπερθήρευση ειδών άγριας πανίδας. Σημερινό καθεστώς προστασίας: Περιέχεται εξ ολοκλήρου στην περιοχή Natura 2000 «Όρος Λάκμος (Περιστερι)», (GR2130007). Στην ΕΠΜ ανάδειξης χαράδρας Αράχθου & ευρύτερης περιοχής (Τομεακή, Χωροταξική ειδική μελέτη) (2006), περιλαμβανόταν μεγάλο τμήμα της, το οποίο είχε προταθεί να συμπεριληφθεί σε Ζώνη Προστασίας της Φύσης.

5.5 Οξυά- Περιοχή Ρόνας

Η περιοχή διακρίνεται από την παρουσία αξιόλογων δασών ελάτης και δευτερευόντως οξιάς, καθώς και από τις επιβλητικές ορεινές εξάρσεις, τις μικρές ορεινές κοιλάδες και τα οροπέδια. Οι πλαγιές χαρακτηρίζονται από απότομες και μέτριες -ως επί το πλείστον- κλίσεις. Πρόκειται για σημαντικό βιότοπο της οχιάς των λιβαδιών. Είναι σημαντική περιοχή τροφοληψίας και ενδεχομένως φωλεοποίησης αρπακτικών πουλιών. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η παρουσία του χρυσαετού και το γεγονός ότι αποτελεί σημαντικό χώρο για την πετροπέρδικα. Περιλαμβάνει σημαντικές, σε εθνικό επίπεδο, βιοκοινότητες πουλιών μεγάλων υψομέτρων και

ορεινών λιβαδιών, καθώς επίσης και μικτά δάση με αιωνόβια δέντρα διαφόρων δασικών ειδών και μεγάλη πυκνότητα δρυκολαπτών, όπως της μαυροτσικλιτάρας. Πρόκειται για πιθανή περιοχή φωλεοποίησης γυπαετού στο πρόσφατο παρελθόν. Η παρουσία μικρού αριθμού αγριόγιδου φαίνεται πως είναι σταθερή. Περιλαμβάνει άριστα ενδιαιτήματα αρκούδας. Υπάρχουν ιδιαίτερα αξιόλογοι πληθυσμοί άγριας πέστροφας στο ρέμα της Ρόνας. Επίσης υπάρχουν αξιόλογα ενδιαιτήματα ζαρκαδιού και λιγότερο αγριογούρουνου. Αποτελεί τη ζώνη σύνδεσης του «Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων- Περιστερίου- χαράδρας Αράχθου», τόσο με τη Βόρεια Πίνδο (Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου) όσο και με την ανατολική Κεντρική Πίνδο και την Περιοχή Οικοανάπτυξης Ασπροποτάμου- Κόζιακα.

Δεν υπάρχει σήμερα ούτε υπήρξε στο παρελθόν κανένας μόνιμος οικισμός στην περιοχή αυτή. Στα χαμηλά υψόμετρα υπάρχουν αγροί, από τους οποίους λιγστοί καλλιεργούνται ακόμα και σήμερα, καθώς επίσης και μικρά, πρόχειρης κατασκευής κτίσματα, για γεωργική και κτηνοτροφική χρήση. Λαμβάνει χώρα δασική εκμετάλλευση.

Εικόνα 22 Ανέκαθεν οι ορεσίβιοι κάτοικοι της Κεντρικής Πίνδου ήταν κτηνοτρόφοι και υλοτόμοι.⁷⁴

Η κτηνοτροφία είναι εκτατικής μορφής, κύρια μόνιμη, αλλά και εποχιακή (καλοκαίρι). Άλλες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή αυτή είναι η

⁷⁴ <http://www.vlahoi.net/periigiseis/perasma-mparou.html>

ορειβασία και το κυνήγι. Σημαντικά προβλήματα: Διάνοιξη δασικών και ορεινών οδών. Υποβάθμιση αισθητικής του τοπίου από έργα οδοποιίας και τη διάβρωση του εδάφους. Διευκόλυνση πρόσβασης κυνηγών και λαθροθηρών. Ενδεχόμενα υπερθήρευση ειδών άγριας πανίδας. Λαθροθηρία. Σημερινό καθεστώς προστασίας: Το δυτικό τμήμα της περιοχής αυτής περιέχεται στην περιοχή του δικτύου Natura 2000: «Όρος Λάκμος (Περιστέρι)», GR2130007. Δεν υπάρχουν άλλες θεσμοθετημένες προστατευόμενες περιοχές. Η περιοχή αυτή συνορεύει με την περιοχή του δικτύου Natura 2000 «Ανήλιο- Κατάρρα» GR 1440002), καθώς και με την περιοχή του δικτύου Natura 2000 «Ασπροπόταμος» (GR 1440001). Η περιοχή «Οξιά- Ρόνα» δεν περιλαμβάνονταν στην ΕΠΜ ανάδειξης χαράδρας Αράχθου & ευρύτερης περιοχής (Τομεακή, Χωροταξική ειδική μελέτη) (2006).

5.6 Ανατολικές Πλαγιές Περιστερίου- Ασπροπόταμος

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από την παρουσία αξιόλογων δασών ελάτης και οξιάς. Φυλλοβόλα δάση με δρυς και λοιπά συνοδευτικά είδη απλώνονται στα χαμηλότερα υψόμετρα. Επιβλητικές ορεινές εξάρσεις, μικρές ορεινές κοιλάδες και οροπέδια, πλαγιές -ως επί το πλείστον- με απότομες και μέτριες κλίσεις χαρακτηρίζουν επίσης την υπο- ενότητα αυτή. Η περιοχή περιλαμβάνει σημαντικά ενδιαιτήματα της σπάνιας οχιάς των λιβαδιών. Πρόκειται για σημαντική περιοχή τροφοληψίας και ενδεχομένως φωλεοποίησης αρπακτικών πουλιών. Επίσης χαρακτηριστική είναι η παρουσία του χρυσαετού, του φιδαιτού και του πετρίτη. Πρόκειται για σημαντική περιοχή για την πετροπέρδικα σήμερα, καθώς και για την αναζήτηση της τροφής και το κούρνιασμα του όρνιου και την αναπαραγωγή του Γυπαετού στο πρόσφατο παρελθόν. Περιλαμβάνει δάση με αιωνόβια έλατα και μεγάλη πυκνότητα δρυοκολαπτών, όπως της μαυροτσικλιτάρας. Επίσης υπάρχουν αξιολογότερα υποαλπικά ενδιαιτήματα για τα στρουθιόμορφα πουλιά και την ασπόνδυλη πανίδα των υψηλών υψομέτρων, συμπεριλαμβάνοντας ενδημικά είδη. Είναι μόνιμη η παρουσία του αγριόγιδου και της αρκούδας. Περιλαμβάνει αξιόλογα έως μέτρια ενδιαιτήματα ζαρκαδιού και αγριογούρουνου. Ουσιαστικά πρόκειται για τη ζώνη σύνδεσης του «Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων- Περιστερίου- χαράδρας Αράχθου» με την ανατολική Κεντρική Πίνδο και την Περιοχή Οικοανάπτυξης Ασπροποτάμου (ΕΠΜ Ασπροποτάμου, 1990). Οικισμοί: Υπάρχει μόνο ένας οικισμός, το Χαλίκι, ο οποίος έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός, στα όρια της περιοχής. Πρόκειται για μόνιμο οικισμό, ο οποίος όμως

σχεδόν εγκαταλείπεται από τους κατοίκους το χειμώνα. Κύρια δραστηριότητα των κατοίκων είναι η εκτατική εποχιακή κτηνοτροφία τους καλοκαιρινούς μήνες, καθώς και η δασική εκμετάλλευση και ο τουρισμός τα τελευταία χρόνια. Άλλες δραστηριότητες σχετίζονται με την ορειβασία και το κυνήγι.

Σχεδόν όλη η περιοχή περιλαμβάνεται στην περιοχή του δικτύου Natura 2000: «Όρος Λάκμος (Περιστερί)», GR2130007. Επιπλέον συνορεύει με την περιοχή του δικτύου Natura 2000 «Ασπροπόταμος» (GR1440001). Η τελευταία έχει προταθεί να ενταχθεί στην Περιοχή Οικοανάπτυξης Ασπροποτάμου- Κόζιακα, βάση της ΕΠΜ Ασπροποτάμου- Κόζιακα (1999). Μικρό τμήμα των ανατολικών πλαγιών του Περιστερίου, είναι θεσμοθετημένο ως Καταφύγιο Άγριας Ζωής (ΚΑΖ Κούτσουρο). Οι ανατολικές πλαγιές του Περιστερίου δεν περιλαμβάνονταν στην ΕΠΜ ανάδειξης χαράδρας Αράχθου & ευρύτερης περιοχής (Τομεακή, Χωροταξική ειδική μελέτη) (2006).⁷⁵

5.7 Ανατολικές- Νότιες πλαγιές Παχτουρίου

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από την παρουσία αξιόλογων ώριμων δασών ελάτης καθώς και δασών ή συστάδων οξιάς. Επίσης υπάρχουν φυλλοβόλα δάση με δρυς και λοιπά φυλλοβόλα συνοδευτικά είδη στα χαμηλότερα υψόμετρα. Η περιοχή διακρίνεται από τις ορεινές εξάρσεις με χαρακτηριστικές ορθοπλαγιές, λούκια, διαζώματα (ζωνάρια) και χαλικώνες στα μεγάλα υψόμετρα. Οι πλαγιές είναι κυρίως επικλινείς και απότομες. Αποτελεί σημαντική περιοχή τροφοληψίας και ενδεχομένως φωλεοποίησης αρπακτικών πουλιών. Περιλαμβάνει τυπικά είδη δασόβιας ορνιθοπανίδας, συμπεριλαμβάνοντας σπάνια είδη, όπως διάφορα είδη δρυοκολαπτών (μαύρος δρυοκολάπτης, λευκονώτης κα). Σημαντική είναι η παρουσία του χρυσαετού και ενδεχομένως η περιοχή αποτελεί χώρο φωλεοποίησής του. Χαρακτηριστική είναι η θερινή παρουσία όρνιων και στο παρελθόν του Γυπαετού. Πολύ πιθανή είναι η παρουσία μικρού αριθμού αγριόγιδου. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η εμφάνιση αρκούδας σε ικανοποιητικά ενδιαιτήματα. Ικανοποιητικά ενδιαιτήματα ζαρκαδιού και μέτρια αγριογούρουνου υπάρχουν επίσης στην περιοχή. Οικισμοί: Εντός της υπο-ενότητας υπάρχουν 5 οικισμοί (Παχτούρι, Νεράιδα, Αετός, Λαφίνα, Αρματολικό). Οι δύο από τους παραπάνω οικισμούς (Παχτούρι, Νεράιδα) εγκαταλείπονται σχεδόν εξ ολοκλήρου το χειμώνα. Κύρια δραστηριότητες των κατοίκων είναι η εκτατική

⁷⁵ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και ... www.tzoumerka-park.gr

εποχιακή κτηνοτροφία (το καλοκαίρι) από κοπάδια προβάτων και αγέλες αγελάδων, καθώς και η περιορισμένη μόνιμη κτηνοτροφία (αίγες, πρόβατα) στα χαμηλότερα υψόμετρα. Άλλη παραγωγική δραστηριότητα σχετίζεται με τη δασική εκμετάλλευση. Στην περιοχή λαμβάνει χώρα περιορισμένης έντασης ορειβασία καθώς και διεξαγωγή κυνηγιού. Σημαντικά προβλήματα: Διάνοιξη δασικών και ορεινών οδών. Υποβάθμιση αισθητικής του τοπίου.

Σημερινό καθεστώς προστασίας: Σημαντικό τμήμα της περιοχής βρίσκεται εντός της περιοχής Natura 2000 «Όρη Αθαμάνων (Νεράϊδα)», GR2110002. Δεν υπάρχουν άλλες θεσμοθετημένες προστατευόμενες περιοχές. Η περιοχή δεν περιλαμβανόταν στην ΕΠΜ ανάδειξης χαράδρας Αράχθου & ευρύτερης περιοχής (Τομεακή, Χωροταξική ειδική μελέτη) (1996). Οι περιοχές των χαμηλών υψομέτρων εξαιρούνται από την προστατευόμενη περιοχή. Αναφορικά με τους οικισμούς, μόνο το Παχτούρι περιλαμβάνεται στην προστατευόμενη περιοχή.

5.8 Κύριος όγκος Ορθοπλαγιών Τζουμέρκων

Αναφορικά με τη δενδρώδη βλάστηση στην περιοχή αυτή υπάρχουν αξιόλογα δάση και συστάδες ελάτης, καθώς και λιγοστά μεμονωμένα δέντρα ορεινής αρκεύθου. Γενικά η περιοχή χαρακτηρίζεται από επιβλητικές ορεινές εξάρσεις με αξιόλογες ορθοπλαγιές, ιδιαίτερα επικλινείς πλαγιές, λούκια, διαζώματα (ζωνάρια) με ποώδη βλάστηση και χαλικώνες. Στην περιοχή εντοπίζονται σπάνιοι γεωμορφολογικοί σχηματισμοί. Πρόκειται για σημαντική περιοχή τροφοληψίας και φωλεοποίησης αρπακτικών πουλιών (χρυσαιτού, φιδαιτού, πετρίτη και βραχοκιρκίνεζου) καθώς και της πετροπέρδικας. Περιλαμβάνει επίσης ώριμες συστάδες ελάτης με σημαντική παρουσία δρυοκολαπτών. Ιστορικά πρόκειται για τη σημαντικότερη περιοχή για τον Γυπαετό και τα Όρνια. Σταθερή είναι η θερινή παρουσία των όρνιων. Η παρουσία του αγριόγιδου στο πρόσφατο παρελθόν ήταν σταθερή. Οικισμοί: Δεν υπάρχουν οικισμοί ούτε αγροικίες εντός της υπο-ενότητας αυτής. Εποχιακή (θερινή) εκτατική κτηνοτροφία, κύρια από κοπάδια προβάτων (και αιγών), καθώς και αγέλες αγελάδων. Δεν λαμβάνει χώρα δασική εκμετάλλευση. Ορειβασία, δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής και λιγότερο κυνήγι λαμβάνουν επίσης χώρα.

5.9 Χαράδρες Άνω τμήματος Καλαρρύτεκου (Συρράκο, Καλαρρύτες, Ματσούκι)

Πρόκειται για τρεις κύριες σημαντικές χαράδρες, με δευτερεύουσες διακλαδώσεις, ανάμεσα και γύρω από τα χωριά: Συρράκο, Καλαρρύτες και Ματσούκι. Οι δύο πρώτοι οικισμοί είναι χαρακτηρισμένα ως παραδοσιακοί, καθώς και ως Τόποι Ιδιαίτερου Φυσικού κάλλους και Ειδικής Κρατικής Προστασίας. Η περιοχή αυτή περιλαμβάνει τοπία υψηλού αισθητικού κάλλους που σχηματίζονται από πληθώρα γεωμορφολογικών σχηματισμών καθώς και ποικιλόμορφων σχηματισμών ορεινών υδάτων, όπως πηγαία ρέματα, φυσικοί μόνιμοι και εποχιακοί καταρράκτες. Η βλάστηση αποτελείται από σκληρόφυλλους αείφυλλους θαμνώνες και φυλλοβόλα είδη της παραμεσογειακής ζώνης βλάστησης, ενώ ιδιαίτερα συχνή είναι η παρουσία της υποκαστανιάς. Αξιοσημείωτη είναι η παρουσία μεμονωμένων δέντρων ορεινής αρκεύθου, ενώ αξιόλογη θεωρείται η ύπαρξη του ώριμου δάσους πουρναριού σε δενδρώδη μορφή στο βακούφικο δάσος της Ι. Μονής Βύλιζας. Όσον αφορά στα είδη πανίδας, η παρουσία της αρκούδας είναι σταθερή τα τελευταία χρόνια, υπάρχουν αξιόλογα ενδιαιτήματα ζαρκαδιού και στα ρέματα εντοπίζεται η βίδα. Επίσης η περιοχή αποτελεί χώρο φωλεοποίησης σπάνιων πουλιών, όπως ο πετρίτης και παλαιότερα ο μαυροπελαργός. Ακόμα, υπάρχουν σημαντικά πεδία αναπαραγωγής της άγριας Πέστροφας. Τέλος, στην περιοχή αυτή εντοπίζονται πολλά ενδιαφέροντα πολιτισμικά μνημεία –χαρακτηρισμένα ή μη-, όπως: παραδοσιακές πέτρινες γέφυρες, λιθόκτιστα μονοπάτια, μύλοι, μοναστήρια (Ι.Μ. Κηπίνας και Ι.Μ. Βύλιζας) κ.ά. Στην περιοχή, υπάρχουν τρεις οικισμοί (Ματσούκι, Καλαρρύτες, Συρράκο), από τους οποίους οι δύο τελευταίοι είναι χαρακτηρισμένοι ως παραδοσιακοί. Η ανθρώπινη παρουσία είναι περισσότερο έντονη τους θερινούς μήνες και αισθητά περιορισμένη το χειμώνα.

Εικόνα 23 Καλαρρύτες με φόντο τα χιόνια της Κακαρδίτσας⁷⁶

5.10 Οροπέδια-κορυφές Κακαρδίτσας

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από την παρουσία οροπεδίων σε υψηλά υψόμετρα, τις πλαγιές με ποικιλία κλίσεων και εκθέσεων, τους μεγάλους χαλικώνες και τα ορεινά, υπο-αλπικά λιβάδια με αρκετά μεγάλη ποικιλότητα ενδιαιτημάτων. Περιλαμβάνει αξιόλογα ενδιαιτήματα της οχιάς των λιβαδιών. Αποτελεί σημαντική περιοχή τροφοληψίας και φωλιάσματος αρπακτικών πουλιών, όπως του χρυσαετού, του πετρίτη και του βραχοκιρκίνεζου, ενώ η παρουσία του όρνιου είναι σταθερή τους καλοκαιρινούς μήνες. Επίσης περιλαμβάνει σημαντικές βιοκοινότητες πουλιών των μεγάλων υψομέτρων. Τέλος περιστασιακή είναι η παρουσία μικρού αριθμού αγριόγιδου σε επιμέρους θέσεις της περιοχής. Σχετικά με το θέμα των οικισμών δεν έχει υπάρξει κανένας μόνιμος οικισμός στην περιοχή αυτή.

Η παρουσία του ανθρώπου στην περιοχή αυτή είναι εποχιακή ή περιστασιακή. Αποκλειστική παραγωγική δραστηριότητα στην περιοχή είναι εποχιακή εκτατική κτηνοτροφία κατά τους θερινούς μήνες (κύρια κοπάδια προβάτων και τα τελευταία χρόνια και αγέλες αγελάδων). Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα κοπάδια που αποτελούνται από ζώα της τοπικής φυλής προβάτων. Άλλες δραστηριότητες σχετίζονται με την ορειβασία και το κυνήγι. Σημαντικά προβλήματα αποτελούν η

⁷⁶ <http://www.vlahoi.net/periigiseis/perasma-mparou.html>

διάνοιξη πολλών ορεινών οδών είναι ένα από τα προβλήματα της περιοχής, που οδηγεί στην υποβάθμιση αισθητικής του τοπίου, στη διευκόλυνση της πρόσβασης κυνηγών και λαθροκυνηγών και ενδεχομένως στην υπερθήρευση & λαθροθηρία. Σημαντικό τμήμα της περιοχής βρίσκεται εντός της περιοχής Natura 2000: «Όρη Αθαμάνων (Νεράϊδα)» (GR2110002). Τμήμα της περιοχής έχει χαρακτηριστεί (2005) ως Καταφύγιο Άγριας Ζωής (ΚΑΖ Ματσουκίου).⁷⁷

6. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ ΤΟ ΠΑΡΚΟ

6.1 Προβλήματα στον Φυσικό Πλούτο του Πάρκου

Σχετικά με την πανίδα και την χλωρίδα του πάρκου παρουσιάζονται προβλήματα στα όρη Αθαμανών όπου κατά το παρελθόν υπήρχαν πυκνά δάση τα οποία τις περασμένες δεκαετίες είχαν υποστεί έντονη αποψίλωση, οφειλόμενη στην εκτεταμένη υλοτομία και στη βόσκηση. Γι' αυτό το λόγο υπήρχαν στην περιοχή μεγάλες γυμνές εκτάσεις, οι οποίες σήμερα μετά από πρακτικές ανάπλασης τους έχουν αποκατασταθεί.

Σε παρόμοια κατάσταση υποβάθμισης βρίσκονται και τα χορτολίβαδα της περιοχής, στο μεγαλύτερο μέρος των οποίων έχουν επικρατήσει φυτά που θεωρούνται ανεπιθύμητα για τα ζώα που βοσκούν.⁷⁸

Η σοβαρότερη απειλή για τα σπάνια φυτά της περιοχής είναι η έντονη βόσκηση. Η βόσκηση προκαλεί σοβαρή καταστροφή στους βιοτόπους της σπάνιας και

⁷⁷ Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και ... www.tzoumerka-park.gr

⁷⁸ Ζερβάκου Α., Καββαδία Ε., Παπανικολάου Θ., Χριστοφοράτου Κ., 2003. *Η Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη του Νομού Άρτας*, Εργασία στο πλαίσιο των απαιτήσεων του Δ.Π.Μ.Σ. «Περιβάλλον και Ανάπτυξη» του Ε.Μ.Π.

προστατευόμενης οχιάς *Vipera ursinii*- η οχιά των λιβαδιών- της οποίας ο τοπικός πληθυσμός είναι ένας από τους λίγους που έχουν καταγραφεί στην Ελλάδα. Οι απομονωμένοι ελληνικοί πληθυσμοί της *Vipera ursinii* είναι οι νοτιότεροι στην Ευρώπη.

Επίσης, η καλλιέργεια εσπεριδοειδών και ελαιόδενδρων έχει περιορίσει πάρα πολύ τη ζώνη των πλατυφύλλων φυλλοβόλων. Έχει μεγάλη σημασία να γίνονται πολύ προσεκτικά δασοκομικές δραστηριότητες, έτσι ώστε να περιορίζεται στο ελάχιστο η ενόχληση των ζώων του δάσους, ιδιαίτερα του λύκου. Το κυνήγι επίσης ασκεί έμμεση πίεση στο λύκο, επειδή εξολοθρεύει μεγάλο μέρος της λείας του.

Η λαθροθηρία σε συνδυασμό με τους πολλούς ορεινούς δρόμους που ανοίχτηκαν στο βουνό τα τελευταία χρόνια, έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση ή/και εξαφάνιση ειδών, όπως για παράδειγμα το αγριόγιδο.⁷⁹

Συνολικά στην περιοχή των Τζουμέρκων, της Καρκαδίτσας και του Περιστερίου έχουν καταγραφεί περισσότερα από 400 είδη φυτών, αριθμός που δεν ανταποκρίνεται στον πραγματικό χλωριδικό πλούτο της περιοχής.⁸⁰ Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι ενώ υπάρχει πληθώρα μελετών και καταγραφών για τη χλωρίδα την πανίδα και γενικότερα τη βιοποικιλότητα των περιοχών της Β. Πίνδου – και ειδικότερα των προστατευόμενων περιοχών Βίκου-Αώου και Βάλιας-Κάλντα – παρατηρείται μεγάλο έλλειμμα στην καταγραφή, αποτύπωση και μελέτη των στοιχείων βιοποικιλότητας της περιοχής των Τζουμέρκων, παρόλο που αποτελούν τη φυσική συνέχεια της Πίνδου και με την ολοκλήρωση της διαδικασίας θεσμοθέτησης του Εθνικού πάρκου Τζουμέρκων-Περιστερίου & Χαράδρας Αράχθου συγκροτούν την πιο εκτεταμένη περιοχή περιβαλλοντικής προστασίας στην Ελλάδα.⁸¹

6.2 Προβλήματα από την Εξορυκτική Δραστηριότητα

Στην Ήπειρο η υφιστάμενη εξορυκτική δραστηριότητα αφορά αποκλειστικά λατομικές εγκαταστάσεις που στο σύνολό τους παράγουν αδρανή υλικά. Η λατομική δραστηριότητα συγκεντρώνεται κατά το ήμισυ στη λεκάνη Καλαμά και

⁷⁹ Παπαϊωάννου Χ., 2005. Οδοιπορικό στα Τζουμέρκα. *ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ Βουνά στο σχήμα του ουρανού*, Μαρκέτου Σ. (επιμ.). Αθήνα: Επτά ΗΜΕΡΕΣ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. 22/05/2005.

⁸⁰ ο.π.

⁸¹ WWF Ελλάς, 2004. Αξιολόγηση του συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών της Ελλάδας: από τη θεωρία στην πράξη. WWF Ελλάς, κείμενο πολιτικής, Σεπτέμβριος 2004

6.3 Προβλήματα από την Βιομηχανική Δραστηριότητα στην Ευρύτερη Περιοχή

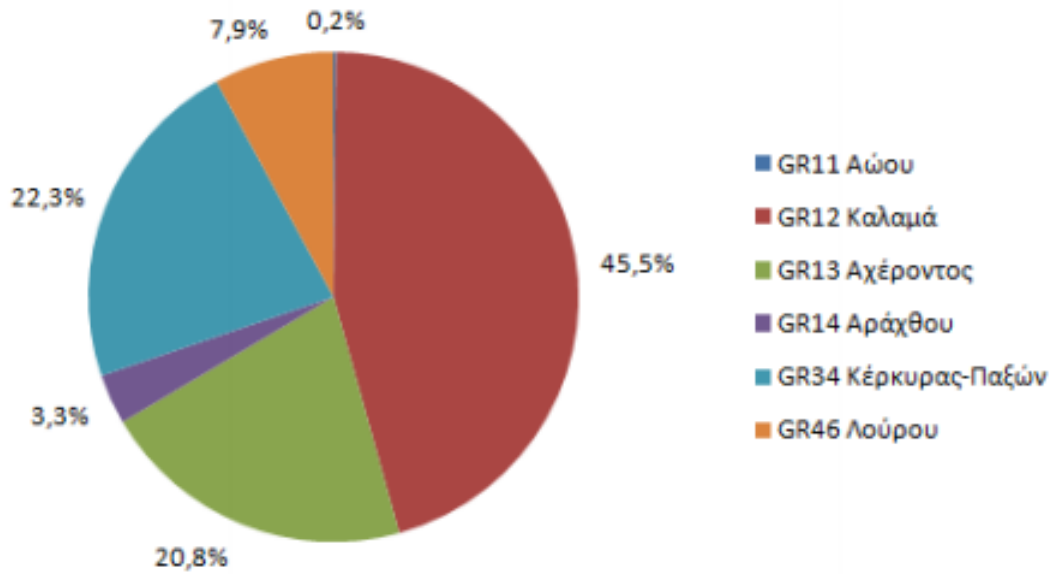
Η βιομηχανική δραστηριότητα στην Ήπειρο είναι στο μεγαλύτερο μέρος μονάδες συσκευασίας - μεταποίησης αγροτικών προϊόντων (σφαγεία, βιομηχανία γάλατος, κονσερβοβιομηχανίες φρούτων και λαχανικών, σφαγεία, ελαιοτριβεία). Η πλειοψηφία των μονάδων του δευτερογενούς τομέα είναι μικρές και απευθύνονται κατά κύριο λόγο στις τοπικές αγορές της περιφέρειας. Ορισμένες από τις εγκαταστάσεις αυτές δεν παράγουν υγρά απόβλητα, όπως οι κεραμοποιίες.

Εικόνα 25 Χάρτης βιομηχανικής δραστηριότητας⁸³

Να τονιστεί πως στα όρια του Πάρκου δεν λειτουργεί καμία βιομηχανική μονάδα.

⁸³ Κατάρτιση Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκάνων Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων Θεσσαλίας, Ηπείρου και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας, σύμφωνα με τις προδιαγραφές της οδηγίας 2000/60/ΕΚ κατ' εφαρμογή του Ν. 3199/2003 και του Π.Δ. 51/2007 – Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής – Ειδική Γραμματεία Υδάτων - http://www.teepirus.gr/files/sxedio_diaxeirisis_ydatwn.pdf

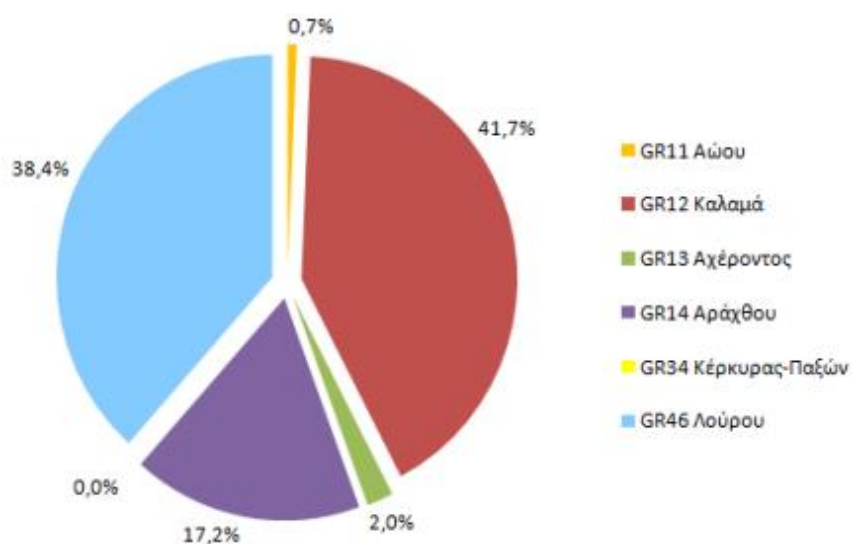

Εικόνα 26 Κατανομή ρυπαντικών φορτίων στις λεκάνες απορροής από τις κτηνοτροφικές μονάδες

Στην πίτα δίνεται η συγκεντρωτική κατάσταση των εκτιμώμενων ρυπαντικών φορτίων των εσταυλισμένων κτηνοτροφικών μονάδων. Επισημαίνεται ότι τα υπολογιζόμενα φορτία δεν σχετίζονται άμεσα με ρύπανση που φθάνει στα επιφανειακά υδάτινα σώματα, αλλά είναι ενδεικτικά μόνο του απορριπτόμενου φορτίου σε κάθε λεκάνη απορροής.

6.4 Προβλήματα από την Εσταυλισμένη Κτηνοτροφία

Η εσταυλισμένη κτηνοτροφική δραστηριότητα αφορά την εκτροφή χοίρων και πουλερικών και κατά περίπτωση βοοειδών. Στο ΥΔ Δυτικής Ηπείρου η συντριπτική πλειοψηφία είναι μονάδες εκτροφής πουλερικών. Συμπεριλαμβάνονται ανάμεσά τους 2 χοιροτροφικές και 2 πτηνοτροφικές μονάδες, οι οποίες υπάγονται στην Οδηγία για τον Ολοκληρωμένο Έλεγχο και Πρόληψη της Ρύπανσης. Η πλειονότητα των μονάδων συγκεντρώνονται στις λεκάνες απορροής Καλαμά και Λούρου που φτάνει το 80%, με έντονη παρουσία στις εκβολές του ποταμού Λούρου, τη Λίμνη Παμβώτιδα και τη Τάφρο Λαγίστα, καθώς και κατά μήκος των ποταμών Λούρου και Καλαμά. Σημειώνεται ότι υφίσταται υπερσυγκέντρωση των μονάδων στις εκβολές Λούρου, σε ποσοστό 27% επί του συνόλου των απογεγραμμένων μονάδων. Ακολουθεί η λεκάνη Αράχθου (GR14) σε ποσοστό 17%

Εικόνα 27 Κατανομή εσταυλισμένης κτηνοτροφίας στις λεκάνες απορροής

Στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου οι εσταυλισμένες κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις είναι πολύ λίγες και γενικά δεν δημιουργούν προβλήματα

6.5 Διοικητικά και Χρηματοδοτικά Προβλήματα

Τα προβλήματα χρηματοδότησης του Φορέα Διαχείρισης (Φ.Δ.) του **Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου & χαράδρας Αράχθου**, κατά κύριο λόγο ταυτίζονται με τα προβλήματα λειτουργικής φύσεως που ταλανίζουν όλους τους Φ.Δ. πανελλαδικά. Επιγραμματικά, αναφέρουμε τα εξής:

- Μέχρι το τέλος του 2015 η αποκλειστική επιχορήγηση του Φ.Δ. για τη συνολική λειτουργία, τις δράσεις και γενικότερα την κάλυψη των αναγκών του Φ.Δ., γίνονταν από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» (ΕΠΠΕΡΑΑ) - ΕΣΠΑ 2007-2013. Πολλές φορές λόγω της γραφειοκρατίας, της ασυνέχειας στη χρηματοδότηση και της πολυπλοκότητας των διαδικασιών που απαιτούνταν, υπήρχαν επιπτώσεις και στην εύρυθμη λειτουργία του Φ.Δ.
- Για το έτος 2016 η χρηματοδότηση για τις δαπάνες μισθοδοσίας των εργαζομένων και τις λειτουργικές δαπάνες του Φ.Δ., καλύφθηκαν, όπως και για το τρέχον έτος θα καλυφθούν από το Πράσινο Ταμείο.
- Έλλειψη σταθερής & μακροπρόθεσμης πολιτικής όσον αφορά τους Φορείς Διαχείρισης. Μέχρι σήμερα (Φεβρουάριος 2017) δεν υπάρχει καμιά πρόβλεψη επιβάρυνσης του κρατικού προϋπολογισμού για οικονομική υποστήριξη των Φορέων Διαχείρισης ώστε να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες διοίκησης και διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών της χώρας.
- Το υπάρχον νομικό πλαίσιο δεν επιτρέπει στο Φορέα Διαχείρισης να έχει δικά του έσοδα, προκειμένου να τα διαχειριστεί και να τα αξιοποιήσει όπου υπάρχει ανάγκη.

1. Έλλειψη υποδομών

Η έλλειψη κτιριακής υποδομής κατά τα έτη (2012-2013), είχε προκαλέσει αρκετά προβλήματα στην αρχική στελέχωση των Κέντρων Πληροφόρησης με προσωπικό. Την περίοδο εκείνη δεν είχαν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες παραχώρησης από τους Δήμους των περιοχών όπου βρίσκονται οι έδρες των Κέντρων Πληροφόρησης του Φορέα Διαχείρισης. Μετά την πενταετή δωρεάν παραχώρηση από τους Δήμους, ακολούθησαν εργασίες συντήρησης και επισκευής, αγοράς υλικοτεχνικού εξοπλισμού, επίπλων κ.λπ. ώστε να καταστούν τα Κέντρα Πληροφόρησης λειτουργικά.

Ένα άλλο πρόβλημα, ήταν ότι δεν ήταν δυνατή υπό το παρόν καθεστώς η ένταξη σε χρηματοδοτικά προγράμματα εργασιών εκσυγχρονισμού και αποκατάστασης των Κέντρων Πληροφόρησης, με αποτέλεσμα η κάλυψη αυτών των αναγκών να γίνεται αποκλειστικά από το Πράσινο Ταμείο.

Σήμερα, είναι σε ισχύ ή έχουν παραταθεί οι συμβάσεις με τους τρεις από τους τέσσερις Δήμους που παραχωρούν τους χώρους για τη στέγαση των Κέντρων Πληροφόρησης.

Στο Εθνικό Πάρκο λειτουργούν πέντε (5) Κέντρα Πληροφόρησης.

2. Προσωπικό

Το προσωπικό του Φορέα αριθμεί σήμερα δεκατέσσερα (14) άτομα. Συγκεκριμένα, ο Φορέας στελεχώνεται με πέντε (5) άτομα επιστημονικό προσωπικό, κατηγορίας ΠΕ, διαφόρων ειδικοτήτων, ήτοι Βιολόγος, Δασολόγος, Περιβαλλοντολόγος, Οικονομολόγος και Διοικητικός. Πέντε (5) άτομα ειδικότητας ΔΕ Προσωπικό Κέντρων Πληροφόρησης, είναι οι υπεύθυνοι λειτουργίας των Κέντρων Πληροφόρησης του Φορέα και τέσσερα (4) άτομα ειδικότητας ΔΕ Φυλάκων είναι αρμόδιοι για την εποπτεία-φύλαξη των περιοχών του Εθνικού Πάρκου. Επίσης, για τα έτη 2013-2015, και για το διάστημα που οι ανάγκες φύλαξης της περιοχής ήταν αυξημένες, δεκαοκτώ (18) άτομα δίμηνης απασχόλησης ανά έτος, συνέδραμαν στο έργο του Φορέα, επικουρικά με το τακτικό προσωπικό.

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 39803/2009 (ΦΕΚ 2142 Β'/2-10-2009) απόφαση έγκρισης του κανονισμού λειτουργίας Υπηρεσιών και Προσωπικού του Φ.Δ. ο προβλεπόμενος αρχικός σχεδιασμός περιελάμβανε συνολικά είκοσι τρία (23) άτομα προσωπικό.

Επίσης κρίνεται αναγκαία η συνεχής ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού, δεδομένου ότι είναι άμεσα εμπλεκόμενος και άρα άμεσα ενδιαφερόμενος, αλλά και στην ενημέρωση-ευαισθητοποίηση-δραστηριοποίηση τόσο των εκπαιδευτικών όσο και του μαθητικού πληθυσμού μέσω της συνεχούς και συστηματικής εφαρμογής σεμιναρίων-προγραμμάτων κατάρτισης και προγραμμάτων περιβαλλοντικής αγωγής και εκπαίδευσης, αντίστοιχα, στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.⁸⁴

⁸⁴ Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων και Χαράδρας Αράχθου Φορέας Διαχείρισης Πάρκου Τζουμέρκων, www.tzoumerka-park.gr τελευταία επίσκεψη 20/12/2016

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με σκοπό την επιμέρους εκτίμηση και αξιολόγηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της σε τοπική κλίμακα, η περιοχή μελέτης διαιρέθηκε, με βάση γεωμορφολογικά και οικολογικά κριτήρια, σε 20 διακριτές γεωγραφικές υπο-ενότητες.

Σκοπός της διαίρεσης ήταν η πληρέστερη κατανόηση και αξιολόγησή της περιοχής μελέτης σε σχέση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων υπο-ενοτήτων, το υφιστάμενο καθεστώς προστασίας, τυχόν προβλήματα, τις ενασκούμενες ανθρώπινες δραστηριότητες και γενικά την ανθρώπινη παρουσία.

Η περιοχή μελέτης θεωρείται από τις σημαντικότερες ορεινές περιοχές της Ελλάδας, της Βαλκανικής Χερσονήσου και της Ευρώπης όσον αφορά στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, διότι:

1. Περιλαμβάνει δύο περιοχές του δικτύου Natura 2000. Οι περιοχές αυτές είναι οι εξής: «Όρη Αθαμάνων (GR 2110002)» & «Όρος Λάκμος ή Περιστέρι (GR 2130007)». Η πρώτη από αυτές τις περιοχές έχει χαρακτηριστεί ως «Τόπος Κοινοτικής Σημασίας» (SCI), έχει έκταση 187 km² και περιλαμβάνει τμήματα των Νομών Άρτας, Τρικάλων και Ιωαννίνων. Η δεύτερη έχει χαρακτηριστεί ως «Ζώνη Ειδικής Διατήρησης» (SPA) και «Τόπος Κοινοτικής Σημασίας» (SCI), έχει έκταση 201 km² και περιλαμβάνει τμήματα των Νομών Ιωαννίνων και Τρικάλων.
2. Περιλαμβάνει δύο ορεινές περιοχές της χώρας που έχουν χαρακτηριστεί ως Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ευρώπης (ΣΠΠΕ): Όρη Αθαμανικά (Κωδ. 079) και Όρος Περιστέρι (Κωδ. 069)
3. Αποτελεί σημαντική γέφυρα συνέχειας των πληθυσμών της ορεινής ορνιθοπανίδας και ιδιαίτερα των βαλκανικών πληθυσμών της, καθώς και των πληθυσμών των μεγάλων θηλαστικών, όπως του λύκου και του ζαρκαδιού, αφού κατέχει κεντρική γεωγραφική θέση στην οροσειρά της Πίνδου και κατ' επέκταση στη βαλκανική χερσόνησο.
4. Αποτελεί το νοτιοδυτικό όριο εξάπλωσης της αρκούδας,
5. Περιλαμβάνει πληθυσμούς σπανίων και προστατευόμενων ειδών ζώων, όπως το αγριόγιδο, ο χρυσαετός κ.ά.
6. Ο βαθμός διατήρησης των ενδιαιτημάτων των ειδών πανίδας και γενικότερα των οικοσυστημάτων της περιοχής μελέτης είναι σε μεγάλο βαθμό πολύ υψηλός, ή όπου αυτά έχουν αλλοιωθεί ο βαθμός αλλοίωσης είναι σχετικά μικρός και οι επιδράσεις αναστρέψιμες.

7. Αποτελεί φυσική συνέχεια του Εθνικού Πάρκου Βόρειας Πίνδου με δυνατότητα να αποτελέσει στο μέλλον μία αναπόσπαστη ενότητα στη διαχείριση των ειδών προτεραιότητας και ιδιαίτερα των μεγάλων αρπακτικών και θηλαστικών. Επιπλέον αποτελεί φυσική συνέχεια προς τα δυτικά της προς ίδρυση περιοχή Οικοανάπτυξης του Ασπροποτάμου.
8. Λόγω μεγέθους επιφανείας (περίπου 800 τετ. χιλ) θα αποτελέσει μαζί με τις γειτονικές της στο εγγύς μέλλον μία από τις μεγαλύτερες ενιαίες προστατευόμενες ορεινές περιοχές των Βαλκανίων και της Ευρώπης.
9. Διατηρούνται σε κάποιο βαθμό οι παραδοσιακές χρήσεις γης, οι οποίες έχουν θετική επίδραση κύρια στην ορνιθοπανίδα, ιδιαίτερα η εκτατική και η νομαδική κτηνοτροφία, καθώς και η μικρής κλίμακας παραγωγή αγροτικών προϊόντων σε αναβαθμίδες.
10. Σημαντικός είναι και ο ενιαίος ορεινός χαρακτήρας της περιοχής, που δίνει δυνατότητες ενιαίας αντιμετώπισης των προβλημάτων και διαχείρισης των πληθυσμών των ειδών πανίδας.

Σύμφωνα με τον Φορέα Διαχείρισης δεν τίθεται κάποιο συγκεκριμένο θέμα τροποποίησης των ορίων των Ζωνών του Πάρκου.

Από την επικοινωνία που είχαμε με τη διοίκηση του φορέα ως πρόβλημα τέθηκε η έλλειψη κτιριακής υποδομής, είναι κάτι το οποίο είχε προκαλέσει αρκετά προβλήματα στην αρχή στελέχωσης των Κέντρων Πληροφόρησης με προσωπικό, έτη, διότι δεν είχαν ολοκληρωθεί οι διαδικασίες παραχώρησης από τους Δήμους των περιοχών όπου βρίσκονται οι έδρες των ΚΠ του Φ.Δ.. Μετά την πενταετή δωρεάν παραχώρηση από τους Δήμους, ακολούθησαν εργασίες συντήρησης και επισκευής, αγοράς υλικοτεχνικού εξοπλισμού, επίπλων κ.λπ. ώστε να καταστούν τα ΚΠ λειτουργικά. Παράλληλα θα πρέπει να διασφαλιστεί με οριστικό τρόπο η λειτουργία του Φορέα Διαχείρισης του Πάρκου (όπως άλλωστε και όλων των άλλων προστατευόμενων περιοχών της χώρας). Τα τελευταία δύο χρόνια, δυστυχώς, δίνεται από τα συναρμόδια Υπουργεία ετήσια παράταση στη λειτουργία του. Η τελευταία δόθηκε στα τέλη Δεκεμβρίου 2016 και ισχύει μέχρι 31.12.2017. Δεν μπορεί με αυτόν τον τρόπο να λειτουργούν επιτυχώς οι Φορείς.

Στα όρια του πάρκου λειτουργούν ήδη μονάδες εκμετάλλευσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Από το 2004 λειτουργεί υδροηλεκτρικός σταθμός στα Θεοδωριανά. Επίσης

πρόσφατα αδειοδοτήθηκε Αιολικό Πάρκο ισχύς 21,0 MW στα σύνορα Θεοδωριάνων και Αθαμανίου στην κορυφογραμμή Ξέρακας-Περδικόβρυση. Η προώθηση των ΑΠΕ θα αποτελούσε θετικό σημείο για το Πάρκο

Ωστόσο, και στα δύο προαναφερόμενα έργα υπάρχουν αντιδράσεις από τους κατοίκους της περιοχής καθώς δεν τηρούνται οι συμφωνηθέντες όροι, την ίδια στιγμή που θα έπρεπε οι δύο πλευρές να συμπλέουν για να λειτουργήσουν μικρά υδροηλεκτρικά και αιολικά έργα ΥΗΕ. Η ανάπτυξη του κλάδου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα αποτελούσε σημείο τόσο για την περιοχή Τζουμέρκων όσο και για το Πάρκο.

Όσον αφορά το δεύτερο έργο, την κατασκευή του αιολικού πάρκου, αντιδρούν έντονα πολλοί κάτοικοι και μεριδιούχοι του Συνεταιρισμού Καψάλων–Τετρακόμου, προβάλλοντας σοβαρές περιβαλλοντικές ενστάσεις. Πρόσφατα απευθύνθηκαν με εξώδικη δήλωση προς τις αρμόδιες για την αδειοδότηση υπηρεσίες και την κατασκευάστρια εταιρεία, ζητώντας την ακύρωση του έργου.

Θα πρέπει να βρεθεί ένα πλαίσιο που θα προστατεύει την ομαλή εξέλιξη των εν λόγω έργων. Πρέπει και μπορεί να αξιοποιηθεί με ήπιο τρόπο, στο πλαίσιο της κείμενης νομοθεσίας, προς όφελος και του Φορέα Διαχείρισης (υπάρχει θεσμοθετημένο ανταποδοτικό τέλος για τις προστατευόμενες περιοχές από τα έσοδα των ΑΠΕ).

Οι κτηνοτρόφοι που έχουν απομείνει στα Τζουμέρκα έχουν να αντιμετωπίσουν πολλά προβλήματα. Δίνουν ζωή στην περιοχή και πρέπει η Πολιτεία να τους υποστηρίξει (π.χ. σε ζωοτεχνικά θέματα), αλλά και οι ίδιοι πρέπει να εκσυγχρονιστούν. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στον εκσυγχρονισμό των πτηνοτροφικών μονάδων που λειτουργούν εντός του Πάρκου και αποτελούν τον πιο δυναμικό τομέα της πρωτογενούς παραγωγής.

Οι παραγωγοί πρέπει να ελέγχουν τη διατροφή των ζώων, να χρησιμοποιούν συστήματα ενέργειας για χαμηλή κατανάλωση, να δημιουργούν κτίρια με υλικά φιλικά προς το περιβάλλον, με συστήματα αερισμού και αυτοματισμού

Επιπλέον πρέπει να μειωθεί η χρήση χημικών λιπασμάτων στην παραγωγή ζωοτροφών, να αντικατασταθούν τα ορυκτά καύσιμα από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και να εξοικονομηθούν φυσικοί πόροι και ενέργεια. Παράλληλα πρέπει οπωσδήποτε να κατασκευαστεί η προβλεπόμενη στο ΠΔ 49Δ'/2009 μονάδα επεξεργασίας των αποβλήτων των πτηνοτροφείων. Δεν μπορεί να νοηθεί προστασία της περιοχής με ταυτόχρονη ανεξέλεγκτη διάθεση των πτηνοτροφικών αποβλήτων.

Επιπρόσθετα θα πρέπει να αναδειχθεί η παρουσία του μικρού πληθυσμού αγριόγιδου που υπάρχει εντός των ορίων του Πάρκου, ο οποίος πρέπει να διαφυλαχθεί ως πολύ σημαντικό στοιχείο της βιοποικιλότητας της περιοχής. Απαιτείται συνεργασία για την προστασία και ανάδειξη του ως μοναδικού είδους της βιοποικιλότητας των Τζουμέρκων με ερευνητικά Κέντρα της Ελλάδας και του εξωτερικού, με ΑΕΙ, κλπ.

Όσον αφορά την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής, ξεχωρίζουμε τον οικισμό Συρράκο και τους Καλαρρύτες. Το Συρράκο στέκεται πάνω από την χαράδρα του ποταμού Χρούσια, παραπόταμου του Καλαρρύτικου και απέναντι του αντικρίζει τα Τζουμέρκα.

Το Συρράκο είναι ανακηρυγμένος παραδοσιακός οικισμός. Διατηρεί αναλλοίωτη την παραδοσιακή ηπειρώτικη αρχιτεκτονική με τα πετρόχτιστα σπίτια, με στέγες από σχιστόλιθο. Μαζί με τους γειτονικούς Καλαρρύτες είναι τα μόνα χωριά που διατηρούν αυτή την αρχιτεκτονική στα νότια του νομού Ιωαννίνων, κάτι που είναι πιο συνηθισμένο στα βόρεια του νομού στην περιοχή των Ζαγοροχωρίων. Πολλά οικήματα είναι μεγάλα και πλούσια, κάτι που μαρτυρά την οικονομική άνθηση του Συρράκου στο παρελθόν.

Είναι ιδιαίτερος ενδιαφέρον να εξετάσουμε τί είναι αυτό που προσελκύει το κοινό στα αρχιτεκτονικά – πολιτιστικά σύνολα του παρελθόντος. Διότι το ενδιαφέρον του κοινού είναι αυτό που θέτει τις βάσεις για την ανάπτυξη της συντήρησης της αρχιτεκτονικής - πολιτιστικής κληρονομιάς και σε αυτό απευθύνεται τελικά.

Η έλξη του κοινού θα είναι ζωτικής σημασίας, δεδομένου της κερδοφορίας που μπορεί να προσφέρει, γεγονός που προκαλεί το ενδιαφέρον των κρατικών και τοπικών αρχών, καθώς και επιχειρήσεων. Με τον τρόπο αυτό θα διευκολυνθεί η ανεύρεση οικονομικών πόρων, ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα της διατήρησης της κληρονομιάς, λόγω του πολύ υψηλού της κόστους.

Στο ζήτημα του τουρισμού, τομέας που εμπλέκεται άμεσα με την αξιοποίηση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής το συμπέρασμα είναι πως πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά στην περιοχή των Τζουμέρκων. Για τους λάτρεις της φύσης και της περιπέτειας, τα Τζουμέρκα είναι επίσης μια καλή επιλογή καθώς διαθέτουν ιδιαίτερα πλούσιο οικοσύστημα και πεζοπορικές διαδρομές, ενώ αρκετά προστατευόμενα είδη ζώων, βρίσκουν καταφύγιο στα δάση της περιοχής που περιλαμβάνουν έλατα, βελανιδιές, οξιές, πεύκα, κουμαριές, ιτιές και πλατάνια.

Απαιτούνται επίσης και πρωτοβουλίες για την ανάδειξη της περιοχής μέσω του ειδικού τουρισμού και ο Φορέας Διαχείρισης του Πάρκου μπορεί να παίζει ουσιαστικό ρόλο.

8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Anderson M. Human Approaches to Environmental Protection Oxford, Clarendon Press [Βιβλίο]. - , 1996.

Bauman Z. Παγκοσμιοποίηση: οι συνέπειες για τον άνθρωπο [Βιβλίο]. - ΑΘΗΝΑ : Πολύτροπον, , 2004.

Drengson A. "Ecophilosophy , Ecosophy and the Deep Ecology Movement: An Overview", The Trumpeteer [Βιβλίο]. - [s.l.] : Journal of Ecosophy, 14:3, 110-11, ,1997.

Europe Direct E Τι είναι η Βιοποικιλότητα [Βιβλίο]. - [s.l.] : http://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/biodiversity/index_el.htm, 2016.

Geodata.gov.gr G <http://geodata.gov.gr/maps/?package=289263ce-04be-4e88-941c-81ea79da7169&resource=4e523e93-70b2-4297-a470-278cb708913e&locale=el> [Βιβλίο]. - 2014.

Ghandhi S. International Human Rights Documents [Βιβλίο]. - [s.l.] : Oxford University Press, , 2010.

Life-Nature Πρόγραμμα Προστασία και Διατήρηση της Περιοχής του Δικτύου Natura 2000 Κοτύχι-Στοφυλιά [Βιβλίο]. - 2002.

McLaren P. M Το μέλλον του παρελθόντος. Στοχασμοί για την παρούσα κατάσταση της αυτοκρατορίας και της παιδαγωγικής [Βιβλίο]. - ΑΘΗΝΑ : Ι. Σιδέρης, 2011.

Mees W. Understanding sustainability [Ενότητα βιβλίου] // Sustainable development and the future of cities, Centre for European Studies / συγγρ. βιβλίου Hamm Bernd, et. al.. - Trier, Germany : Universität Trier, , 1992.

Pearce&Crivelli P Characteristics of Mediterranean Wetlands [Βιβλίο]. - [s.l.] : Tour du Valat, MedWet, 1994.

WWF W Αξιολόγηση του συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών της Ελλάδας : από τη θεωρία στην πράξη [Βιβλίο]. - [s.l.] : WWF Ελλάς , 2004. - Τόμ. κείμενο πολιτικής.

Γεράκης&Κουτράκης Γ Ελληνικοί Υγρότοποι [Βιβλίο]. - Αθήνα : Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας-Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων, 1996. - Τόμ. Εμπορική Τράπεζα.

Γεροντέλη Α.& Μιχαηλίδου, Ε. , Διάσκεψη Κορυφής Rio+20 (UNCSD) «Το μέλλον που θέλουμε» (The future we want) Μετά είκοσι έτη [Βιβλίο]. - Αθήνα : Ε.Μ.ΠΜ, 2012.

Γεωργόπουλος Α. Γ Περιβαλλοντική Ηθική [Βιβλίο]. - Αθήνα : Gutenberg, 2002.

Γραφείο «Φύλων» Γ Μελέτη Χωροταξικού Σχεδίου Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας [Βιβλίο]. - Δυτική Ελλάδα : [s.n.].

Γρηγορίου & Σαμιώτης & Τσάλτας Γ Η συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον και την ανάπτυξη. Νομική και Θεσμική Διάσταση [Βιβλίο]. - Αθήνα : εκδ. Παπαζήση, , 1993.

Δεκλερή Μ. Δ [Βιβλίο]. - Αθήνα : Σάκκουλα, 1995.

Δελλής Γ. Δ Το περιβάλλον ως στοιχείο της κοινοτικής έννομης τάξης και η Συνθήκη του Άμστερνταμ [Βιβλίο]. - Αθήνα : [s.n.], 1997.

Δελλής Γ. Κοινοτικό Δίκαιο Περιβάλλοντος. Οι διαστάσεις της προστασίας του περιβάλλοντος στην κοινοτική έννομη τάξη [Βιβλίο]. - Αθήνα-Κομοτηνή : εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, , 1998.

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία Ε Σημαντικές περιοχές για τα πουλιά της Ελλάδας [Βιβλίο]. - 1994.

Ελληνικός Οργανισμός Ανάπτυξης Ε Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας [Βιβλίο]. - [s.l.] : Υποτργείο Ανάπτυξης, 2003.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ε Αγροτική Ανάπτυξη 2014-2020 [Βιβλίο]. - [s.l.] : http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_el.htm, 2015.

Ζαλίδης&Μαντζαβέλας Ζ Απογραφή των ελληνικών υγροτόπων ως φυσικών πόρων (πρώτη προσέγγιση) [Βιβλίο]. - [s.l.] : Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ), 1994.

Ιστοσελίδες Διαδικτύου Ορνιθ/κής Εταιρείας ΥΠΕΧΩΔΕ, NATURA 2000, WWF) 2015.

Καραγιάννης Κ Τελική έκθεση, συμπεράσματα, προτάσεις για το πρόγραμμα «Παρακολούθηση και έλεγχος της ποιότητας των νερών και ιζημάτων σε διάφορα σημεία της Λίμνης Παμβώτιδας [Βιβλίο]. - Αθήνα : Παπαζήση, 1994.

Κατσαδωράκης Κ Απογραφή υγροτόπων νησιών Αιγαίου: ταυτότητα, οικολογική κατάσταση και απειλές [Βιβλίο]. - Αθήνα : Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση – WWF Ελλάς , 2007.

Κατσαδωράκης Κ Η φυσική κληρονομιά της Ελλάδας [Βιβλίο]. - [s.l.] : WWF Ελλάς, 1999.

- Κεφαλογιάννη Ζ.** Διαγενεακή Αλληλεγγύη και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση [Βιβλίο]. - Ανώγεια Κρήτης : ΚΠΕ Ανωγείων, , 2010.
- Κορκόβελος Χ.** Η προστασία του περιβάλλοντος στην Ευρωπαϊκή Ένωση με αναφορές στα ελληνικά δεδομένα [Βιβλίο]. - Αθήνα : Σάκκουλα, , 1997.
- Κουτούπα & Ρεγκάκου Ε.** Δίκαιο του περιβάλλοντος [Βιβλίο]. - Αθήνα-Θεσσαλονίκη : εκδ. Σάκκουλα, , 2002.
- Μανουσαρίδη&Ξηρογιάννη&Τσίγκα Μ** Πυρόπληκτες περιοχές του Νομού Ηλείας [Βιβλίο]. - Αθήνα : Σχολή Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, 2007.
- Μαντάλης Γ.** Διεθνείς Οικονομικές Κρίσεις [Βιβλίο]. - Ηράκλειο Κρήτης : [s.n.], , 2010.
- Μαραγκού&Μάντζιου Μ** Ελληνικοί Υγρότοποι : Παρόν και μέλλον [Βιβλίο]. - [s.l.] : WWF Ελλάς, 2007.
- Μπεριάτος Μ** Σχεδιασμός και διαχείριση προστατευόμενων περιοχών στην Ελλάδα: Θεσμικές εξελίξεις, προβλήματα και προοπτικές [Βιβλίο]. - Βόλος : Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, 2003.
- Μπλιώνης Μ** Λίμνες χωρίς νερό «Νέα Οικολογία» [Βιβλίο]. - 1996.
- Μπλιώνης&Γιαννάκου Μ** Κέντρα πληροφόρησης υγροτόπων διεθνούς σημασίας [Βιβλίο]. - 2000.
- Μπούρα Α.** Η διεθνής προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων [Βιβλίο]. - ΑΘΗΝΑ : Νομική, , 2008.
- Παπαδάκη Π** Αναπτυξιακές προοπτικές στην κατεύθυνση της αειφόρου ανάπτυξης στις πυρόπληκτες περιοχές του Νομού Ηλείας [Βιβλίο]. - 2009.
- Παπαϊωάννου & Μαυροειδής Π** Βιώσιμη Ανάπτυξη, Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Εξελίξεις και Προοπτικές [Βιβλίο]. - Αθήνα : ΥΠΕΧΩΔΕ, , 2010.
- Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου** Προστατευόμενες φυσικές περιοχές και περιβαλλοντική εκπαίδευση [Βιβλίο]. - Λέσβος : [s.n.], 2001.
- Ρόκος Δ.** , Κτηματολόγιο και Αναδασμός, Πολιτική Γης [Βιβλίο]. - Θεσσαλονίκη : Α.Π.Θ. - Εκδ. Μαυρομάτης ΕΠΕ, 1989. - Τόμ. σελ 273.
- Σιούτη Γ.** Εγχειρίδιο Δικαίου Περιβάλλοντος [Βιβλίο]. - Αθήνα : Σάκκουλα, , 2003.
- Σκουλάς Γ** Το δικαίωμα του πολίτη στο περιβάλλον: η συνταγματική και νομική του διάσταση στην παιδεία και στον πολιτισμό [Βιβλίο]. - ΑΘΗΝΑ : Το βήμα των κοινωνικών επιστημών, , 2011.
- ΤΕΕ Αγιάσου Τ** Μικροί νησιωτικοί παράκτιοι υγρότοποι [Βιβλίο]. - 2004.

Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Υ Προτάσεις Χωροταξικής Οργάνωσης - Νομός Ηλείας [Βιβλίο]. - 1984 : [s.n.], Αθήνα.

Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων , Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης [Βιβλίο]. - 2002.

Φλογαΐτη Ε. Φ Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία [Βιβλίο]. - Αθήνα : [s.n.], 2006.

Φραντζή Α. Φ Ανθρώπινα δικαιώματα και εκπαίδευση [Βιβλίο]. - ΑΘΗΝΑ : Επιστημονικό βήμα, 2006.

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο/Η κάτωθι υπογεγραμμένος/η.....Γ. ΚΟΛΙΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ.....του
1^{ου} ΑΝΝ φοιτητής του ΠΜΣ Εφαρμοσμένες Πολιτικές και Τεχνικές Προστασίας του Περιβάλλοντος
του Α.Ε.Ι Πειραιά Τ.Τ, πριν αναλάβω την εκπόνηση της Διπλωματικής Εργασίας μου,
δηλώνω ότι ενημερώθηκα για τα παρακάτω:

«Η Διπλωματική Εργασία (Δ.Ε) αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο του συγγραφέα, όσο και του Ιδρύματος και θα πρέπει να έχει μοναδικό χαρακτήρα και πρωτότυπο περιεχόμενο.

Απαγορεύεται αυστηρά οποιοδήποτε κομμάτι κειμένου της να εμφανίζεται αυτούσιο ή μεταφρασμένο από κάποια άλλη δημοσιευμένη πηγή. Κάθε τέτοια πράξη αποτελεί προϊόν λογοκλοπής και εγείρει θέμα Ηθικής Τάξης για τα πνευματικά δικαιώματα του άλλου συγγραφέα. Αποκλειστικός υπεύθυνος είναι ο συγγραφέας της Π.Ε, ο οποίος φέρει και την ευθύνη των συνεπειών, ποινικών και άλλων, αυτής της πράξης.

Πέραν των όποιων ποινικών ευθυνών του συγγραφέα, σε περίπτωση που το Ίδρυμα του έχει απονείμει Πτυχίο, αυτό ανακαλείται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Η Συνέλευση του Τμήματος με νέα απόφασή της, μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου, του αναθέτει εκ νέου την εκπόνηση Π.Ε με άλλο θέμα και διαφορετικό επιβλέποντα καθηγητή. Η εκπόνηση της εν λόγω Π.Ε πρέπει να ολοκληρωθεί εντός τουλάχιστον ενός ημερολογιακού βμήνου από την ημερομηνία ανάθεσής της. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 18. παρ.5 του ισχύοντος Εσωτερικού Κανονισμού».

Ο Δηλών

Ημερομηνία

20/7/17